

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Ο ρόλος της Αστυνομίας στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τον
ρατσισμό και τις διακρίσεις

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μιχαήλ Λώλης

A.M. 01260322M006

Αθήνα, 2025

Τριμελής Επιτροπή

1. Τσίρης Παναγιώτης, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)
2. Χαλκιά Αλεξάνδρα, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
3. Κήπας Μιλτιάδης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου,

Copyright © Μιχαήλ Λώλης, 2025

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας πτυχιακής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της πτυχιακής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση πτυχιακής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο που με δέχτηκε και μπόρεσα να σπουδάσω σε τρία τμήματά του. Αλλά και στην Ελληνική Αστυνομία που με πήρε στους κόλπους της. Για να μπορώ σήμερα να γράφω αυτή την εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες	2
Περίληψη	4
Abstract	5
1. Εισαγωγή.....	4
2. Στόχοι της Έρευνας	7
3. Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	8
3.1 Ιστορική Εξέλιξη της Έννοιας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Νομικό Πλαίσιο	8
3.2 Ο Ρόλος της Αστυνομίας: Νομικό πλαίσιο, καθήκοντα και αρμοδιότητες	13
3.3 Ρατσισμός: Ορισμοί, ιστορική εξέλιξη, νομικό πλαίσιο	21
3.4 Διακρίσεις: Ορισμοί, ιστορική εξέλιξη, νομικό πλαίσιο	29
4. Ρατσιστικό έγκλημα και ο Ρόλος της Αστυνομίας.....	31
4.1 Ρατσιστικό Έγκλημα ή Έγκλημα Μίσους.....	31
4.2 Ο Ρόλος της Αστυνομίας	35
4.3 Αποτελέσματα Ερευνών σχετικά με την διαχείριση της ρατσιστικής βίας.....	43
4.4 Περιπτώσεις αυθαιρεσίας των αρχών στον χειρισμό ρατσιστικών εγκλημάτων στην Ελλάδα	49
5. Επιτυχημένες πρακτικές αστυνομικών αρχών για την καταπολέμηση του ρατσισμού	53
5. 1. Σύγχρονες Πολιτικές Αστυνόμευσης.....	53
5.2 Εκδημοκρατισμός Αστυνομίας.....	56
5. 3. Προγράμματα Εκπαίδευσης και Ευαισθητοποίησης.....	59
6. Προτάσεις.....	65
7. Συμπεράσματα.....	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	72

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τον ρόλο της αστυνομίας στη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα στην πρόληψη και την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων. Εξετάζονται οι θεμελιώδεις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το ρατσιστικό φαινόμενο και η αρχή της ίσης μεταχείρισης, καθώς και ο ρόλος των αστυνομικών αρχών στην προάσπισή τους.

Η ενότητα για τα ανθρώπινα δικαιώματα σκιαγραφεί την ιστορική εξέλιξη της έννοιας και το νομικό πλαίσιο που τη στηρίζει. Η λειτουργία της Αστυνομίας αναλύεται μέσα από τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητές της, όπως ορίζονται από το νομοθετικό πλαίσιο. Στη συνέχεια, η συζήτηση πραγματεύεται το φαινόμενο του ρατσισμού και των διακρίσεων, δίνοντας έμφαση στις έννοιες, την ιστορική εξέλιξη και το νομικό πλαίσιο που τις διέπει.

Η ενότητα για το ρατσιστικό έγκλημα εξετάζει την έκφανση του ρατσισμού ως έγκλημα μίσους και τον ρόλο της αστυνομίας στην πρόληψη και την αντιμετώπισή του. Τα ευρήματα της έρευνας αποκαλύπτονται για τη διαχείριση της ρατσιστικής βίας, ενώ δεν μπορούν να μην μελετηθούν περιστατικά αυθαιρεσίας από τις αρχές στην Ελλάδα, τονίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω εκδημοκρατισμό και ενισχυμένη εποπτεία και διαφάνεια.

Οι Επιτυχημένες Πρακτικές των Αστυνομικών Αρχών τεκμηριώνουν περιπτώσεις σύγχρονων στρατηγικών αστυνόμευσης που έχουν δώσει ευνοϊκά αποτελέσματα στον αγώνα κατά του ρατσισμού. Τονίζεται η σημασία του εκδημοκρατισμού της αστυνομίας και της εφαρμογής προγραμμάτων κατάρτισης και ευαισθητοποίησης του προσωπικού για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αστυνόμευσης.

Η εργασία καταλήγει σε προτάσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των συστημάτων πρόληψης και αντιμετώπισης του ρατσισμού, ενώ τα συμπεράσματα τονίζουν την αναγκαιότητα μιας Αστυνομίας που να λειτουργεί με τις δημοκρατικές αρχές ισότητας, δικαιοσύνης και διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που απαιτούνται σε ένα ευνομούμενο Κράτος Δικαίου μιας σύγχρονης φιλελεύθερης δημοκρατίας. Η συνεχής εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των αστυνομικών είναι ένα

κρίσιμο στοιχείο και μια δυναμική διαδικασία για την αντιμετώπιση σύγχρονων κοινωνικών ζητημάτων.

Λέξεις Κλειδιά: Αστυνομία, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ρατσισμός, Διακρίσεις, Εγκλήματα μίσους

Abstract

This study examines the role of the police in ensuring human rights, in particular in preventing and combating racism and discrimination. The fundamental principles of human rights, racism and prejudice are examined, as well as the role of police authorities in promoting equality and justice.

The section on human rights outlines the historical development of the concept and the regulatory framework that supports it. The operation of the Police is analyzed through its obligations and responsibilities, as defined by the legislative framework. The discussion then addresses the ideas of racism and discrimination, emphasizing the concepts, historical development and legal framework that governs them.

The section on racist crime examines hate crimes and the role of the police in preventing and controlling them. The research findings reveal the management of racial violence, while scrutinizing incidents of arbitrariness by the authorities in Greece, highlighting the need for enhanced oversight and transparency.

The Successful Practices of Police Authorities document cases of modern policing strategies that have yielded favorable results in the fight against racism. The importance of democratizing the police and implementing training and awareness-raising programs for personnel to improve the effectiveness of police interventions is emphasized.

The study concludes with proposals aimed at strengthening systems for preventing and resolving racism, while the conclusions emphasize the necessity of a police force that operates with principles of equality, justice and the safeguarding of human rights. Continuous training and awareness-raising of police officers is a crucial element in addressing contemporary social issues.

Keywords: Police, Human Rights, Racism, Discrimination, Hate Crimes

1. Εισαγωγή

Η εξέταση της βιβλιογραφίας για το ρόλο της αστυνομίας στο ρατσιστικό έγκλημα απαιτεί διεξοδική διερεύνηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ της αστυνομίας και της αντίδρασης σε εγκλήματα που συνδέονται με ρατσιστικά κίνητρα. Η επιτυχία των πολιτικών για κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία των μειονοτήτων που είναι ευάλωτες στο ρατσισμό και τις διακρίσεις εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αστυνομικές αρχές που προασπίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα από το ρατσισμό. Σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον, το ρατσιστικό έγκλημα απαιτεί ορισμένες πολιτικές και νομικές διαδικασίες που αναμένεται να εκτελεί τακτικά η αστυνομία.

Μεταξύ των ρατσιστικών εγκλημάτων είναι οι επιθέσεις με λεκτική βία, σωματική βία, υλικές ζημιές και κάθε άλλου είδους ρατσιστική βία. Τα ρατσιστικά εγκλήματα θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τη δημόσια τάξη και την κοινωνική συνοχή, επομένως οι αστυνομικές αρχές διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο για τον τερματισμό, την διερεύνηση και την τιμωρία αυτών των πράξεων, ώστε οι δράστες να φτάνουν ενώπιον της Δικαιοσύνης εξασφαλίζοντας την διαπίστωση του ρατσιστικού κινήτρου των εγκλημάτων τους.

Ο ρατσισμός στην αστυνομία μπορεί να εκδηλωθεί σε δύο βασικές διαστάσεις: την εσωτερική, που αφορά τη μεταχείριση των ίδιων των αστυνομικών υπαλλήλων, και την εξωτερική, που αφορά την αλληλεπίδραση της αστυνομίας με τις διάφορες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Ο εσωτερικός ρατσισμός αφορά τις διακρίσεις που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι αστυνομικοί από μειονοτικές ομάδες εντός του σώματος. Σύμφωνα με έρευνες, αστυνομικοί που ανήκουν σε μειονότητες συχνά βιώνουν περιορισμένες ευκαιρίες ανέλιξης, παρενόχληση από συναδέλφους και έλλειψη εκπροσώπησης σε ανώτερες θέσεις. Ο εξωτερικός ρατσισμός αφορά την στοχοποίηση συγκεκριμένων ομάδων μέσω

πρακτικών όπως οι διακρίσεις σε ελέγχους ταυτότητας, οι καταχρηστικές συλλήψεις και η άσκηση υπερβολικής βίας. Μελέτες δείχνουν ότι μειονοτικές ομάδες είναι πιο πιθανό να πέσουν θύματα αστυνομικής βίας σε σύγκριση με άλλες πληθυσμιακές ομάδες (Smith & Holmes, 2014). Επιπλέον, η απροθυμία της αστυνομίας να αναγνωρίσει το ρατσιστικό κίνητρο πίσω από ορισμένα εγκλήματα μπορεί να ενισχύσει την αίσθηση αδικίας και περιθωριοποίησης των θυμάτων (Καμπαγιάννης, 2021). Πλήθος περιπτώσεων έχουν καταγραφεί και στην Ελλάδα, όπου υποθέσεις ρατσιστικής βίας δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς, γεγονός που οδήγησε στην καταδίκη της χώρας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

Η βελτίωση της ικανότητας των αστυνομικών δυνάμεων να εντοπίζουν, να καταπολεμούν και να τεκμηριώνουν τα ρατσιστικά εγκλήματα εξαρτάται από την αύξηση της γνώσης και της εκπαίδευσης σχετικά με τις σύγχρονες πολιτικές αστυνόμευσης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Ενώ υπάρχουν ενθαρρυντικές παγκόσμιες τάσεις, οι αρχές σε πολλά έθνη αγωνίζονται μεθοδικά για να τεκμηριώσουν και να τιμωρήσουν αυτά τα εγκλήματα. Η αναγνώριση του προβλήματος, η λήψη μέτρων και η διαμόρφωση μιας αστυνομίας που λειτουργεί με διαφάνεια και αμεροληψία είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και της εμπιστοσύνης των πολιτών (ΕΕΔΑ, Ετήσια Έκθεση, 2024).

2. Στόχοι της Έρευνας

Η αστυνομία αποτελεί θεμελιώδη θεσμό σε κάθε δημοκρατική κοινωνία, με βασική αποστολή τη διατήρηση της τάξης και την προστασία των πολιτών. Η αποτελεσματική επιτέλεση του ρόλου αυτού προϋποθέτει τον απόλυτο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταπολέμηση κάθε μορφής διάκρισης. Παρόλα αυτά, παρατηρούνται περιπτώσεις όπου οι αστυνομικές αρχές δεν ανταποκρίθηκαν επαρκώς στις υποχρεώσεις τους, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη εφαρμογής καλύτερων πρακτικών και πολιτικών. Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο να εξετάσει τον θεσμικό ρόλο της αστυνομίας στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να αναδείξει

σύγχρονες πρακτικές αλλά και προτάσεις για την βελτίωση του αστυνομικού έργου στην καταπολέμηση του ρατσισμού. Η σημαντικότητα του παρόντος θέματος απορρέει από την ανάγκη επανεξέτασης των αστυνομικών πρακτικών ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο πρωταρχικό τους καθήκον που είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το ρατσισμό, όπως αποτυπώνεται σε διεθνείς και εθνικές νομοθεσίες. Στην σύγχρονη εποχή, όπου όλα εξελίσσονται με ταχείς ρυθμούς είναι πιο κρίσιμο από ποτέ να τηρούνται οι αρχές της ισότητας ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικότητας, θρησκείας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και αναπηρίας.

Στην μελέτη αυτή παρουσιάζονται θεσμικές βελτιώσεις της αστυνομίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού όπως η εφαρμογή νέων μοντέλων αστυνόμευσης, η χρήση τεχνολογίας και η διάρθρωση ειδικών μονάδων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παράλληλα, υπογραμμίζονται συμμετοχές της αστυνομίας σε διεθνή δίκτυα συνεργασίας, όπως ο OSCE (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) και η INTERPOL, με στόχο την ανάπτυξη πολιτικών και στρατηγικών που προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Επίσης, το ενδιαφέρον εστιάζεται σε απαραίτητες πρακτικές που θα ενισχύσουν το έργο της αστυνομίας και θα μειώσουν τα εμπόδια που περιλαμβάνουν την εκπαίδευση των αστυνομικών, την ίδρυση ανεξάρτητων μηχανισμών ελέγχου, την ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών και την εφαρμογή της τεχνολογίας όπως συσκευές καταγραφής, AI και τεχνολογίες ανάλυσης μεγάλων δεδομένων. Οι πολιτικές αυτές δεν αποτελούν απλώς προτάσεις βελτίωσης, αλλά αναγκαία βήματα για την ενίσχυση της δημοκρατίας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων κάθε πολίτη.

3. Ανθρώπινα Δικαιώματα

3.1 Ιστορική Εξέλιξη της Έννοιας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Νομικό Πλαίσιο

Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν εξελιχθεί σε βασικό στοιχείο του σύγχρονου πολιτισμού και είναι ριζωμένα στην ανθρώπινη ιστορία. Οι φιλοσοφικές, κοινωνικές και

πολιτικές διαδικασίες που παρακινούνται από τις ιδέες της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης βοηθούν στον καθορισμό της ανάπτυξης αυτής της έννοιας από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή. Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν την εννοιολογική τους βάση στη διαλεκτική αλληλεπίδραση μεταξύ προσώπου και κράτους και της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας. Στην αρχαία Ελλάδα, η έννοια του «νόμου» ήταν στενά συνδεδεμένη με τα ηθικά πρότυπα και την αρετή. Οι βάσεις για περαιτέρω προβληματισμό σχετικά με τα ατομικά δικαιώματα τέθηκαν από τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. Για παράδειγμα, ο Αριστοτέλης αναφέρθηκε στην «ευνομία» και τη «δικαιοσύνη», τα οποία έβλεπε ως θεμελιώδη στοιχεία μιας ανθισμένης κοινωνίας. Σύμφωνα με το έργο του *Νικομάχειος Ηθικά*, κάθε άτομο πρέπει να έχει δίκαιη μεταχείριση σύμφωνα με τη φύση του και η δικαιοσύνη πρέπει να αποτελεί το σημείο αναφοράς για όλες τις κοινωνικές δραστηριότητες. Βέβαια οι ατομικές ελευθερίες και οι κοινωνικές ευθύνες δεν διακρίνονταν σαφώς στην αρχαιότητα.

Η σύγχρονη φιλοσοφία έθεσε τα θεμέλια για την αλλαγή στα ανθρώπινα δικαιώματα ως πολιτική και ηθική ανησυχία. Σημαντικοί στοχαστές του Διαφωτισμού όπως ο Χιουμ, ο Λοκ και ο Ρουσσώ ανέπτυξαν την έννοια των «φυσικών δικαιωμάτων», τα οποία προέρχονται από την ανθρώπινη φύση και όχι από τις κοινωνικές ή πολιτικές ιδέες.

Ο Τζον Λοκ ανέπτυξε τη θεωρία των φυσικών δικαιωμάτων στο έργο του *Δεύτερη Τριακοστή Πολιτική Συμφωνία* (1690). Κάθε άτομο, υποστήριξε ο Λοκ, έχει φυσικά και αμετάβλητα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών στη ζωή, την ελευθερία και την ιδιοκτησία. Αυτά τα εγγενή δικαιώματα αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της οικοδόμησης μιας κοινωνίας που εκτιμά την προσωπική ελευθερία. Ο Λοκ υποστηρίζει ότι η κυβέρνηση πρέπει να σεβαστεί και να υπερασπιστεί αυτές τις ελευθερίες. Οι ιδέες αυτές έθεσαν τα θεμέλια για τις προσωπικές ελευθερίες και η ανάπτυξή τους στα φυσικά δικαιώματα είχε μεγάλη επιρροή στην αμερικανική και τη γαλλική επανάσταση. Στη συνέχεια το έργο του Ζαν Ζακ Ρουσσώ *Το Κοινωνικό Συμβόλαιο* (1762), το οποίο προώθησε μια κοινωνική συμφωνία μεταξύ του λαού και της

κυβέρνησης, υποστήριξε την εξέλιξη της αντίληψης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η βασική ιδέα του Ρουσσώ υποστήριζε ότι η κοινωνία πρέπει να είναι ένα ηθικό πλαίσιο που προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών της καθώς και ένας πολιτικός θεσμός. Θεωρούσε ότι τα ατομικά δικαιώματα προέρχονται από το «κοινωνικό συμβόλαιο» που δημιουργείται μεταξύ ανθρώπων και κοινωνίας, όχι από φυσικές αξίες, υπογραμμίζοντας επομένως την ελευθερία και την ισότητα ως βασικά ανθρώπινα δικαιώματα (Ηρακλείδης, 2022).

Αναδυόμενες τον 18ο αιώνα, οι ιδέες του Διαφωτισμού προώθησαν την ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως βασικό θεμέλιο για μια κοινωνία που προχωρά μπροστά. Για πρώτη φορά, η Αμερικανική Επανάσταση του 1776 και η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας αναγνώρισαν ως βασικά ανθρώπινα δικαιώματα το δικαίωμα στην ελευθερία και την αναζήτηση της ευτυχίας. Εμπνευσμένη από τις πνευματικές ιδέες του Λοκ και του Ρουσσώ, η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (1789) στη Γαλλία ήταν ένα σημείο καμπής στη συνειδητοποίηση ότι οι ατομικές ελευθερίες είναι απολύτως απαραίτητες για τη λειτουργία της δημοκρατίας (Ηρακλείδης, 2022).

Κοινωνικά, η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετίζεται με την εξέλιξη των πολιτικών ιδεών και των κοινωνικών θεσμών. Η άνοδος του καπιταλισμού, της βιομηχανικής κοινωνίας και της δημοκρατίας τον 19ο και τον 20ο αιώνα προκάλεσε μεγάλη κοινωνική και πολιτική αναταραχή που βοήθησε στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως βασικής κοινωνικής και νομικής συνιστώσας. Η βιομηχανική επανάσταση του 19ου αιώνα προκάλεσε αξιοσημείωτες κοινωνικές ανισότητες και συνθήκες εργασίας που έφεραν τα κοινωνικά δικαιώματα στο προσκήνιο. Στην ουσία, τα κοινωνικά δικαιώματα γεννήθηκαν από την ανάγκη προστασίας των εργαζομένων και των μη προνομιούχων από την εταιρική εκμετάλλευση και κακοποίηση. Ο Καρλ Μαρξ και ο Φρίντριχ Ένγκελς μεταξύ άλλων σοσιαλιστών στοχαστών υποστήριξαν ότι η επίτευξη κοινωνικής δικαιοσύνης και η διασφάλιση της ισότητας εξαρτώνται από το ότι τα δικαιώματα των εργαζομένων είναι θεμελιώδη. Αυτή η άποψη οδήγησε το κίνημα για τα εργατικά δικαιώματα του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ου αιώνα καθώς και την ανάπτυξη αυτών των δικαιωμάτων (Δουζίνας, 2000).

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ως απάντηση στην φρίκη του Ολοκαυτώματος και άλλων εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και συγκεκριμένα το 1948 εγκρίθηκε η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, η οποία αποτέλεσε σημαντική στιγμή στην αναγνώριση των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων, ανεξαρτήτως φυλής, φύλου ή κοινωνικής κατάστασης. Αναλυτικότερα η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 10 Δεκεμβρίου 1948 και αποτελείται από 30 άρθρα. Μετά το τέλος του πολέμου και την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών, η παγκόσμια κοινότητα υποσχέθηκε να σταματήσει την επανάληψη των φρικαλεοτήτων και της βίας που είχαν ως αποτέλεσμα το θάνατο 60 εκατομμυρίων στρατιωτικών και 40 εκατομμυρίων πολιτών. Οι ηγέτες του κόσμου αποφάσισαν να επεκτείνουν τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών με μια δομή που εγγυάται δικαιώματα για κάθε άτομο στη γη. Παρουσιάστηκε στην πρώτη σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης το 1946 και η ιδέα που αναπτύχθηκε τελικά έγινε η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εξετάζοντας το υλικό, η Γενική Συνέλευση το έστειλε στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, επιτρέποντας επομένως στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να συγκεντρώσει και να δημιουργήσει έναν κατάλογο δικαιωμάτων. Οι κύριοι στόχοι της επιτροπής ήταν να αποσαφηνιστεί ο νομικός χαρακτήρας του παραγόμενου εγγράφου και τα δικαιώματα που έπρεπε να αναφερθούν. Στην πρώτη συνεδρίασή της στις αρχές του 1947, η Επιτροπή έδωσε στα μέλη της την εξουσία να δημιουργήσουν «ένα προσχέδιο Διεθνούς Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων». Αποτελούμενη από μέλη της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που εκπροσωπούν εννέα χώρες, μια συντακτική ομάδα ανέλαβε στη συνέχεια τη θέση που επιλέχθηκε με βάση γεωγραφικές εκτιμήσεις. Η χήρα του προέδρου των ΗΠΑ Franklin Roosevelt, Eleanor Roosevelt προέδρευσε της επιτροπής. Το τελευταίο βιβλίο χρειάστηκε λιγότερο από δύο χρόνια για να ολοκληρωθεί. Ψηφίζοντας 48 υπέρ, 0 κατά και 8 αποχές —που περιλαμβάνει ολόκληρο το σοβιετικό μπλοκ, τη Νότια Αφρική και τη Σαουδική Αραβία— η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ενέκρινε την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αξιοσημείωτη μεταξύ των χωρών που εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση είναι ότι κανένας από αυτούς δεν

απέριψε τη Διακήρυξη, ακόμη και εκείνοι που παρέλειψαν την τελευταία ψηφοφορία είχαν συμμετάσχει στην προπαρασκευαστική συγγραφή. Στη μέση του δυτικού και ανατολικού μπλοκ που χωρίζει τον κόσμο, η επίτευξη συμφωνίας για το περιεχόμενο του κειμένου σηματοδοτούσε μια μεγάλη επιτυχία (Amnesty.gr, 2019).

Εκτός από την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως θεμελιώδη πλαίσιο για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων θεσπίστηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΔΑ). Η ΕΣΔΑ, που εγκαθιδρύθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1950, είναι μια διεθνής συνθήκη που αποσκοπεί στην προστασία των ευρωπαϊκών θεμελιωδών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η συνθήκη στοχεύει στην προστασία των ανθρώπων από παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους. Κάθε άτομο του οποίου τα δικαιώματα της Σύμβασης έχουν παραβιαστεί από ένα κράτος μέλος μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο. Οι εμπλεκόμενες χώρες πρέπει να λάβουν αποφάσεις για να αποφασίσουν εάν ένα δικαίωμα έχει παραβιαστεί. Η εκτέλεση των αποφάσεων τελεί υπό την εποπτεία της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Σύμβαση καλύπτει διάφορες διαδικασίες που αποσκοπούν στην αλλαγή και εξέλιξη του πλαισίου της.

Με το σχέδιο συμφωνίας προσχώρησης που οριστικοποιήθηκε το 2013, η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία ισχύει από την 1η Δεκεμβρίου 2009, επιτρέπει στην ΕΕ να ανήκει στην ΕΣΔΑ. Το Πρωτόκολλο 11 αλλάζει τη Σύμβαση έτσι ώστε να αποτελείται από τρία μέρη. Το Μέρος I καλύπτει το άρθρο 2 έως το άρθρο 18, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων. Το Μέρος II (άρθρα 19–51) ορίζει την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις επιχειρησιακές του πολιτικές. Το Μέρος III αποτελείται από πολλές τελικές ρήτρες (Eurora.eu, 2025). Σε κάθε άρθρο η τελευταία διάταξη καλύπτει πολλές εξαιρέσεις, ή περιορισμούς στο θεμελιώδες δικαίωμα, η πρώτη διάταξη ορίζει το ουσιαστικό δικαίωμα ή την ελευθερία (https://www.echr.coe.int/Documents/d/echr/convention_ell).

Και τα 2 νομικά πλαίσια έχουν ως κοινό τους στόχο την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η έκφραση και η εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων

διαφέρουν πολύ. Αν και είναι εξαιρετικά σημαντική για την παγκόσμια αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν έχει νομική επιβολή. Όπως ειπώθηκε, είναι μια «Διακήρυξη» που εκφράζει τους στόχους και τα ιδανικά της παγκόσμιας κοινότητας. Η πραγματοποίηση των δικαιωμάτων που αναφέρονται στη Διακήρυξη εξαρτάται από τη βούληση των κρατών και της διεθνούς κοινότητας να διατηρήσουν τις αξίες της. Από την άλλη πλευρά, η ΕΣΔΑ επιβάλλεται οπωσδήποτε νομικά και διατάσσει τα κράτη μέλη να σέβονται και να προστατεύουν τα δικαιώματα που ορίζονται στη Σύμβαση. Το ΕΔΔΑ έχει την εξουσία να αξιολογεί καταγγελίες και να επιβάλλει κυρώσεις για παραβιάσεις της Σύμβασης, αναγκάζοντας συνεπώς τις χώρες να ακολουθούν τις αποφάσεις του Δικαστηρίου.

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ έχει εγκρίνει και προωθήσει πολλές διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (ICERD) (1965), το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR) (1966), το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR) (1966) και τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW) (1979).

3.2 Ο Ρόλος της Αστυνομίας: Νομικό πλαίσιο, καθήκοντα και αρμοδιότητες

Ως θεσμός, η αστυνομία εξελίχθηκε από την ανάγκη των σύγχρονων κοινωνιών να ελέγχουν τη δημόσια τάξη και ασφάλεια. Η ανάπτυξή του θεσμού κατά τον 19ο και τον 20ο αιώνα συσχετίστηκε στενά με την ίδρυση και την ενίσχυση του έθνους-κράτους, μια τάση που παρατηρείται σε πολλά έθνη (Brogden & Ellison, 2013). Με κύριο στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και τον έλεγχο της συμπεριφοράς των ανθρώπων, η αστυνομία εξελίχθηκε από ένα τοπικό και μερικές φορές μη θεσμοθετημένο όργανο σε ένα κεντρικά οργανωμένο όχημα για την εγκαθίδρυση της τάξης και την εφαρμογή του νόμου στον μοντερνισμό. Ο Reiner (2010) ισχυρίζεται ότι η λειτουργία της αστυνομίας άλλαξε με τον εκσυγχρονισμό, ώστε να περιλαμβάνει όχι μόνο τον έλεγχο της

εγκληματικής δραστηριότητας αλλά και την ενεργό συμμετοχή στη δημιουργία κοινωνικής τάξης μέσω πολιτικών και προληπτικών ενεργειών. Η αναγκαιότητα του κράτους να ασκήσει την εξουσία του σε κοινωνίες που περιπλέκονται όλο και περισσότερο από τη βιομηχανική ανάπτυξη, τις αστικές αλλαγές και τη μαζική μετανάστευση οδήγησε σε αυτόν τον διπλό σκοπό: την πρόληψη και την καταστολή. Οι νέες ιδέες διακυβέρνησης που έφερε ο νεωτερισμός ενίσχυσαν την αξία της αστυνομίας ως μέσο πειθαρχίας και ελέγχου. Η Παπαϊωάννου (2005) αναφέρει ότι η αστυνομία αντιπροσωπεύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο κράτος και αποτελεί σύμβολο της κρατικής εξουσίας εκτός από το ότι χρησιμεύει ως εργαλείο επιβεβαίωσης της νομιμότητας. Ενώ προσαρμόζεται στις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αλλαγές που συμβαίνουν στη σύγχρονη κοινωνία, ο θεσμός της αστυνομίας χρησιμεύει ως παράγοντας «νόμιμης βίας» (Weber, όπως αναφέρεται στο Reiner, 2010).

Η κατανόηση της αστυνομίας στη νεωτερικότητα εξαρτάται από την έννοια της πειθαρχίας, όπως ορίζει ο Garland (2001). Μέσω της τακτικής αλληλεπίδρασης και παρακολούθησης των πολιτών, η αστυνομία όχι μόνο αποθαρρύνει την παράνομη δραστηριότητα αλλά αναπτύσσει και υποστηρίζει πρότυπα συμπεριφοράς. Ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα που επηρέασαν τον αστυνομικό θεσμό ήταν η ίδρυση του έθνους-κράτους. Η αναγκαιότητα δημιουργίας οργανωμένων θεσμών ικανών να χειριστούν προβλήματα τάξης, ασφάλειας και κοινωνικής συνοχής συνόδευσε τη γέννηση του έθνους-κράτους. Λειτουργώντας ως σύνδεσμος μεταξύ του κράτους και του λαού του, η αστυνομία ήταν μεταξύ των σημαντικότερων συστημάτων που εγγυόνταν τη σταθερότητα του κράτους, όπως σημειώνουν οι Emsley (2019) και Brogden & Ellison (2013).

Είναι ένα από τα κύρια συστήματα που χρησιμοποιούνται για τον επίσημο κοινωνικό έλεγχο, για τη διατήρηση της κοινωνικής τάξης, την επιβολή των νόμων και την παροχή ασφάλειας. Σύμφωνα με την Λαμπροπούλου (2023), ο κοινωνικός έλεγχος δεν περιορίζεται μόνο στη δραστηριότητα των θεσμοθετημένων συστημάτων, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, αλλά περιλαμβάνει επίσης άτυπο ή φυσικό κοινωνικό έλεγχο. Στα διάφορα συστήματα της κοινωνίας - το σπίτι, το σχολείο, τη

γειτονιά και την κοινότητα γενικά - αυτός ο άτυπος έλεγχος εμφανίζεται σε καθημερινές δραστηριότητες, αξίες και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Σε αυτές τις αλληλεπιδράσεις, αναπτύσσεται ένας «ιστός αλληλεγγύης, αμοιβαίας προστασίας και κυρώσεων» που χρησιμεύει για την πρόληψη και την καταστολή παρεκκλίνουσων δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με την Λαμπροπούλου, αυτά τα συστήματα της κοινωνίας ορίζουν τον κοινωνικό έλεγχο και συχνά συμπληρώνουν ή και αντικαθιστούν την αστυνομική δραστηριότητα.

Τα κοινωνικά φαινόμενα που είναι γνωστά ως «παροχή ασφάλειας» διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό από την αστυνομία. Θεωρούμενη ως δημόσιο όφελος, η ασφάλεια είναι υπό διαχείριση και παροχή από την κυβέρνηση εντός των παραμέτρων της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Όπως σημειώνει ο Ozkirimli (2013) ως στρατιωτικός θεσμός, η αστυνομία είχε και έχει συμβολική σημασία αφού αντικατοπτρίζει τη δύναμη του κράτους να εδραιώσει τη νομιμότητα και την ενότητα της χώρας. Η νομιμότητα είναι λοιπόν ένα μέτρο κανονικότητας, δηλαδή το σύνολο των εγκεκριμένων κατευθυντήριων γραμμών και ενεργειών που διακρίνει το νομικό σύστημα από την ανομία.

Όπως υπογραμμίζεται στη βιβλιογραφία, η αστυνομία δεν ενεργεί χωριστά από την κοινωνία. Αντίθετα, είναι ένας μηχανισμός που λειτουργεί μέσα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον που διαμορφώνει τη συμπεριφορά τους. Ο Bayley (2001) ισχυρίζεται ότι η αστυνομία είναι ένας μηχανισμός που ικανοποιεί ταυτόχρονα τις απαιτήσεις της κοινωνίας και ρυθμίζει τη συμπεριφορά, διατηρώντας επομένως την προσεκτική ισορροπία μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι η κοινωνία περιμένει από την αστυνομία να διατηρήσει τη νομιμότητα και την ασφάλεια. Ταυτόχρονα, οι κοινωνικές αξίες, οι προκαταλήψεις και τα συμφέροντα που καθορίζουν την εν λόγω κοινωνία επηρεάζουν και την αστυνομία. Αυτό είναι ιδιαίτερα σαφές σε περιπτώσεις όπου η αστυνομία καλείται να ελέγξει τις κοινωνικές ανισότητες ή να επιβάλει τη νομιμότητα σε περιβάλλοντα όπου προκύπτουν κοινωνικές αντιδράσεις.

Το νομικό πλαίσιο που ορίζει τις υποχρεώσεις της αστυνομίας είναι μια περίπλοκη συλλογή κανόνων που προέρχονται από διάφορες πηγές όπως το Σύνταγμα,

ο Ποινικός Κώδικας, ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και η ειδική νομοθεσία για τη λειτουργία της αστυνομίας.

Το Ελληνικό Σύνταγμα εγγυάται την ατομική ελευθερία και την προστασία της ιδιωτικής ζωής, ειδικά στο άρθρο 20 που εγγυάται ότι η αστυνομία είναι υπεύθυνη για την τήρηση του νόμου, την τήρηση της δημόσιας τάξης και την παύση της εγκληματικότητας. Το άρθρο 5 του Συντάγματος ορίζει ότι η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη και ότι η αστυνομική εκπλήρωση των καθηκόντων της απαιτεί σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων. Στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, η αστυνομική αρχή υποθέτει ότι η αστυνομία δεν μπορεί να ενεργεί τυχαία ή να παραβιάζει τις ατομικές ελευθερίες. Η συμπεριφορά της πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο και να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, εάν θέλουμε να αποτρέψουμε τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ερμηνεία του Συντάγματος υποδηλώνει ότι η ευθύνη της αστυνομίας υπερβαίνει τον απλό έλεγχο του εγκλήματος και περιλαμβάνει τη διαφύλαξη των θεμελιωδών ελευθεριών των πολιτών. Ως όργανο του κράτους, η αστυνομία εγγυάται τις συνταγματικές ελευθερίες, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ελευθερία, την ασφάλεια και την προστασία από αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση. Η Βιτάλη (2012) μας υπενθυμίζει ότι η αστυνομία πρέπει να ακολουθεί τις κατευθυντήριες γραμμές του κράτους δικαίου και να εγγυάται τη διαφάνεια στις δραστηριότητές της. Για παράδειγμα, οι διαδικασίες κράτησης και σύλληψης πρέπει να διεξάγονται με πλήρη σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων όπως ορίζονται στη Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Το Σύνταγμα της Ελλάδας καθιστά απολύτως σαφές ότι η αστυνομία δεν επιτρέπεται να στραφεί σε αυθαίρετα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της παράνομης κράτησης ή βασανιστηρίων. Είναι απαραίτητη η αυστηρή εποπτεία της αστυνομικής δραστηριότητας και το δικαστήριο εγγυάται τη νομιμότητα των δραστηριοτήτων του μέσω της εξέτασης των επιλογών που επιλέγονται για την τιμωρία ή τη σύλληψη ατόμων. Ιδιαίτερα το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διασφαλίζει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και προστασία από την αυθαίρετη φυλάκιση. Ως εκ τούτου,

η εκτέλεση αυτών των οδηγιών από την ελληνική αστυνομία απαιτείται νομικά και είναι συνταγματικά εξασφαλισμένη. Αν και έχει μεγάλη εξουσία για τη διατήρηση της δημόσιας τάξης, ο καθηγητής Χρυσόγονος (2017) υπογραμμίζει ότι η ελληνική αστυνομία πρέπει να σέβεται τα ατομικά δικαιώματα, ιδιαίτερα κατά τις έρευνες ή τις συλλήψεις.

Η διατήρηση της δημόσιας τάξης είναι ευθύνη της αστυνομίας, η οποία συνεπάγεται την εγγύηση της ασφάλειας των πολιτών σε περιόδους συγκεντρώσεων, απεργιών ή άλλων δημόσιων εκδηλώσεων και ως εκ τούτου τη διατήρηση της κοινωνικής αρμονίας. Αν και το Σύνταγμα παρέχει ελευθερία έκφρασης και συνάθροισης, η αστυνομία έχει την εξουσία να διασφαλίζει την τάξη στις δημόσιες εκδηλώσεις χωρίς να διακυβεύονται τα δικαιώματα των συμμετεχόντων (Χρυσόγονος, 2017).

Καθώς η αστυνομία καλείται να χειριστεί κοινωνικές εντάσεις, διαδηλώσεις και πιθανά κινήματα, έχουν γίνει αρκετές συζητήσεις σχετικά με τις επιχειρήσεις της σε πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές από τη δεκαετία του 1980. Η συμμετοχή της αστυνομίας σε πολιτικά ζητήματα έχει προκαλέσει αντιδράσεις, ειδικά σε περιόδους που συνδέονται με τις ελευθερίες της έκφρασης και του συνέρχεσθαι. Η Τσουκαλά Α. (2024), δείχνει ότι παρόλο που η αστυνομία είναι πάντα έτοιμη να αντιδράσει σε γεγονότα που θέτουν σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη, η διαχείριση και η επίβλεψη των δραστηριοτήτων της είναι απολύτως ζωτικής σημασίας για την πρόληψη καταχρήσεων εξουσίας. Η συνταγματική τάξη αναθέτει στην αστυνομία να επιβάλλει την ασφάλεια και την τάξη μέσω αυστηρών διαδικασιών αντί να καταφεύγει σε ακραίες ή υπερβολικά επιθετικές τακτικές. Στην ελληνική πραγματικότητα, η χρήση βίας από την αστυνομία κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων ή κοινωνικών εντάσεων έχει αποτελέσει αντικείμενο τακτικών συζητήσεων και διαμαρτυριών, τονίζοντας την ανάγκη σκληρότερων συστημάτων για τη ρύθμιση της συμπεριφοράς της αστυνομίας.

Εκτός από τη διατήρηση της δημόσιας τάξης, η αστυνομία έχει ευθύνη να υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία αποτελούν θεμελιώδη συνιστώσα του σύγχρονου κράτους δικαίου. Η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών τόσο από εσωτερικές όσο και από εξωτερικές απειλές, όπως το έγκλημα και η τρομοκρατία, χωρίς να διακυβεύονται οι προσωπικές ελευθερίες, όπως η ελευθερία και το απόρρητο, ανήκει

στην αστυνομία. Με βάση το έργο της Παπαϊωάννου (2003), η αστυνομία, ως όργανο επιβολής του νόμου, οφείλει να συμπεριφέρεται με γνώμονα τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, δηλαδή να χρησιμοποιεί ακριβώς τις απαιτούμενες και εύλογες δυνάμεις για να πετύχει τους στόχους της.

Θεμελιώδεις συνιστώσες των αστυνομικών επιχειρήσεων περιλαμβάνουν τη συνταγματική κατοχύρωση των δικαιωμάτων της προσωπικής ελευθερίας, του δικαιώματος στην ιδιωτικότητα και την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Για την εφαρμογή της νομιμότητας και τη διανομή της δικαιοσύνης, η αστυνομία συνεργάζεται με άλλους κρατικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας και του δικαστηρίου. Από αυτή την άποψη, η αστυνομία εγγυάται την εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων και ταυτόχρονα βοηθά άλλες υπηρεσίες για την προστασία ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων, όπως παιδιά ή θύματα βίας (Παπαϊωάννου, 2005).

Η δικαστική εποπτεία, η συνταγματική αναθεώρηση και οι διαδικασίες καταγγελίας εγγυώνται ότι η αστυνομική άσκηση των ευθυνών της δεν θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα των πολιτών (Διαμαντής, 2021). Εκτός αυτού, η αστυνομία βρίσκεται υπό συστήματα εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου συμπεριλαμβανομένων ανεξάρτητων δικαστικών και διοικητικών υπηρεσιών καθώς και εποπτείας από διεθνείς ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Βιδάλη, 2012). Η ισορροπία μεταξύ της απαίτησης ασφάλειας και της υπεράσπισης της ατομικής ελευθερίας είναι ένα από τα κρίσιμα προβλήματα που απορρέουν από τη συνταγματική ευθύνη της αστυνομίας. Όταν καλείται να δράσει σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, όπως τρομοκρατική επίθεση ή κοινωνική αναταραχή, η αστυνομία πρέπει πάντα να λειτουργεί σύμφωνα με τις συνταγματικές ρήτρες που διασφαλίζουν την ελευθερία και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων (Παπαϊωάννου, 2005).

Ενώ το Σύνταγμα περιγράφει γενικά τον ρόλο της αστυνομίας όσον αφορά την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο Ποινικός Κώδικας (ΠΚ) σκιαγραφεί τις γενικές ιδέες του ποινικού δικαίου, των αδικημάτων και των κυρώσεων. Ειδικότερα, ο

Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και τους περιορισμούς των αστυνομικών ερευνών, συλλήψεων και προφυλάκισης ατόμων.

Όπως ορίζει ο Ποινικός Κώδικας και άλλοι σχετικοί νόμοι, η αστυνομία είναι υπεύθυνη για την καταπολέμηση του εγκλήματος και την εξέταση εγκληματικών δραστηριοτήτων. Η συλλογή πληροφοριών, η σύλληψη υπόπτων και η ανακριτική συμπεριφορά αποτελούν μέρος των προληπτικών και κατασταλτικών ενεργειών της αστυνομίας κατά του εγκλήματος (Βιδάλη, 2012). Το άρθρο 33 του Ποινικού Κώδικα περιγράφει τα βήματα που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει η αστυνομία για να συγκεντρώσει στοιχεία για διάπραξη εγκλήματος. Αυτό καλύπτει τη δυνατότητα κράτησης υπόπτων, διεξαγωγής ερευνών και αρπαγής υλικών αποδεικτικών στοιχείων. Η εξέταση εγκλημάτων θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη συλλογή καταθέσεων, το χειρισμό των διαδικασιών αυτοψίας, τη συλλογή δακτυλικών αποτυπωμάτων και την εφαρμογή άλλων επιστημονικών τεχνικών - όπως η γενετική ανάλυση (DNA), η οποία γίνεται όλο και πιο σημαντική στην ποινική δικαιοσύνη. Ιδιαίτερα σε περιπτώσεις κινδύνου φυγής ή ανησυχίας για συνέχιση εγκληματικής δραστηριότητας, ο Ποινικός Κώδικας θέτει τους λόγους για την εφαρμογή προληπτικών μέτρων κράτησης και επιτρέπει τη σύλληψη υπόπτων για σοβαρά εγκλήματα . Σε αυτήν την περίπτωση, η αστυνομία πρέπει να ακολουθεί τις νομικές κατευθυντήριες γραμμές και να συμπεριφέρεται απόλυτα με σεβασμό στα ατομικά δικαιώματα. Οι δικαστικές αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκδίδονται από τον ανακριτή ή τον εισαγγελέα με εντολή σύλληψης ή έρευνας, εκτελούνται από την αστυνομία. Το άρθρο 245 του Ποινικού Κώδικα ορίζει ότι η αστυνομία υποχρεούται να εκτελεί τέτοιες οδηγίες εντός των ορίων της νομιμότητας και των διαδικασιών που ορίζει ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Το άρθρο 1 του Ποινικού Κώδικα καθιστά σαφές ότι στόχος του ποινικού δικαίου είναι να προστατεύσει την κοινωνία και τους ανθρώπους από εγκληματικές δραστηριότητες. Έτσι, η αστυνομία είναι πολύ σημαντική για να σταματήσει τέτοιες δραστηριότητες. Επιπλέον, στη συγκεκριμένη αρμοδιότητα περιλαμβάνονται προσπάθειες όπως η ενίσχυση της αστυνομικής παρουσίας σε ευαίσθητες σφαίρες της κοινωνίας και η παρακολούθηση περιοχών υψηλού κινδύνου (Καρράς, 2024) .

Εκτός από τις γενικές ευθύνες που ορίζει ο Ποινικός Κώδικας, η αστυνομία έχει ειδικές αρμοδιότητες και ενέργειες που σχετίζονται με συγκεκριμένα αδικήματα ή περιστάσεις, όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η διατήρηση της δημόσιας τάξης σε περιόδους κοινωνικής αναταραχής και η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Ο νόμος 4577/2018, που συνδυάζει τις ευρωπαϊκές οδηγίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, υποστηρίζει ότι η διερεύνηση τρομοκρατικών εγκλημάτων περιλαμβάνει τη δυνατότητα παρακολούθησης των επικοινωνιών, συνεργασία με διεθνείς αστυνομικές αρχές και την εφαρμογή ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών.

Όπως ήδη αναφέραμε, το ελληνικό νομικό σύστημα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ), ο οποίος ελέγχει τις λειτουργίες των αρμόδιων υπηρεσιών και τις διαδικασίες ποινικής δίωξης. Οι όροι του ΚΠΔ ορίζουν τη συμπεριφορά των αστυνομικών αρχών τόσο κατά την έναρξη της ποινικής διαδικασίας όσο και στο στάδιο της προανάκρισης. Το αρχικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας είναι η προανάκριση που προσφέρεται στον ΚΠΔ (άρθρο 31.). Υπό τις οδηγίες του εισαγγελέα, η αστυνομία χειρίζεται στοιχεία που σχετίζονται με τη διάπραξη εγκλημάτων σε αυτή τη φάση. Αρχές που σχετίζονται με την αστυνομία:

- Καταγραφή των παρατηρήσεων των μαρτύρων.
- Ερωτήσεις στους υπόπτους για το έγκλημα.
- Πάντα με τη βοήθεια και τη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα διενεργούνται κατ' οίκον έρευνες, κατάσχεση αντικειμένων και άλλες διαδικαστικές ενέργειες (άρθρα 251-253 ΚΠΔ).

Όπως εγγυάται το Σύνταγμα και η ΕΣΔΑ, αυτές οι πράξεις πρέπει να εκτελούνται με γνώμονα τις προσωπικές ελευθερίες. Η αποδεικτική διαδικασία θα πρέπει να ακολουθήσει τη νομιμότητα και πρότυπα αναλογικότητας (Δαλακούρας, 2021).

Η αστυνομία είναι εξουσιοδοτημένη να διενεργεί αυτοψία, να ανακρίνει μάρτυρες και να συγκεντρώσει υλικό που κρίνεται ζωτικής σημασίας για την υπόθεση κατά τη διάρκεια της προανάκρισης (άρθρα 241–248 ΚΠΔ). Επιπλέον, σύμφωνα με το

άρθρο 275 του ΚΚΠ, η αστυνομία μπορεί να πραγματοποιήσει συλλήψεις στο πλαίσιο εγκλήματος σε κοινή θέα. Επιπλέον, στο χειρισμό περιστατικών βίας, εμπορίας και φυλετικών εγκλημάτων, τονίζει ιδιαίτερα τη συνεργασία της αστυνομίας με άλλους φορείς, όπως το δικαστήριο και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης και η λειτουργία του εισαγγελέα ως επόπτη των προανακριτικών διαδικασιών εγγυώνται ότι οι ενέργειες της αστυνομίας παραμένουν εντός των ορίων του νόμου. Επιπλέον, παρακολουθούν τυχόν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την αστυνομική αρχή, υπηρεσίες όπως ο Συνήγορος του Πολίτη και ο Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας. Οι διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας επηρεάζουν επίσης την εφαρμογή του ΚΠΔ στις αστυνομικές επιχειρήσεις. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν:

- Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Ευρώπη (ΕΣΔΑ).
- Οι Πολιτικές της Interpol για την αστυνόμευση με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Οι προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη και τον έλεγχο του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς (Consilium, 2022)

Η αλληλεπίδραση της αστυνομίας με διεθνείς φορείς εγγυάται την προσαρμογή της ελληνικής πρακτικής με παγκόσμια κριτήρια.

3.3 Ρατσισμός: Ορισμοί, ιστορική εξέλιξη, νομικό πλαίσιο

Ο ρατσισμός χαρακτηρίζεται ως ένα πλαίσιο πεποιθήσεων, στάσεων και πρακτικών που καθιερώνει ιεραρχίες και διακρίσεις που βασίζονται στη φυλή ή την εθνική καταγωγή. Ο κοινωνιολόγος Michael Banton (1998) υποστηρίζει ότι ο ρατσισμός είναι ένας μηχανισμός κοινωνικής κατηγοριοποίησης που πηγάζει από την αναγκαιότητα των πολιτισμών να διασαφηνίσουν και να δικαιολογήσουν τις ανισότητες. Αυτή η ταξινόμηση μπορεί να βασίζεται σε βιολογικά χαρακτηριστικά ή πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Τον 19ο αιώνα, η επικρατούσα πεποίθηση ήταν ότι οι φυλές έχουν ξεχωριστά, εγγενή βιολογικά χαρακτηριστικά που υπαγόρευαν τις ικανότητες και τις ενέργειές τους. Στη

μεταπολεμική περίοδο, το επίκεντρο μεταπήδησε από τη βιολογία στον πολιτισμό, με τις πολιτισμικές ανισότητες να γίνονται αντιληπτές ως η ρίζα των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων (Barker, 1981).

Οι σύγχρονες θεωρίες υποστηρίζουν ότι ο ρατσισμός δεν περιλαμβάνει μόνο προσωπικές προκαταλήψεις αλλά και συστημικές ενέργειες που διαιώνίζουν τις κοινωνικές ανισότητες (Bonilla-Silva, 2001). Οι σημερινοί ερευνητές παρέχουν καινοτόμα εργαλεία για την κατανόηση των ποικίλων και περίπλοκων εκδηλώσεων του ρατσισμού στη σύγχρονη κοινωνία. Ο Bonilla-Silva (2018) επαναξιολογεί τη θεωρία της «αχρωματοψίας» του ρατσισμού, υποστηρίζοντας ότι αν και οι ρητές εκφράσεις του ρατσισμού μειώνονται, οι συστημικές ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται. Ο συγγραφέας εξετάζει πώς η «αχρωματοψία» χρησιμεύει ως άρνηση του ρατσισμού που διαιώνίζει τη φυλετική ανισότητα. Οι Bourabain και Verhaeghe (2021) προσφέρουν μια τρέχουσα εξέταση του ρατσισμού, εξετάζοντας προσεκτικά τις ατομικές και θεσμικές εκδηλώσεις του και αξιολογούν πώς οι σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες διαιώνίζουν τις φυλετικές διακρίσεις, ακόμη και σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα. Ο Cole (2017) εξετάζει τον ρατσισμό μέσα από ένα μαρξιστικό πρίσμα, εξετάζοντας εξονυχιστικά τους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες που διαιώνίζουν τις φυλετικές ανισότητες και τονίζει την αναγκαιότητα για κοινωνική δικαιοσύνη στην εκπαιδευτική και κυβερνητική πολιτική. Ο Dirlik (2008) αναλύει τη διαμόρφωση του ρατσισμού στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και τον αντίκτυπό του στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ εθνικών και φυλετικών ομάδων σε ένα παγκόσμιο κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό πλαίσιο. Ο ρατσισμός έχει ξεπεράσει τα τοπικά και εθνικά πλαίσια και εξελίχθηκε σε παγκόσμιο μέλημα.

Η ιστορική εξέλιξη του ρατσισμού μπορεί να εξεταστεί σε τρεις κύριες φάσεις: την προ-νεωτερική περίοδο, την εποχή της αποικιοκρατίας και τη σύγχρονη εποχή. Στην αρχαιότητα, οι διακρίσεις προέρχονταν κυρίως από πολιτιστικές και θεολογικές ανισότητες. Στην ελληνική και ρωμαϊκή κοινωνία, η δουλεία συνδέθηκε κυρίως με την κοινωνική θέση και όχι με τη φυλή. Ο ρατσισμός, στη σύγχρονη αντίληψή του, άρχισε να εκδηλώνεται σε όλη τη μεσαιωνική εποχή, όταν ο Χριστιανισμός χρησιμοποίησε

θρησκευτικές δικαιολογίες για να κάνει διακρίσεις κατά των Εβραίων, των Μουσουλμάνων και άλλων μειονοτικών ομάδων (Fredrickson, 2002). Η περίοδος της αποικιοκρατίας (16ος-19ος αι.) ήταν κομβική για την εγκαθίδρυση του βιολογικού ρατσισμού. Σε όλη την ευρωπαϊκή αποικιοκρατία, η έννοια της φυλής χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογήσει την εκμετάλλευση των κατακτημένων λαών. Η μεταφορά Αφρικανών σκλάβων στον Νέο Κόσμο διαιώνισε ρατσιστικές αντιλήψεις, καθώς οι Ευρωπαίοι θεωρούσαν τους Αφρικανούς κατώτερους και άξιους εκμετάλλευσης. Οι κοινωνικές δαρβινιστικές απόψεις (πχ. Spencer) υποστήριζαν την υπεροχή των λευκών Ευρωπαίων, ενώ το κίνημα της ευγονικής του 19ου και του 20ου αιώνα ενίσχυσε τις έννοιες της φυλετικής καθαρότητας (Dennis,1995; Turda & Balogun,2023).

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948), η διεθνής κοινότητα προσπάθησε να μετριάσει τις ρατσιστικές πρακτικές. Παρά την πρόοδο, ο ρατσισμός επιμένει σε πολλαπλές εκδηλώσεις, όπως οι θεσμικές διακρίσεις και η άνοδος του σύγχρονου ρατσισμού. Ο θεσμικός ρατσισμός υποδηλώνει πολιτικές και συμπεριφορές που διαιωνίζουν τις φυλετικές ανισότητες, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομικής βίας και της άνισης πρόσβασης στην εκπαίδευση (Paradies et al., 2015). Ο Balibar (1991) υποστηρίζει ότι ο σύγχρονος ρατσισμός δίνει έμφαση στις πολιτισμικές ανισότητες και όχι στους βιολογικούς παράγοντες, υπογραμμίζοντας την ασυμβατότητα των διαφορετικών πολιτισμών ως πηγή κοινωνικής διχόνοιας.

Από κοινωνιολογικής σκοπιάς, πολυάριθμες θεωρίες διευκρινίζουν τον ρατσισμό σύμφωνα με διαφορετικές σχολές σκέψης. Η φονξιοναλιστική θεωρία υποστηρίζει ότι ο ρατσισμός λειτουργεί για τη διατήρηση της κοινωνικής τάξης και την επικύρωση των ανισοτήτων. Ο Parsons (1951) υποστήριξε ότι οι προκαταλήψεις ενισχύουν την κοινωνική αλληλεγγύη εντός των κυρίαρχων ομάδων. Οι Dixon et al. (2012) υποστηρίζουν ότι οι λειτουργικοί κοινωνικοί θεσμοί διαιωνίζουν τα φυλετικά στερεότυπα μέσω των μέσων ενημέρωσης και της πολιτικής. Ο μαρξισμός αντιλαμβάνεται τον ρατσισμό ως ένα εργαλείο που χρησιμοποιεί η άρχουσα τάξη για να κατακερματίσει την εργατική τάξη. Ο Cox (1948) υποστήριξε ότι ο ρατσισμός είναι εγγενώς συνδεδεμένος με τον καπιταλισμό

και την αναγκαιότητα εκμετάλλευσης της ανέξοδης εργασίας. Η κριτική της υλιστικής θεωρίας εξετάζει την ενσωμάτωση του ρατσισμού στα νομικά και πολιτικά πλαίσια της κοινωνίας. Οι Delgado και Stefancic (2017) υποστηρίζουν ότι ο ρατσισμός είναι συστηματικός και όχι απλώς συνέπεια ατομικών προκαταλήψεων. Οι μεταμοντέρνες μεθοδολογίες, με παράδειγμα τον Φουκώ, διερευνούν την αλληλεπίδραση μεταξύ λόγου και εξουσίας στην κατασκευή ρατσιστικών πεποιθήσεων. Ο Foucault (1977) υποστηρίζει ότι ο ρατσισμός λειτουργεί μέσω της βιοπολιτικής, ρυθμίζοντας τους πληθυσμούς και νομιμοποιώντας τις ανισότητες.

Η παγκοσμιοποίηση έχει εισαγάγει νέες δυσκολίες και είδη ρατσισμού. Η ξενοφοβική ομιλία έχει ενισχυθεί από τη μετανάστευση, την τρομοκρατία και την οικονομική ανισότητα. Οι Balibar και Wallerstein (1991) ισχυρίζονται ότι τα παγκόσμια καπιταλιστικά συστήματα εξακολουθούν να βοηθούν στη διάδοση του ρατσισμού. Υποστηρίζεται ότι ο καπιταλισμός έχει δημιουργήσει συνθήκες που υποστηρίζουν τις φυλετικές διακρίσεις, την ξενοφοβία και τον εθνικισμό, ακόμη και αν έχει σκοπό να προωθήσει την πολιτιστική αλληλεπίδραση και την παγκόσμια συνεργασία. Σε αυτό το περιβάλλον, ο ρατσισμός εκδηλώνεται διαφορετικά και συντηρείται από άνιση κατανομή πόρων, περισσότερη μετανάστευση και διεθνείς κρίσεις.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας έχει οδηγήσει σε σημαντικές ανισότητες τόσο εντός όσο και μεταξύ των χωρών. Αυτές οι ανισότητες βοηθούν να εξηγηθεί πώς ο ρατσισμός πρωτοεμφανίστηκε από την εργασιακή εκμετάλλευση. Πολλά ανεπτυγμένα κράτη έχουν μετανάστες που εργάζονται σε ασταθή και χαμηλά αμειβόμενα επαγγέλματα. Ενώ οι τοπικές κοινότητες θεωρούν αυτά τα άτομα ως «απειλή» για τις τοπικές θέσεις εργασίας, οι εταιρείες εκμεταλλεύονται συνήθως την έλλειψη δικαιωμάτων τους (Sassen, 1998). Η Saskia Sassen (1998) ισχυρίζεται ότι ενώ τα φτωχότερα μέρη του κόσμου εξαρτώνται περισσότερο από πολυεθνικές εταιρείες, οι διεθνείς ροές κεφαλαίου και εργασίας έχουν συγκεντρώσει τον πλούτο σε πλούσια έθνη.

Επιπλέον, η άνιση πρόσβαση στις δυνατότητες που παρουσιάζει η παγκοσμιοποίηση είχε ως αποτέλεσμα το σχηματισμό μη προνομιούχων κοινωνικών ομάδων, πολλές από τις οποίες ορίζονται ηθικά ή φυλετικά (Castles et al., 2005).

Επιπλέον, ο θεσμικός ρατσισμός είναι η διάδοση νεοφιλελεύθερων ιδεών, ενθαρρύνοντας συχνά τη μείωση του κράτους πρόνοιας. Κατηγορούμενοι ότι επιβαρύνουν τις κοινωνικές υποδομές, ομάδες μεταναστών λέγεται ότι υποστηρίζουν την ξενοφοβική ρητορική. Βασικό αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, η περισσότερη μετανάστευση έχει δημιουργήσει νέα πραγματικότητα στις κοινωνικές συνδέσεις που συχνά οδηγεί σε δυσκολίες και συγκρούσεις. Πολλά δυτικά έθνη θεωρούν τους μετανάστες ως απειλή για τις αγορές εργασίας, την πολιτιστική συνοχή ή την εθνική ασφάλεια. Ο δημόσιος διάλογος, τα μέσα ενημέρωσης, η πολιτική ρητορική, όλα βοηθούν στην υποστήριξη ξενοφοβικών ιδεών (Balibar and Wallerstein, 1991). Οι αυστηροί κανόνες μετανάστευσης, η περιορισμένη πρόσβαση στην κοινωνική βοήθεια και οι εκτεταμένες πρακτικές διακρίσεων στις επιχειρήσεις και την εκπαίδευση αντικατοπτρίζουν θεσμικές εκφράσεις ρατσισμού κατά των μεταναστών (Favell, 2001).

Ιδιαίτερα στην Ευρώπη, το μεταναστευτικό ζήτημα δείχνει πώς η παγκοσμιοποίηση θα μπορούσε να υποστηρίξει τη φυλετική μισαλλοδοξία. Τα φυλετικά και θρησκευτικά στερεότυπα συχνά οδηγούν στο στιγματισμό των μεταναστών και των προσφύγων που φεύγουν από πολέμους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων από τη Μέση Ανατολή. Ιδιαίτερα αισθητός στην εποχή της παγκοσμιοποίησης είναι ο πολιτισμικός ρατσισμός, ο οποίος δίνει έμφαση στις πολιτισμικές παραλλαγές πάνω από τις βιολογικές. Οι παγκόσμιες πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις έχουν οδηγήσει σε μια εμπορευματοποίηση της πολιτιστικής ταυτότητας, όπου ορισμένες πολιτισμικές εκφράσεις θεωρούνται «εξωτικές» και «κατώτερες». Η παγκόσμια άνοδος της τρομοκρατίας ενίσχυσε τον πολιτισμικό ρατσισμό εναντίον των μουσουλμανικών πληθυσμών, παρουσιάζοντάς τους ως εκ τούτου ως απειλή για τη Δύση (Said, 1978).

Η παγκοσμιοποίηση στην ψηφιακή σφαίρα έχει ανοίξει νέα κανάλια μέσω των οποίων ο ρατσισμός μπορεί να εμφανιστεί εφόσον οι φυλετικές ιδέες βρίσκουν πλέον τόπο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η διαδικτυακή ανωνυμία μερικές φορές βοηθά στην άνθηση της ρητορικής μίσους και των διακρίσεων (Daniels, 2009). Αν και η υποτιθέμενη ενότητα που φέρνει η παγκοσμιοποίηση, έχει επίσης παρατηρηθεί μια ενίσχυση των εθνικιστικών τάσεων, που συχνά συνοδεύεται από ρατσιστική ρητορική.

Είναι επίσης σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι οι αλγόριθμοι που χρησιμοποιούνται σε πολλές ψηφιακές εφαρμογές έχουν κατηγορηθεί ότι υποστηρίζουν φυλετικές προκαταλήψεις, όπως στον τομέα της πρόσβασης σε δάνεια, της δικαιοσύνης ή της πρόσληψης προσωπικού (Rosino, 2019).

Πολλές χώρες θεωρούν ότι η παγκοσμιοποίηση θέτει σε κίνδυνο την εθνική τους ταυτότητα, η οποία ωθεί τον εθνικισμό να δυναμώσει και να γίνει στόχος μειονοτήτων. Όπως δείχνουν πολλά έθνη, τα πολιτικά κόμματα χρησιμοποιούν τον φόβο της παγκοσμιοποίησης για να υποστηρίξουν ξενοφοβικές ατζέντες (Giddens, 2003). Σύμφωνα με τον Giddens (2003), οι απαντήσεις στην πολιτισμική ομοιογένεια υποστηρίζουν το άγχος της απώλειας της εθνικής ταυτότητας, το οποίο μερικές φορές συνδέεται με τον ρατσιστικό λόγο. Ιδιαίτερα στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, τα πολιτικά κόμματα επωφελούνται από αυτό το άγχος να υποστηρίξουν ξενοφοβικές πολιτικές.

Οι διεθνείς οργανισμοί και οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν συνειδητοποιήσει από τις αρχές του 20ου αιώνα την ανάγκη νομικών μέτρων και θεσμών για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις φυλετικές διακρίσεις και τις ανισότητες που προκύπτουν από τον ρατσισμό. Με βάση κυρίως την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ορίζεται το διεθνές νομικό πλαίσιο για τον ρατσισμό.

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (UDHR) του 1948 συνέβαλε στην αναγνώριση του δικαιώματος στην ισότητα και την προστασία από τις διακρίσεις. «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι σε αξιοπρέπεια και δικαιώματα», αναφέρει το άρθρο 1 της Διακήρυξης. Αναγνωρίζοντας τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικοοικονομικής καταγωγής, το άρθρο 2 προσφέρει την προστασία από τις διακρίσεις.

Υπογεγραμμένη από τα κράτη μέλη του ΟΗΕ, η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) του 1965 είναι το πιο σημαντικό νομικό εργαλείο που διατίθεται για την εξάλειψη του ρατσισμού παγκοσμίως. Η Σύμβαση εξουσιοδοτεί τα κράτη να ενεργούν κατά των διακρίσεων λόγω φυλής, έθνους ή χρώματος δέρματος. Το άρθρο 1 της Σύμβασης προσδιορίζει τις φυλετικές διακρίσεις και αναγνωρίζει ότι ένα από τα κύρια εμπόδια στην κοινωνική και πολιτική πρόοδο είναι η προκατάληψη. Η Σύμβαση υποχρεώνει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν νομικές πολιτικές και δράσεις για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η στέγαση, η βιομηχανία και η υγειονομική περίθαλψη (A/RES/2106(XX)).

Σύμφωνα με το άρθρο 5 η φυλετική διάκριση πρέπει να καταδικάζεται είτε από το κράτος είτε από ιδιώτες και επιπλέον τα κράτη οφείλουν να εφαρμόζουν πολιτικές για την εξάλειψη της σύμφωνα με το άρθρο 2. Το άρθρο 4 τονίζει ότι το κράτος είναι υπεύθυνο για την εξάλειψη ρατσιστικών οργανώσεων και ομάδων που ενισχύουν τις φυλετικές διακρίσεις. Το άρθρο 6 υπογραμμίζει πως υπάρχει δικαστική προστασία στα θύματα και το άρθρο 7 αφορά στην δέσμευση του κράτους στην εκπαίδευση και την ενημέρωση για ζητήματα φυλετικών διακρίσεων και στην συνεργασία μεταξύ των εθνών. Η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων επιβλέπει την εφαρμογή της σύμβασης με ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που δύναται να εξετάσουν ιδιωτικές ή διακρατικές καταγγελίες εφόσον όμως το κράτος που αφορά η υπόθεση έχει δεχθεί να πραγματοποιηθεί αυτή η διαδικασία. Επίσης τα κράτη- μέλη υποβάλουν εκθέσεις, που περιέχουν τα μέτρα που λαμβάνουν κατά των φυλετικών διακρίσεων, στην επιτροπή. Σε διεθνές επίπεδο χάρη στην σύμβαση προστατεύονται οι μετανάστες και οι πρόσφυγες καθώς και οι πολίτες απέναντι σε διακρίσεις φύλου που γίνονται από τις αρχές.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που εγκρίθηκε από τον ΟΗΕ το 1989, τονίζει την ανάγκη προστασίας των παιδιών από κάθε είδους εκμετάλλευση και διάκριση. Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από διακρίσεις για όλους τους λόγους, συμπεριλαμβανομένων των φυλετικών ή εθνοτικών, δηλώνει το Άρθρο 2 της Σύμβασης. Η Σύμβαση επιδιώκει να εξαλείψει τις προκαταλήψεις που βασίζονται στη φυλή, το

φύλο, την εθνικότητα ή τα μειονεκτήματα και ως εκ τούτου να προωθήσει την ισότητα ευκαιριών.

Ακόμα η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (1950) υπογράφηκε το 1950 από τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και περιλαμβάνει σαφείς ρήτρες που στοχεύουν στην εξάλειψη των διακρίσεων. Το άρθρο 14 της Σύμβασης εγγυάται ότι τα δικαιώματα που απονέμονται βάσει αυτής πρέπει να απολαμβάνονται χωρίς διακρίσεις λόγω φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας ή άλλου χαρακτηριστικού. Η επίλυση καταστάσεων φυλετικών διακρίσεων και η κατανόηση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συνδέονται με τον ρατσισμό έχει βοηθηθεί πολύ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ο αγώνας κατά του ρατσισμού περιλαμβάνεται στις εθνικές αλλά και στις διεθνείς νομοθετικές δράσεις στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, ένα σημαντικό νομοσχέδιο που αφορά τις ποινικές κυρώσεις για αδικήματα που συνδέονται με τον ρατσισμό στην Ελλάδα είναι ο νόμος 927/1979. Αυτός ο νόμος ορίζει πρόστιμα για αδικήματα, συμπεριλαμβανομένης της ενθάρρυνσης μίσους ή βίας που στρέφεται εναντίον ορισμένων ατόμων με βάση φυλετικό, εθνικό ή θρησκευτικό υπόβαθρο. Η ελληνική νομοθεσία αντικατοπτρίζει πλέον τις ευρωπαϊκές συστάσεις για την καταπολέμηση των φυλετικών εγκλημάτων στον νόμο 4443/2016. Αυτός ο νόμος εγγυάται τη δυνατότητα σκληρότερων τιμωριών για αδικήματα που διαπράττονται με ρατσιστικά κίνητρα και επικεντρώνεται στην ενίσχυση των προσπαθειών κατά τέτοιων εγκλημάτων. Ο νόμος 4443/2016 ενσωματώνει επίσης το άρθρο 4 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2012/29/ΕΕ, το οποίο εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη της ΕΕ να εφαρμόζουν πολιτικές για να διασφαλίζουν στα θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη και την προστασία. Ο Νόμος 4531/2018 συνδυάζει τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη νομική προστασία από τις διακρίσεις και τον ρατσισμό με τις τροποποιήσεις και την ενίσχυση του ισχύοντος νομικού πλαισίου για την εξάλειψη των διακρίσεων στην Ελλάδα. Επιφέρει αυστηρότερους κανόνες για τις διακρίσεις στους τομείς της εργασίας και της πρόσβασης στις υπηρεσίες.

Αν και η νομική βάση για την καταπολέμηση του ρατσισμού είναι ουσιαστικά εμπεριστατωμένη τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, η επιτυχία των νομοθετικών πράξεων εξαρτάται από την εκτέλεσή τους και αποφασιστικότητα που εκφράζει η πολιτεία.

3.4 Διακρίσεις: Ορισμοί, ιστορική εξέλιξη, νομικό πλαίσιο

Ως κοινωνικό και νομικό φαινόμενο, οι διακρίσεις ανησυχούν για την άνιση μεταχείριση ατόμων ή ομάδων σε σχέση με άλλα άτομα ή ομάδες με βάση τη φυλή, το φύλο, τη θρησκεία, την εθνικότητα, τα μειονεκτήματα ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Η ζωή των ανθρώπων επηρεάζεται πολύ από τέτοιες διακρίσεις. Περιορίζει τις δυνατότητές τους και υποστηρίζει την ανισότητα. Αντίθετα, οι νόμοι και οι κοινωνικές αντιδράσεις στις διακρίσεις έχουν αλλάξει με τον καιρό για να αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικές αξίες της δικαιοσύνης και τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις.

Στην κοινωνιολογία, η φράση χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει τις κοινωνικές διαδικασίες με τις οποίες άτομα ή ομάδες που ανήκουν σε συγκεκριμένες κατηγορίες, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων ή των γυναικών, υφίστανται αρνητική μεταχείριση λόγω των χαρακτηριστικών τους. Η διάκριση ορίζεται τόσο ως άμεση, όπου κάποιος αντιμετωπίζεται αρνητικά λόγω ενός χαρακτηριστικού (όπως η φυλή ή το φύλο, Williams & Mohammed, 2009) όσο και ως έμμεση, όπου, αν και δεν υπάρχει άμεση διαφορά στη μεταχείριση, οι συνθήκες ή οι νόμοι δύναται να ευνοούν ή να βλάπτουν συγκεκριμένες ομάδες (Williams & Mohammed, 2009).

Όπως υποστηρίζει ο Pincus (1996), οι διακρίσεις κατηγοριοποιούνται σε:

- Ατομικές, όπου οι άνθρωποι κάνουν διακρίσεις από προκαταλήψεις ή στερεότυπα.
- Θεσμικές, οπότε οι πολιτικές και οι πρακτικές των εταιρειών ή της κυβέρνησης καταλήγουν σε άνιση μεταχείριση, δηλαδή μέσω ανισοτήτων στα δικαστικά ή εκπαιδευτικά συστήματα.

- Δομικές, οι οποίες συντηρούν το συνολικό κοινωνικό πλαίσιο διατηρώντας την ανισότητα, π.χ. θεωρώντας τη φτώχεια ως μια επίμονη κοινωνική κατάσταση (Feagin, 2013).

Τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά συστήματα των πολιτισμών καθορίζουν το υπόβαθρο της προκατάληψης. Οι διακρίσεις συνδέονταν μερικές φορές στην αρχή της ιστορίας με φυσικά χαρακτηριστικά ή κοινωνικούς ρόλους. Οι διακρίσεις στην αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη προέρχονταν κυρίως από κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και εθνικότητα.

Οι διακρίσεις κατά τον Μεσαίωνα σχετίζονταν κυρίως με τη θρησκεία καθώς μειονότητες (όπως οι Μουσουλμάνοι και οι Εβραίοι) υπέστησαν φυλετικές και θρησκευτικές διώξεις. Αν και υπήρξαν σημαντικές πολιτιστικές αλλαγές σε όλη την Αναγέννηση, αυτές οι διακρίσεις παρέμειναν ανάλογα με το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και τη φύση του επαγγέλματος. Ως εκ τούτου, δεν υπέδειξαν αμέσως την εξάλειψή τους.

Οι διακρίσεις εξελίχθηκαν με την έλευση του καπιταλισμού και της Βιομηχανικής Επανάστασης, εν μέρει σε συμφωνία με την αστικοποίηση και την αυξανόμενη μετανάστευση. Οι περιθωριοποιημένοι εργαζόμενοι, οι γυναίκες και οι μειονότητες υποστήριξαν εκκλήσεις για ισότητα στα δικαιώματα και τις θέσεις εργασίας. Για την καταπολέμηση των διακρίσεων, ο 20ός αιώνας σηματοδότησε μια καμπή. Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος και οι ανατροπές του 1917 κατέστησαν σαφές πόσο επειγόντως χρειαζόταν πολιτική και κοινωνική ανασυγκρότηση. Η αλλαγή των κοινωνικών ιδανικών προήλθε από τη νομική και πολιτική χειραφέτηση των γυναικών, την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων και τις διαδηλώσεις ενάντια στην εκμετάλλευση της εργατικής τάξης. Κατανοώντας τις επιπτώσεις των διακρίσεων, τα κοινωνικά κινήματα του 20ού αιώνα (όπως το κίνημα για τα δικαιώματα των μαύρων στις Ηνωμένες Πολιτείες) υπογράμμισαν την αναγκαιότητα νομοθετικής και θεσμικής συμμετοχής για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων (Hatton and Williamson, 2000).

Η εξέλιξη των κοινωνικών δικαιωμάτων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αύξησε το αίτημα για νομοθετική άμυνα κατά των διακρίσεων. Σημαντικές νομοθετικές αλλαγές περιλαμβάνουν εθνικούς νόμους που στοχεύουν κατά των διακρίσεων και διεθνείς συμφωνίες. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 1948 των Ηνωμένων Εθνών έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία ενός διεθνούς νομικού συστήματος που θα περιλαμβάνει την προστασία από τον ρατσισμό μεταξύ άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη συνέχεια, η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων (1965) αναγνώρισε την αναγκαιότητα άμυνας ενάντια στις φυλετικές διακρίσεις και έδωσε εντολή στα κράτη μέλη να δράσουν κατά της φυλετικής ανισότητας (Ηνωμένα Έθνη, 1965). Άλλες σημαντικές διεθνείς συμβάσεις που δίνουν έμφαση στην κατάργηση των διακρίσεων και την προώθηση της ισότητας είναι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Γυναικών (1979), η Διακήρυξη κατά των Διακρίσεων Βάση της Αναπηρίας (1975) και η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού (1989).

Οι διακρίσεις αντιμετωπίζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω πολλών νομικών εργαλείων. Η Συνθήκη της Λισαβόνας (2007) θέτει τη νομική βάση για τις πολιτικές των κρατών μελών κατά των διακρίσεων. Τα μέτρα κατά των φυλετικών και εθνοτικών διακρίσεων στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ένταξη ορίζονται στην οδηγία 2000/43/ΕΚ. Ισχυροί νόμοι κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση, την εργασία, τη στέγαση και την υγειονομική περίθαλψη θεσπίζονται από την εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του νόμου περί ισότητας (1964) στις ΗΠΑ, του νόμου κατά των διακρίσεων (1964) στο Ηνωμένο Βασίλειο, του (1975) στο Ηνωμένο Βασίλειο, και ο νόμος περί διακρίσεων ατόμων με ειδικές ανάγκες (1990) στις Ηνωμένες Πολιτείες.

4. Ρατσιστικό έγκλημα και ο Ρόλος της Αστυνομίας

4.1 Ρατσιστικό Έγκλημα ή Έγκλημα Μίσους

Το "Ρατσιστικό έγκλημα" είναι μια φράση που χρησιμοποιείται για να περιγράψει εγκλήματα που διαπράχθηκαν με κίνητρο φυλετικές, εθνοτικές ή εθνικές

προκαταλήψεις. Έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ρατσιστικό έγκλημα, ειδικά υπό το πρίσμα της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης για το κοινωνικό ζήτημα και της νομικής αποδοχής της ανάγκης προστασίας των μειονοτήτων έναντι της φυλετικής βίας. Ωστόσο, η δυσκολία ταξινόμησης και συμπερίληψής του στα νομικά συστήματα δεν εξαφανίζεται ποτέ.

Ρατσιστικό έγκλημα είναι κάθε πράξη βίας ή διάκρισης κατά ατόμων ή ομάδων που απορρέουν από φυλή, εθνικότητα ή εθνική καταγωγή, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για την εξάλειψη όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων. Από τη ρητορική μίσους και την προκατάληψη έως τη σωματική επίθεση ή ίσως εγκλήματα κατά της ζωής, τα είδη του ρατσιστικού εγκλήματος διαφέρουν.

Τα ρατσιστικά εγκλήματα ορίζονται από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εξάλειψη της Ρατσιστικής Βίας ως κάθε «εγκληματική πράξη που διαπράττεται κατά ατόμων ή ομάδων με βάση φυλετικά, εθνοτικά, θρησκευτικά ή άλλα χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένης της αντίληψης καταγωγής ή εθνικότητας». Η Σύμβαση αναφέρει ότι εκτός από τη χρήση βίας και απειλών, το ρατσιστικό έγκλημα συνδέεται συνήθως με εγκλήματα μίσους και προκαταλήψεις. Επιπλέον, ρατσιστικά εγκλήματα είναι εκείνα που περιλαμβάνουν επιθετικές εκφράσεις που συνδέονται με την αποδοχή φυλετικών ή εθνοτικών διακρίσεων. Οι Williams and Mohammed (2009) σημειώνουν στο έργο τους ότι η ρατσιστική βία και η ρητορική μίσους είναι βασικά αντανάκλασεις της πολιτιστικής και κοινωνικής βίας. Λόγω του ισχυρού κοινωνικού και ψυχολογικού τους στοιχείου, αυτά τα εγκλήματα διαφέρουν από άλλα είδη εγκλημάτων.

Η βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι τα εγκλήματα μίσους επηρεάζουν ολόκληρες κοινότητες καθώς και τα άμεσα θύματα, καλλιεργώντας έτσι ένα περιβάλλον τρόμου και ανασφάλειας (Chakraborti & Garland, 2014). Σύμφωνα με τον Osce (2018), τα εγκλήματα μίσους είναι «πράξεις που τιμωρούνται ποινικά που υποκινούνται από μισαλλοδοξία». Πέρα από τα δεινά που υποφέρει το μεμονωμένο θύμα, τα εγκλήματα μίσους έχουν σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις. Οι Walters et al. (2016) υπογραμμίζουν ότι αυτά τα εγκλήματα έχουν «διπλό σκοπό»: βλάπτουν τους ανθρώπους από τη μία πλευρά και υποστηρίζουν επίσης κοινωνικές προκαταλήψεις και διακρίσεις, δημιουργώντας

επομένως άγχος στις ομάδες που εκπροσωπούν τα θύματα. Επιπλέον, επηρεάζουν την πολιτική σφαίρα τα εγκλήματα μίσους. Οι Garland και Chakraborti (2012) σημειώνουν ότι αυτά τα εγκλήματα υπονομεύουν τη συνοχή των πολυπολιτισμικών κοινωνιών, ιδιαίτερα σε περιόδους πολιτικής ή οικονομικής αβεβαιότητας, και ως εκ τούτου υποστηρίζουν τον κοινωνικό διχασμό και τις συγκρούσεις.

Όσον αφορά τη νομική πτυχή του ρατσιστικού εγκλήματος ή του εγκλήματος μίσους, μελέτες των Williams & Mohammed (2009) υπογραμμίζουν την ανάγκη ύπαρξης νόμων για την προστασία των θυμάτων και τη διασφάλιση της εκτέλεσης βαρέων προστίμων κατά των παραβατών. Σε ορισμένους τομείς το ρατσιστικό κίνητρο θεωρείται ως επιβαρυντικό στοιχείο, ορίζοντας το έγκλημα ως πιο σοβαρό και η νομοθεσία σε πολλά έθνη αναγνωρίζει ξεκάθαρα την ιδέα του ρατσιστικού εγκλήματος.

Η καταγραφή και η ταξινόμηση ρατσιστικών επιθέσεων έχει διευκολυνθεί πολύ από τη νομική αποδοχή του ρατσιστικού εγκλήματος. Η Γερμανία, για παράδειγμα, έχει εγκρίνει νομοθεσία που αναγνωρίζει τη φυλετική πτυχή των εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης επομένως της εφαρμογής ειδικών ποινών σε περιπτώσεις φυλετικών, εθνοτικών ή θρησκευτικών διακρίσεων (Waddington, 2007).

Η θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας που αναπτύχθηκε από τους Tajfel και Turner (1986) παρέχει μια ψυχολογική αιτιολόγηση για την ανάπτυξη προκαταλήψεων καθώς και για την εκδήλωσή της σε φυλετικά εγκλήματα και πράξεις βίας. Αυτή η θεωρία υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι κατηγοριοποιούν τους άλλους σε ομάδες —ή «ένταξη» και «αποκλεισμός»— και ότι η φυλετική εχθρότητα προκύπτουν όταν αυτές οι ομάδες συγκρούονται.

Μιλώντας κοινωνικά, οι Bleich (2011) και Back & Solomos (2000) υποστηρίζουν ότι οι κοινωνικοοικονομικές ανισορροπίες και η «αποξένωση» συνήθως οδηγούν σε φυλετικά εγκλήματα. Παράγοντες που επηρεάζουν την εμφάνιση ρατσιστικής βίας και προκατάληψης θα μπορούσαν να είναι η απουσία ένταξης των μειονοτήτων και η αποξένωσή τους από την κοινωνία.

Οι Smith και Holmes (2014) τονίζουν τη σύνδεση μεταξύ των φυλετικών εγκλημάτων και των κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων, όπως η μεταναστευτική πολιτική και η παγκοσμιοποίηση, επισημαίνοντας ότι οι χώρες λιγότερο ανοιχτές σε άλλους πολιτισμούς και μειονότητες βιώνουν μεγαλύτερη συχνότητα ρατσιστικών επιθέσεων και εγκλημάτων.

Ο χειρισμός του ρατσιστικού εγκλήματος από την αστυνομία και το δικαστήριο απαιτεί ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση. Η μελέτη του 2005 των Dixon et al., σχετικά με την κοινωνική συνιστώσα της αστυνομίας για την αντιμετώπιση του φυλετικού εγκλήματος και την αναγκαιότητα των πολιτιστικών μεταρρυθμίσεων της αστυνομίας έδειξε ότι η εκπαίδευση της αστυνομίας για τον ρατσισμό και τις διακρίσεις είναι απαραίτητη για την κατάλληλη αντιμετώπιση των φαινομένων, καθώς αντιμετωπίζουν συχνά δύσκολες συνθήκες όπου οι προκαταλήψεις τους μπορούν να επηρεάσουν την δικαιοσύνη.

Πρόσφατες μελέτες από τους Isakjee et al (2020) δείχνουν ότι οι πολιτικές της αστυνομίας για την αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος θα πρέπει να επικεντρώνονται στη βελτιωμένη καταγραφή περιστατικών και στη συνεχή εκπαίδευση των αστυνομικών μονάδων. Η απουσία ακριβών δεδομένων για το φυλετικό έγκλημα σε πολλά έθνη δείχνει ότι συμβαίνουν πολλά περιστατικά χωρίς αναφορά, άρα επικρατεί η σιωπή γύρω από αυτά τα φαινόμενα.

Η έρευνα του Bleich (2011), ο οποίος υποστηρίζει ότι η ποικιλία των νόμων σε κάθε κράτος μέλος καθιστά πρόκληση την καταπολέμηση του ρατσιστικού εγκλήματος διεθνώς, τονίζει επίσης την ανάγκη ενός κοινού νομικού πλαισίου που θα καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και η προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την αποδοχή του φυλετικού εγκλήματος ως απειλής. Το ρατσιστικό έγκλημα έχει έναν πολυσχιδή ορισμό ανάλογα με τις νομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές απόψεις. Η σύγχρονη έρευνα υπογραμμίζει πόσο επείγοντως πρέπει να ενισχυθούν τα νομικά συστήματα, πώς πρέπει να καταγράφονται τα γεγονότα και πώς η αστυνομία πρέπει να εκπαιδεύεται για την

κατάλληλη καταπολέμηση του ρατσιστικού εγκλήματος και την προώθηση μιας κοινωνίας απαλλαγμένης από διακρίσεις.

4.2 Ο Ρόλος της Αστυνομίας

Το διεθνές δίκαιο επιβάλλει στα κράτη μέλη να ενεργήσουν για την εξάλειψη του ρατσισμού και των φυλετικών εγκλημάτων. Παραδείγματα αυτού είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2002) και η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1965 για την εξάλειψη όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων.

Τα φυλετικά εγκλήματα, τα οποία ορίζονται από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εξάλειψη της Ρατσιστικής Βίας ως «εγκλήματα μίσους», είναι αυτά που διαπράττονται με το πρόσχημα της προκατάληψης ή του μίσους εναντίον μιας συγκεκριμένης ομάδας. Με στόχο να μεταδώσουν ένα μήνυμα μίσους στην κοινωνία, οι ρατσιστικές ενέργειες συνήθως συνεπάγονται βία ή εκφοβισμό (Gal, 2000).

Το 2006, ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας εξέδωσε εγκύκλιο (Εγκύκλιος 7100/4/3, 24/5/2006) για το χειρισμό του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας στις αστυνομικές επιχειρήσεις (Καμπαγιάννης, 2021).

Αυτή η εγκύκλιος καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους πρέπει να διερευνηθεί ένα ρατσιστικό κίνητρο: όταν οι φερόμενοι δράστες το παραδέχονται, όταν τα θύματα και οι μάρτυρες το αναφέρουν, όταν υπάρχουν στοιχεία που συνάδουν με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και όταν οι φερόμενοι δράστες και θύματα ταυτοποιούνται ως ανήκουν σε διαφορετικές φυλετικές, θρησκευτικές ή κοινωνικές ομάδες. Επιπλέον, οι αστυνομικοί έχουν εντολή να εξετάζουν πιθανά φυλετικά κίνητρα κατά τη διάρκεια των πειθαρχικών ερευνών που περιλαμβάνουν ανήθικη συμπεριφορά από αστυνομικούς προς άτομα από ευάλωτες εθνοτικές, θρησκευτικές ή κοινωνικές ομάδες ή αλλοδαπούς.

Στις 29/10/2012, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη εξέδωσε δελτίο τύπου με το οποίο ανακοίνωσε τη συγκρότηση εξειδικευμένων μονάδων εντός της Ελληνικής Αστυνομίας για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας. Ακολούθησε το Προεδρικό Διάταγμα Π.Δ. 132/2012, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Α-239/11-12-2012,

με την οποία ιδρύθηκαν Τμήματα και Γραφεία Καταπολέμησης της Ρατσιστικής Βίας. Τα Τμήματα ιδρύθηκαν τον Ιανουάριο του 2013 (Καμπαγιάννης, 2021).

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης & Προστασίας του Πολίτη έχει ιδρύσει Υπηρεσίες Καταπολέμησης της Ρατσιστικής Βίας σε όλη την Ελλάδα, αποτελούμενες από δύο Τμήματα και 68 Γραφεία. Αυτές οι υπηρεσίες στοχεύουν στην αποτελεσματική καταπολέμηση της βίας κατά ατόμων ή ομάδων με ρατσιστικά κίνητρα και υπόβαθρο. Τα Τμήματα βρίσκονται στις Υποδιευθύνσεις Κρατικής Ασφάλειας Αττικής και Διευθύνσεις Ασφάλειας Θεσσαλονίκης, με 68 Γραφεία που λειτουργούν στην Περιφέρεια (Astynomia.gr, 2022).

Το 1ο Τμήμα Κοινωνικών Θεμάτων και Καταπολέμησης Ρατσισμού του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας αναλαμβάνει τις εργασίες του προσωπικού για αυτό το έργο, συνεργαζόμενο με άλλους αρμόδιους κρατικούς ή μη φορείς, Υπηρεσίες, Αρχές, Φορείς και Οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μελετά ιστορικά, κοινωνικά, πολιτιστικά προϋποθέσεις για πληρέστερη αξιολόγηση των ρατσιστικών τάσεων και αντιδράσεων. Διατηρούν στατιστικά στοιχεία για περιστατικά ρατσιστικής βίας και συντάσσουν μια ολοκληρωμένη έκθεση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με περιπτώσεις ρατσιστικής βίας. Τα Τμήματα Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας των Υποδιευθύνσεων Κρατικής Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης μπορούν να διερευνήσουν αδικήματα ρατσιστικής βίας σε περιοχές αρμοδιότητας των Γενικών Αστυνομικών Επιθεωρητών Νοτίου Ελλάδος και Βορείου Ελλάδος αντίστοιχα. Επίσης συντονίζουν και καθοδηγούν τα Αντιμέτρα Ρατσιστικής Βίας των Τμημάτων Ασφαλείας της οικείας Διεύθυνσης Ασφαλείας στην εκπλήρωση της αποστολής τους (Astynomia.gr, 2022).

Τα τμήματα και τα γραφεία καταπολέμησης της ρατσιστικής βίας παρεμβαίνουν αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος, αγωγής ή καταγγελίας στη διερεύνηση και δίωξη εγκλημάτων που σχετίζονται με διακρίσεις, μίσος ή βία κατά ατόμων ή ομάδων λόγω φυλής, χρώματος, θρησκείας, καταγωγής, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή αναπηρία. Συλλέγουν, επεξεργάζονται και χρησιμοποιούν κατάλληλες πληροφορίες και δεδομένα σχετικά με τη διάπραξη ή την προετοιμασία αδικημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, συντονίζουν και καθοδηγούν

τα Αντιμέτρα Ρατσιστικής Βίας των Τμημάτων Ασφαλείας, αναπτύσσουν συνεργασίες με συναρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες και Φορείς, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ή παρέχουν βοήθεια σε πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας, παρακολούθηση χώρων και περιοχών με αυξημένο κίνδυνο ρατσιστικών επιθέσεων, συνεργασία με διεθνείς οργανώσεις και φορείς, τηρούν ειδικό αρχείο περιστατικών ρατσιστικής βίας, ενημερώνουν τα θύματα ή τους καταγγέλλοντες για τα δικαιώματά τους, διασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες Υπηρεσίες ενημερώνονται σε περιπτώσεις που απαιτούν ιατρική ή νοσοκομειακή περίθαλψη ή ψυχολογική υποστήριξη, ενημερώνουν αμέσως τον αρμόδιο εισαγγελέα και συντάσσουν έκθεση για περιπτώσεις ρατσιστικής βίας που αντιμετώπισαν τον προηγούμενο χρόνο (Astynomia.gr, 2022).

Οι αστυνομικές αρχές δεν μπορούν να καταπολεμήσουν το ρατσιστικό έγκλημα χωρίς την πρώτη νομική παραδοχή του. Στη συνέχεια, οι νομικές διαφορές καθορίζουν τον βαθμό σοβαρότητας και τις κυρώσεις για τους παραβάτες. Η πρόληψη και η καταπολέμηση του ρατσιστικού εγκλήματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αστυνομία. Ενώ η επιβολή του νόμου είναι συνήθως υπεύθυνη για την επιβολή των κανόνων, η καταπολέμηση του ρατσιστικού εγκλήματος απαιτεί επίσης μια υπολογισμένη στρατηγική που συνδυάζει τους νόμους με τη συμμετοχή της κοινότητας και την ευαισθητοποίηση.

Με βάση τον 1 άρ. 1 Ν. 3938/2011, όπως αντικαταστάθηκε από το άρ. 188 Ν. 4662/2020 η έννοια της μεταχείρισης που συνιστά διάκριση ή που ενέχει ρατσιστικό κίνητρο, δεν προϋποθέτει η αιτία της διάκρισης να έχει διατυπωθεί με λόγια. Εκτός από τον ειδικό ποινικό νόμο (Ν. 927/1979, ως ισχύει) και το ρατσιστικό κίνητρο ως επιβαρυντική περίπτωση (νυν άρ. 82Α Π.Κ., άρ. 10 Ν. 4285/2014), στην έννομη τάξη υπάρχει και η έννοια της παρενόχλησης που συνιστά διάκριση: «παρενόχληση (harassment) ορίζεται η ανεπιθύμητη συμπεριφορά που συνδέεται με έναν από τους λόγους απαγορευμένης διάκρισης με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος» (Ν. 4443/2016 άρ. 2 περ. γ'). Σύμφωνα, δε,

με την Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, σημασία έχει το αν το περιστατικό εκλαμβάνεται ως ρατσιστικό από το θύμα ή οιονδήποτε άλλον (Συνήγορος του πολίτη, 2020).

Κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ακόμη και όταν μια συμπεριφορά δεν είναι της απαιτούμενης βιαιότητας ή βαρύτητας, ώστε να θεωρηθεί απάνθρωπη κι εξευτελιστική, κατά το άρ. 3 της Ε.Σ.Δ.Α., όταν κατευθύνεται εναντίον ενός ατόμου επειδή ανήκει σε μια εθνοτική κοινότητα/μειονότητα, συνιστά παραβίαση του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής κατ' άρ. 8 της Ε.Σ.Δ.Α. με την έννοια της εθνοτικής ταυτότητας, διότι τα αρνητικά στερεότυπα δύνανται να επιδρούν στον αυτοσεβασμό και την αυτοπεποίθηση του προσώπου ως μέλους μιας εθνικής κοινότητας. Εξ ου και η υποχρέωση των κρατικών αρχών, σε περίπτωση καταγγελιών παρενόχλησης με ρατσιστικό κίνητρο, να διερευνήσουν αν υπήρξε παρόμοιο κίνητρο και αν τυχόν το εθνικό μίσος ή η προκατάληψη έπαιξαν κάποιο ρόλο στα γεγονότα (Συνήγορος του πολίτη, 2020)

Έτσι η αστυνομία θα πρέπει να δημιουργήσει σχέδια για να σταματήσει τα ρατσιστικά εγκλήματα, καθοδηγώντας επομένως το κοινό και υποστηρίζοντας τα θύματα. Σαν πολύ βασικό σημείο εκκίνησης των αστυνομικών αρχών για την καταπολέμηση των ρατσιστικών εγκλημάτων είναι η καταγραφή και αξιολόγηση του εγκλήματος. Ο προσδιορισμός της έκτασης του ζητήματος και η εφαρμογή των απαιτούμενων διορθωτικών μέτρων εξαρτώνται από την ακριβή καταγραφή των ρατσιστικών εγκλημάτων. Έπειτα η αστυνομία θα πρέπει να εξετάσει και να εγγυηθεί ότι οι παραβάτες τιμωρούνται κατάλληλα σύμφωνα με τη νομοθεσία. Η βελτίωση της ικανότητας των αστυνομικών δυνάμεων να εντοπίζουν και να χειρίζονται ρατσιστικά αδικήματα απαιτεί εκπαίδευση τους σχετικά με την κοινωνική, πολιτιστική και νομική πλευρά του ρατσισμού (Williams & Mohammed, 2009).

Οι Triola και Shanin (2023) υποστηρίζουν ότι αν και η συμβατική αστυνομική κουλτούρα μπορεί να επηρεάσει την ικανότητά των αστυνομικών να ανιχνεύουν και να καταπολεμούν με επιτυχία αυτά τα εγκλήματα, το αστυνομικό προσωπικό καλείται να εντοπίσει και να ανταποκριθεί σε εγκλήματα ανάλογα με τις προκαταλήψεις και τις

ρατσιστικές πεποιθήσεις. Μεταξύ των δυσκολιών είναι η απαίτηση αλλαγής της στάσης της αστυνομίας απέναντι στη φυλετική και εθνική ταυτότητα.

Έτσι η καταπολέμηση του φυλετικού εγκλήματος είναι κοινωνικό και ψυχολογικό καθώς και νομικό ή διοικητικό ζήτημα. Η αποτελεσματική παρέμβαση των αστυνομικών αρχών εξαρτάται από τις γνώσεις τους για τη φύση του φυλετικού εγκλήματος και τα ψυχολογικά και κοινωνικά στοιχεία που το επηρεάζουν, καθώς και από την κοινωνιολογική τους προέλευση. Αναλύοντας την κοινωνιολογική θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, οι Bleich (2011) και Tajfel & Turner (1986) βοηθούν κάποιον να κατανοήσει πώς τα άτομα σχηματίζουν ομάδες και πώς οι διαφορές μεταξύ αυτών των ομάδων οδηγούν σε προκαταλήψεις και ρατσιστικά εγκλήματα.

Η κατανόηση των λόγων πίσω από τα ρατσιστικά εγκλήματα εξαρτάται επίσης σε μεγάλο βαθμό από τις ψυχολογικές πτυχές του ρατσισμού. Οι θεωρίες προτιμήσεων υποστηρίζουν ότι η φυλετική βία μπορεί να προκύψει από φοβία ή μίσος για τον «άλλο» και τη διαφορετικότητα. Αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τις αστυνομικές αρχές στις πολιτικές τους. Επιπλέον, η ψυχολογία του ρατσισμού παρέχει ζωτικές υποδείξεις για τον χαρακτήρα των ρατσιστικών εγκλημάτων. Συνήθως συνδέεται με ψυχολογικές διεργασίες που σχετίζονται με τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις συναισθηματικές αντιδράσεις απέναντι σε άτομα ή ομάδες που θεωρούνται «ξένοι» ή «απειλητικοί», ο ρατσισμός ως προκατάληψη συνήθως συνδέεται στις Ψυχολογικές θεωρίες της μεροληψίας, όπως η Θεωρία Κοινωνικής Κατηγοριοποίησης, υποδηλώνουν ότι οι άνθρωποι έχουν την τάση να κάνουν διαφορές μεταξύ των ομάδων τους και των άλλων, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις και ρατσιστικές πράξεις (Εμμανουηλίδου, 2016).

Η αστυνομία εξαρτάται ιδιαίτερα από τη γνώση της ψυχολογίας της μεροληψίας για να αποτρέψει την έμφαση στις φυλετικές ή εθνοτικές διαφορές στην εκπλήρωση των ευθυνών της. Για να αντιμετωπιστούν σωστά οι απαιτήσεις των θυμάτων και να διασφαλιστεί η αμερόληπτη εκτέλεση του νόμου, το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να εκπαιδευτεί ώστε να κατανοεί πώς οι ασυνείδητες προκαταλήψεις θα μπορούσαν να

επηρεάσουν τη λήψη αποφάσεων και τις αντιδράσεις τους στα ρατσιστικά εγκλήματα (Καρδαρά, 2017).

Η κατανόηση των αιτιών και της δυναμικής των ρατσιστικών εγκλημάτων εξαρτάται από μια κοινωνιολογική και ψυχολογική προσέγγιση που βοηθά επίσης στην καταπολέμηση του ρατσισμού γενικά. Η γένεση του ρατσιστικού εγκλήματος σχετίζεται κυρίως με την κοινωνική ταυτότητα, τις κοινωνικές διακρίσεις και τη δυναμική εξουσίας στις σχέσεις μεταξύ ομάδων. Έτσι, η αστυνομία, ως οργανισμός, πρέπει να κατανοήσει αυτές τις διαδικασίες εάν θέλει να δημιουργήσει σχέδια για την αποφυγή και τον χειρισμό τέτοιων γεγονότων. Η κατανόηση του ρατσιστικού εγκλήματος επωφελείται ιδιαίτερα από τη θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας (Tajfel & Turner, 1986). Λέγεται ότι οι άνθρωποι συχνά κατηγοριοποιούν τους άλλους σε κοινωνικές ομάδες με βάση φυλετικά, εθνοτικά ή θρησκευτικά χαρακτηριστικά, καλλιεργώντας έτσι τη στάση «εμείς» και «αυτοί». Η κοινωνικοποίηση και οι κοινωνικές προκαταλήψεις βοηθούν στην ενίσχυση αυτής της κλίσης με την οποία κάποιος αισθάνεται ανωτερότητα ή κατωτερότητα μεταξύ των ομάδων.

Τέτοιες διακρίσεις καθώς και η ανάγκη αναγνώρισης της «ανωτερότητας» των δικών τους ομάδων συμβάλλουν στην παραγωγή ρατσισμού. Πολλές φορές, το ρατσιστικό έγκλημα δεν είναι μόνο μια μεμονωμένη πράξη επιθετικότητας, αλλά και μια δήλωση της κοινωνικής θέσης και του τρόπου με τον οποίο το άτομο ή η ομάδα βλέπει και εκτιμά την διαφορετικότητα. Σύμφωνα με την κοινωνιολογική άποψη, η φυλετική βία μπορεί επίσης να προκύψει από την αίσθηση απειλής που βιώνουν οι πλειοψηφικές ομάδες για την «αλλοίωση» της κοινωνικής ή πολιτιστικής τους ταυτότητας (Pettigrew & Tropp, 2006).

Η εύρεση εγκλημάτων μίσους παρουσιάζει δυσκολίες για τις αστυνομικές αρχές τις περισσότερες φορές. Η υποαναφορά μπορεί να προκύψει από την υποτίμηση των κινήτρων μεροληψίας, ισχυρίζεται ο Perry (2015). Σύμφωνα με τους Mason et al. (2017), το πραγματικό εύρος του ζητήματος δεν μπορεί να αποτυπωθεί χωρίς καλά καθορισμένες κατευθυντήριες γραμμές αναφοράς.

Τα θύματα εγκλημάτων μίσους επίσης συχνά διστάζουν να τεκμηριώσουν γεγονότα. Μια προτεινόμενη λύση είναι η δημιουργία ειδικών ομάδων βοήθειας θυμάτων εντός των αστυνομικών υπηρεσιών. Η αστυνομία θα πρέπει, σύμφωνα με τους Chakraborti και Garland (2012), να προσφέρει ψυχολογική βοήθεια και να εγγυάται ότι τα θύματα λαμβάνουν σεβασμό και συμπάθεια. Η δίωξη των παραβατών εξαρτάται από τη συνεργασία της αστυνομίας με το νομικό σύστημα. Για να τιμωρηθούν σωστά, οι αρχές θα πρέπει να συγκεντρώσουν αρκετά στοιχεία για να δικαιολογήσουν ένα κίνητρο μίσους, υποστηρίζει ο Iganski (2008).

Αν και η νομική προστασία των θυμάτων έχει βελτιωθεί, αρκετοί τομείς απαιτούν ακόμη ανάπτυξη. Τα μέτρα της αστυνομίας μπορεί να είναι λιγότερο αποτελεσματικά ανάλογα με την ανεπαρκή εκπαίδευση και την προκατάληψη της αστυνομικής δύναμης. Ως εκ τούτου, οι στρατηγικές που περιλαμβάνουν τη βελτίωση της εκπαίδευσης της αστυνομίας και την ενεργό συνεργασία με τις κοινότητες για τη δημιουργία εμπιστοσύνης και την καλύτερη κατανόηση των αναγκών των θυμάτων απαιτούν ενίσχυση.

Η ενίσχυση της πολιτισμικής ευαισθησίας και της γνώσης των προκαταλήψεων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά της αστυνομίας θα πρέπει να είναι οι κύριες προτεραιότητες της αστυνομικής εκπαίδευσης. Εστιάζοντας στη γνώση της κουλτούρας και της ιστορίας διαφόρων εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων, η ομαδική ευαισθησία μπορεί να βοηθήσει στη μείωση των περιστατικών φυλετικής βίας από την αστυνομία και να οικοδομήσει εμπιστοσύνη μεταξύ των μειονοτήτων (Dixon et al., 2019).

Η αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος και η σωστή παρακολούθηση των απαιτήσεων των θυμάτων από την αστυνομία παρουσιάζουν αρκετές δυσκολίες και απαιτούν συνεχή πολιτική και στρατηγική ανάπτυξη. Αν και υπάρχουν ήδη αντιρατσιστικοί νόμοι και διαδικασίες, η πραγματική τους εφαρμογή από την αστυνομία αποκαλύπτει σημαντικές ασυνέπειες και περιορισμούς. Τα ακόλουθα αντιπροσωπεύουν τα κύρια εμπόδια και τις ευκαιρίες για την αστυνομία να σταματήσει το ρατσιστικό έγκλημα:

- Προβλήματα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση: Ένας από τους πιο σημαντικούς τομείς που χρήζουν ακόμη ανάπτυξης είναι η εκπαίδευση των αστυνομικών δυνάμεων σε θέματα ρατσισμού και κοινωνικών διακρίσεων. Οι συμβατικές στρατηγικές διδασκαλίας μπορεί να αποτύχουν να αντιμετωπίσουν επαρκώς τις φυλετικές συμπεριφορές και προκαταλήψεις μεταξύ του αστυνομικού προσωπικού. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες μπορεί να μην έχουν την υποστήριξη που απαιτείται για να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό την καθημερινή συμπεριφορά. Η πρόληψη της ρατσιστικής συμπεριφοράς από το αστυνομικό προσωπικό και η οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ της αστυνομίας και των μειονοτικών πληθυσμών εξαρτώνται από τη βιώσιμη εκπαίδευση στις διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις και την κοινωνική δικαιοσύνη (Miles-Johnson et al., 2021).
- Μειονότητες και εμπιστοσύνη της κοινότητας: Τα κοινωνικά και ιστορικά γεγονότα μπορεί να οδηγήσουν σε έντονη αλληλεπίδραση της αστυνομίας με μειονοτικές ομάδες (Tyler, 2017). Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης μπορεί να βοηθήσει τις αντιρατσιστικές εκστρατείες να παραμείνουν επιτυχημένες (European Union Agency for Fundamental Rights, 2018). Η αστυνομία πρέπει να συνειδητοποιήσει την ανάγκη αλληλεπίδρασης με τις κοινότητες και να αναπτύξει στρατηγικές για την αύξηση της υπευθυνότητας και της διαφάνειας σε όλη την επιβολή του νόμου και τις έρευνες (OSCE, 2009).
- Η αστυνομική συνεργασία με μη κυβερνητικές ομάδες που αγωνίζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων καθώς και με ξένους οργανισμούς θα βοηθούσε στην ενίσχυση της δράσης κατά του φυλετικού εγκλήματος (Amnesty International, 2020). Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα, 2018 λέει ότι οι ΜΚΟ μπορούν να παρέχουν στην αστυνομία χρήσιμες πληροφορίες και υποστήριξη για να μπορέσουν να κατανοήσουν καλύτερα τις απαιτήσεις των θυμάτων και να ανταποκριθούν κατάλληλα (European Union Agency for Fundamental Rights,

2018). Επιπλέον, έχοντας συχνά μεγαλύτερες σχέσεις με τις τοπικές κοινωνίες, οι ΜΚΟ συμβάλλουν στην πιο επιτυχημένη αστυνομική επέμβαση (OSCE, 2019)

- Νομοθετική υποστήριξη και πολιτική βούληση: Η πολιτική βούληση για την καταπολέμηση του φυλετικού εγκλήματος καθορίζει περισσότερο πόσο επιτυχημένες είναι οι αστυνομικές ενέργειες (OHCHR, 2021). Με την ψήφιση νέων, αυστηρότερων νόμων και την ενίσχυση των πολιτικών κατά της φυλετικής βίας και των προκαταλήψεων, οι νομοθέτες και οι κυβερνητικές υπηρεσίες θα πρέπει να συνεχίσουν να υποστηρίζουν τις αστυνομικές δυνάμεις (Europa.eu, 2022).

4.3 Αποτελέσματα Ερευνών σχετικά με την διαχείριση της ρατσιστικής βίας

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας ιδρύθηκε κατόπιν εντολής της Εθνικής Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (NCHR) και του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) στην Ελλάδα, με τη συμμετοχή αρχικά 18 και σήμερα 51 μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων φορέων. Στόχος του είναι να αντιμετωπίσει την ανεπάρκεια που προκύπτει από την έλλειψη επίσημου και αποτελεσματικού μηχανισμού για την τεκμηρίωση περιστατικών και τάσεων ρατσισμού και ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα, σε ευθυγράμμιση με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις του κράτους (Καμπαγιάννης, 2021). Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας για το 2023, καταγράφηκαν συνολικά 158 περιστατικά ρατσιστικής βίας. Μόνο ένα 8% των θυμάτων είχαν επιθυμία να προβούν σε καταγγελία ενώ στο 63% τα θύματα δήλωσαν ότι δεν θέλουν να προβούν σε παραπάνω ενέργειες. Τα στατιστικά στοιχεία ανέδειξαν επίσης πως στο 8% των περιστατικών τα θύματα είχαν ήδη καταγγείλει το συμβάν στην αστυνομία κατά τη στιγμή της καταγραφής, ενώ παράλληλα στο 3% είχε κινηθεί η ποινική διαδικασία. Στα περισσότερα θύματα ο λόγος στοχοποίησης τους ήταν η εθνική καταγωγή (57%) ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός (39%). Τα περιστατικά αυτά λαμβάνουν χώρα κυρίως σε δημόσιους χώρους, αλλά υπάρχουν αρκετές καταγραφές

στα σύνορα της χώρας (22%) και σε κέντρα υποδοχής και φιλοξενίας (14%). Αυτό συνδέεται με το εύρημα ότι το 40% των δραστών ήταν ένστολοι. Επίσης ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό θυμάτων (9%) δέχθηκε ρατσιστική βία εντός της οικίας του. Αξιοσημείωτο είναι ότι σχεδόν στα μισά περιστατικά, τα θύματα ανέφεραν ότι είχαν βιώσει βία και στο παρελθόν, ενώ σε 15 περιστατικά τα θύματα στοχοποιήθηκαν λόγω περισσότερων του ενός χαρακτηριστικών τους. Η έκθεση επισημαίνει ότι ο φόβος των θυμάτων για δευτερογενή θυματοποίηση ή επαναθυματοποίηση, η έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις αρχές και η κανονικοποίηση της βίας συμβάλλουν στην απροθυμία των θυμάτων να καταγγείλουν τα περιστατικά. Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας επιδιώκει τη βελτίωση της συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας και την υποστήριξη των θυμάτων (RVRN, 2023).

Με βάση τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022) στην έκθεσή του για την ενθάρρυνση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους, αναφέρει ότι τα περιστατικά ρατσιστικής βίας και παρενόχλησης καταγγέλλονται συχνότερα από θύματα πανεπιστημιακής μόρφωσης (48% και 20%, αντίστοιχα), ενώ τα θύματα με χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης είναι λιγότερο πιθανό να καταγγείλουν τέτοια περιστατικά. Υπογραμμίζει ότι στην Ελλάδα, το 29% των θυμάτων ρατσιστικής βίας είναι άτομα από μουσουλμανικές και αφρικανικές κοινότητες. Συγκεκριμένα περίπου το 41% των θυμάτων ρατσιστικών επιθέσεων ήταν μετανάστες και πρόσφυγες από χώρες της Ασίας και Αφρικής, και περίπου το 18% αφορούσε άτομα Ρομά. Η έρευνα έδειξε ότι μόνο το 12% των θυμάτων καταγγέλλει τα περιστατικά στις αρχές, γεγονός που δείχνει την ανάγκη για μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις διαδικασίες καταγγελίας και στην προστασία των θυμάτων. Τα ποσοστά καταγγελιών είναι χαμηλά, υποδεικνύοντας έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές και έλλειψη νομικής προστασίας για τα θύματα ρατσιστικής βίας (FRA, 2022).

Ο Συνήγορος του Πολίτη, από την αρχή της λειτουργίας του το 1998, επισημαίνει φαινόμενα άνισης μεταχείρισης και εισηγείται στην πολιτεία την εξάλειψη της ρατσιστικής βίας. Η Ειδική Έκθεση του 2020 που αφορά ζητήματα αυθαιρεσίας μελετά

263 υποθέσεις που περιήλθαν στον Εθνικό Μηχανισμό το έτος 2020, οι δέκα από τις οποίες δεν υπάγονταν στην αρμοδιότητά του, οπότε δεν μελετήθηκαν. Οι διακόσιες πενήντα τρεις εντός αρμοδιότητας υποθέσεις είχαν ως αντικείμενο καταγγελίες για φερόμενα περιστατικά αυθαιρεσίας από στελέχη της ΕΛ.ΑΣ., στη συντριπτική τους πλειονότητα. Στις 24 από αυτές η αυθαιρεσία συνάγεται στο ρατσιστικό κίνητρο των αρχών. Οι αλλοδαποί είναι συχνά φερόμενοι ως αποδέκτες αυθαιρεσιών στην Ελλάδα, με καταγγελίες για ξυλοδαρμό και προσβλητική συμπεριφορά με ρατσιστικά κίνητρα κατά τη διάρκεια ελέγχων σε πρόσωπα. Αυτές οι καταγγελίες υποβάλλονται συχνά από Έλληνες λόγω εθνικής καταγωγής και θύματα προκατάληψης κατά των αλλοδαπών γίνονται επίσης τουρίστες, φοιτητές, αιτούντες άσυλο ή διοικητικά κρατούμενοι αλλοδαποί. Ο Συνήγορος του Πολίτη τονίζει την ανάγκη προστασίας τόσο του καταγγελλθέντος όσο και των μαρτύρων, καθώς υπόκεινται σε ειδική σχέση εξουσίας και η ευαλωτότητά τους προκύπτει από τη θέση τους στην κράτηση (Συνήγορος του πολίτη, 2020).

Ο Συνήγορος του πολίτη υπογραμμίζει επίσης την ανάγκη λήψης των απαραίτητων μέτρων για την προστασία των καταγγελλόμενων προσώπων και μαρτύρων που κρατούνται διοικητικά, λαμβάνοντας υπόψη τη μεταφορά τους σε άλλο χώρο κράτησης ή προστατευτικής φύλαξης ασυνόδευτων ανηλίκων. Νέοι και αλλοδαποί αντιμετωπίζουν διπλό κίνδυνο στόχευσης και ο συνδυασμός αυτών των χαρακτηριστικών δημιουργεί διακρίσεις με τη δική του δυναμική. Η εξέταση αλλοδαπών κρατούμενων υποτιμάται στην πειθαρχική διαδικασία και η συνήθης πρακτική είναι να μην αναζητούνται έγκαιρα υποτιθέμενα θύματα ή μάρτυρες, οδηγώντας σε αναποτελεσματικές έρευνες (Συνήγορος του πολίτη, 2020).

Σε λιγότερες περιπτώσεις, εμφανίζονται διακρίσεις εις βάρος ατόμων λόγω φυλετικής καταγωγής (Ρομά), όπως έλεγχοι προσώπων, συλλήψεις, κρατήσεις, διακριτική μεταχείριση ή ακόμη και χρήση βίας κατά την πιστοποίηση και άλλες διοικητικές παραβάσεις. Σε υπόθεση προσαγωγής πολίτη Ρομά σε Αστυνομικό Τμήμα της Πελοποννήσου για παραβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, ο Εθνικός Μηχανισμός διαπίστωσε ότι ο διενεργούντος το Π.Δ. δεν αξιολόγησε το περιεχόμενο πιστοποιητικού

Γενικού Νοσοκομείου ούτε έλαβε υπόψη τις φωτογραφίες που παρείχε ο καταγγέλλων (Συνήγορος του πολίτη, 2020).

Επιπλέον, περιπτώσεις αυθαίρετης συμπεριφοράς λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων είναι λιγότερο συχνές ή πιο κρυφές, ενώ αυθαίρετη συμπεριφορά λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, χαρακτηριστικών ή ταυτότητας φύλου αναφέρονται δυναμικά από φερόμενα θύματα και οργανισμούς. Οι λόγοι για διακρίσεις σε περιστατικά αυθαιρεσίας αντικατοπτρίζουν βαθιές προκαταλήψεις που συνεχίζουν να τροφοδοτούν τη διχοτόμηση μεταξύ «εσείς» και «άλλοι». Η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη καταδεικνύει ότι η αστυνόμευση που βασίζεται στα χαρακτηριστικά της υπαγωγής ενός ατόμου σε μια κοινωνική ομάδα ή μειονότητα συνιστά τόσο απαγορευμένη, διακριτική μεταχείριση όσο και αναποτελεσματική αστυνόμευση (Συνήγορος του πολίτη, 2020).

Επίσης η Ειδική έκθεση του Συνηγόρου του πολίτη για τα περιστατικά βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης (2019) σε χώρους εγκλεισμού της χώρας μας (φυλακές, κρατητήρια κλπ) ανέδειξε ότι ορισμένοι από τους κρατούμενους περιέγραψαν περιστατικά σωματικής βίας, απειλών και απρεπών εκφράσεων καθώς και ρατσιστικού λόγου εκ μέρους συγκεκριμένων μελών προσωπικού Φύλαξης, καθώς και συμπεριφορές με χαρακτήρα αντιποίνων. Συναφές κρίθηκε το γεγονός της επανενεργοποίησης του χώρου απομόνωσης («πειθαρχείου»), παρά την αντίθετη οδηγία του Υπουργείου και την καλή πρακτική που είχε ακολουθηθεί μέχρι πρόσφατα (Συνήγορος του πολίτη, 2019).

Ακόμα η Ετήσια Έκθεση του UNHCR (2018) καταγράφει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δημόσιοι λειτουργοί στην Ελλάδα, ιδίως οι αστυνομικοί, που καλούνται να χειριστούν τις εντάσεις που προκύπτουν από το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα. Η έκθεση επισημαίνει ότι οι αστυνομικοί συχνά επηρεάζονται από προκαταλήψεις και στερεότυπα που αφορούν τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε επιλεκτική και διακριτική μεταχείριση, αλλά και σε αδυναμία παρέμβασης όταν συντελείται ρατσιστική βία. Παρά την ύπαρξη νόμων και διαδικασιών για την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, η αστυνομία πολλές φορές αποτυγχάνει να καταγράψει και να διερευνήσει τα περιστατικά ή να αναλάβει ενεργό

ρόλο στην πρόληψη αυτών. Αρκετοί μετανάστες και πρόσφυγες φοβούνται να καταγγείλουν τέτοια περιστατικά, ανησυχώντας για τη μεταχείρισή τους από τις αρχές. Στην έκθεση συμπεραίνεται πως η έλλειψη εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των ένστολων σε θέματα ρατσιστικής βίας συμβάλλει στην αναποτελεσματικότητα του συστήματος καταγραφής και αντιμετώπισης των εγκλημάτων αυτών. Επιπλέον, η έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές δυσχεραίνει τη συλλογή αξιόπιστων δεδομένων.

Από την σκοπιά των αστυνομικών η έρευνα της Γεωργιάδου και συν (2023) στην οποία συμμετείχα σε δείγμα 490 αστυνομικών στην Ελλάδα διαπίστωσε ότι στους αστυνομικούς αρέσει να συνεισφέρουν στην κοινωνία και να αντιλαμβάνονται την αστυνομία ως μηχανισμό προστασίας και επιβολής. Πιστεύουν ότι ένας αστυνομικός πρέπει να έχει υπευθυνότητα, αμεροληψία, προσαρμοστικότητα και οξυδέρκεια και να επιδεικνύει αλληλεγγύη μεταξύ των συναδέλφων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι απόψεις για τη χρήση νόμιμης βίας διίστανται, με σχεδόν τους μισούς να διστάζουν να τη χρησιμοποιήσουν ακόμη και όταν είναι απαραίτητο. Ακόμα υπογραμμίστηκε ότι υπάρχει ένα μέτριο επίπεδο συνεργασίας μεταξύ αστυνομίας και πολιτών, αλλά οι πολίτες συχνά διστάζουν να αναφέρουν εγκλήματα λόγω ανησυχιών για αυθαιρεσίες. Αναφορικά με ζητήματα ισότητας και ρατσισμού οι μελετητές διαπίστωσαν ότι οι αντιλήψεις και η συμπεριφορά των αστυνομικών απέναντι σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού είναι γενικά θετικές, με υψηλό επίπεδο ανεκτικότητας προς διαφορετικές θρησκευτικές ή πολιτιστικές ταυτότητες εντός της αστυνομικής οργάνωσης, μια στροφή από τις προηγούμενες αντιλήψεις. Από τη μελέτη προκύπτουν επίσης ανάμεικτα συμπεράσματα σχετικά με τις αντιλήψεις των αστυνομικών για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα. Ένα υψηλό ποσοστό αξιωματικών στο δείγμα είναι κοινωνικά φιλελεύθεροι, παρά τη συντηρητική ιδεολογία που γενικά τεκμηριώνεται στη διεθνή βιβλιογραφία.

Η ανάλυση των ερευνών που επικεντρώνονται στη στάση και τις πρακτικές των αστυνομικών σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα στην Ελλάδα αποκαλύπτει σημαντικές προκλήσεις και περιορισμούς στην αποτελεσματική καταπολέμηση αυτών των εγκλημάτων. Η έρευνα της HumanRights360 που πραγματοποιήθηκε από τον Καμπαγιάννη επισημαίνει ότι, παρά τις θετικές αλλαγές στην αντιρατσιστική νομοθεσία,

παρατηρούνται καθυστερήσεις στη διερεύνηση εγκλημάτων που προκαλούνται από προκατάληψη. Οι εμπλεκόμενες αρχές δεν προβαίνουν πάντα στην αυτεπάγγελτη δίωξη, και το ρατσιστικό κίνητρο δεν λαμβάνεται υπόψη στα αρχικά στάδια της έρευνας. Επιπλέον, οι αρχές δεν παρεμβαίνουν για τη διάσωση των θυμάτων και τη σύλληψη των δραστών, ακόμη και όταν το συμβάν συνέβη μπροστά σε αστυνομικούς. Η ίδια έρευνα αναφέρει ότι η Ελληνική Αστυνομία ερευνά πλημμελώς το ρατσιστικό κίνητρο, ακόμα και όταν αυτό είναι απολύτως προφανές. Αυτό οδηγεί σε υποκαταγραφή και πλημμελή καταστολή του ρατσιστικού εγκλήματος. Τέλος τονίζει ότι η αστυνομία δεν λαμβάνει προληπτικά μέτρα ή δεν ανταποκρίνεται επαρκώς σε περιπτώσεις καταγγελίας επιθέσεων με ρατσιστικό κίνητρο. Οι δράστες σπανίως συλλαμβάνονται ή διώκονται, και η αστυνομία αποθαρρύνει τα θύματα από την υποβολή εγκλήσεων (Καμπαγιάννης, 2021).

Η ανάλυση της καθυστερημένης και ανεπαρκούς διερεύνησης ρατσιστικών εγκλημάτων από την αστυνομία αποτελεί ένα κρίσιμο θέμα στον τομέα της καταπολέμησης της ρατσιστικής βίας. Σχετικές έρευνες και εκθέσεις από οργανισμούς όπως η HumanRights360 (Καμπαγιάννης, 2021) και η Human Rights Watch (2024) καταδεικνύουν το μέγεθος του προβλήματος. Η καθυστερημένη και ανεπαρκής διερεύνηση των ρατσιστικών εγκλημάτων έχει πολλές αρνητικές συνέπειες (OSCE, 2019):

1. **Ενίσχυση της αίσθησης ατιμωρησίας:** Οι δράστες ρατσιστικών εγκλημάτων ενδέχεται να μην αντιμετωπίζονται με την αυστηρότητα που απαιτείται, πράγμα που ενδέχεται να οδηγήσει σε μια αίσθηση ατιμωρησίας και να ενθαρρύνει την επανάληψη των επιθέσεων.
2. **Αίσθημα ανασφάλειας και απογοήτευσης στα θύματα:** Τα θύματα ρατσιστικής βίας μπορεί να αισθάνονται ότι δεν έχουν καμία απολύτως υποστήριξη από τις αρχές, γεγονός που οδηγεί σε μεγαλύτερη απομόνωση και ανασφάλεια στις κοινότητες τους.
3. **Αδυναμία εντοπισμού και καταπολέμησης του φαινομένου:** Εάν οι ρατσιστικές επιθέσεις δεν καταγράφονται με ακρίβεια και δεν αναγνωρίζεται το ρατσιστικό

κίνητρο, είναι αδύνατο να εκπονηθεί μια στρατηγική για την αποτελεσματική καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας στη χώρα.

4.4 Περιπτώσεις αυθαιρεσίας των αρχών στον χειρισμό ρατσιστικών εγκλημάτων στην Ελλάδα

Παρά την εξέλιξή της, η αστυνομία έχει δεχτεί έντονη κριτική, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας, αυθαίρετης βίας και ρατσιστικής μεταχείρισης. Σύμφωνα με έρευνες των Bowling et al. (2019), η αστυνομία συχνά κατηγορείται για μεροληψία, ενώ οι πρακτικές της τείνουν να αντικατοπτρίζουν κοινωνικές ανισότητες και στερεότυπα. Αυτή η κριτική αναδεικνύει την ανάγκη για μεταρρύθμιση και αυξημένη λογοδοσία, ειδικά σε περιβάλλοντα όπου η εμπιστοσύνη μεταξύ των πολιτών και της αστυνομίας είναι περιορισμένη. Η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει αρκετές καταδίκες από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με περιπτώσεις αυθαιρεσίας και αδράνειας των αρχών στο χειρισμό ρατσιστικών εγκλημάτων. Οι καταδίκες αυτές συνήθως σχετίζονται με την αποτυχία των ελληνικών αρχών να προστατεύσουν τα δικαιώματα των θυμάτων ή να διερευνήσουν και να τιμωρήσουν σωστά εγκλήματα που εμπριέχουν ρατσιστικά κίνητρα. Παρακάτω παρουσιάζονται μερικές χαρακτηριστικές περιπτώσεις:

ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ (2020)

Η υπόθεση Παναγιωτόπουλου και άλλων 2 αφορούσε καταδίωξη με αυτοκίνητο στο οποίο επέβαιναν οι τρεις άνδρες, με αποτέλεσμα να σημειωθεί σύγκρουση. Οι άνδρες τράπηκαν σε φυγή από το σημείο, πήδηξαν έναν φράχτη και κατέφυγαν σε μπαλκόνι όπου τους συνέλαβαν και τους πέρασαν χειροπέδες. Κατέθεσαν ότι η αστυνομία τους επιτέθηκε με κλωτσιές και γροθιές στο κεφάλι και σε όλο τους το σώμα καθώς κείτονταν στο έδαφος. Οι άνδρες αρνήθηκαν ότι αντιστάθηκαν στη σύλληψη και ισχυρίστηκαν ότι η αστυνομία χρησιμοποίησε αυτή τη βία σε μια ανεπιτυχή προσπάθεια

να αναγκάσει τους άνδρες να ομολογήσουν ποινικά αδικήματα και να παραδώσουν το όνομα του οδηγού που είχε δραπετεύσει (ECHR, 2025).

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) επιδίκασε 52.240 ευρώ ως αποζημίωση στους τρεις Ρομά που ξυλοκοπήθηκαν και βασανίστηκαν βάνουσα από την ελληνική αστυνομία τον Οκτώβριο του 2016. Οι προσφεύγοντες, εκπροσωπούμενοι από το Ελληνικό Παρατηρητήριο του Ελσίνκι, κατήγγειλαν επίσης ότι οι αρχές δεν έκαναν μια επαρκής έρευνα για το περιστατικό και ότι οι επιθέσεις της αστυνομίας είχαν κίνητρο φυλετικής προκατάληψης. Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δικαιωμάτων των Ρομά (ERRC) παρενέβει ως τρίτο μέρος στη διαδικασία για να υποστηρίξει ότι η μεταχείριση των ανδρών Ρομά από την αστυνομία ήταν χαρακτηριστικό του εκτεταμένου θεσμικού αντισιγγανισμού που υπήρχε στις ελληνικές αρχές επιβολής του νόμου (ECHR, 2025).

Το Εφετείο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 3 της Σύμβασης (απαγόρευση βασανιστηρίων και εξευτελιστική μεταχείριση) στη διαδικαστική του πτυχή (αδυναμία έρευνας) και για τους τρεις προσφεύγοντες και στην ουσιαστική του πτυχή (παραβίαση δικαιωμάτων) στους δύο από αυτούς. Επιπλέον, έγινε διαδικαστική παραβίαση του άρθρου 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) μαζί με το άρθρο 3 για όλους τους αιτούντες. Δύο από τους αιτούντες αποζημιώθηκαν με 20.000 ευρώ ο καθένας, ενώ ο άλλος με 12.000 ευρώ (ECHR, 2025).

Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι όλες οι εκθέσεις που συντάχθηκαν από τις εγχώριες αρχές σε προγενέστερες διοικητικές και ποινικές έρευνες δεν παρείχαν επαρκείς εξηγήσεις για τους τραυματισμούς των προσφευγόντων, ιδιαίτερα για τον τραυματισμό που υπέστη ο πρώτος αιτητής, τον οποίο το νοσοκομείο απέδωσε στο ότι χτυπήθηκε από «μυτερό όργανο» στο όσχεο. Όσον αφορά τις ουσιαστικές παραβιάσεις του άρθρου 3, το Δικαστήριο έκρινε υπέρ δύο από τους προσφεύγοντες και έκρινε ότι δεν υπήρχε τίποτα σε σχέση με τη συμπεριφορά των προσφευγόντων που να δικαιολογεί την προσφυγή στην υπερβολική και δυσανάλογη βία που χρησιμοποιήθηκε για να υπερνικηθεί η εικαζόμενη αντίσταση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τραυματισμούς, που ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη μεταχείριση (ECHR, 2025).

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΟΥΣΙΟΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ (2022)

Ο Δημήτρης Τούσιος συνελήφθη και κρατήθηκε στις εγκαταστάσεις της Διεύθυνσης Ασφαλείας Θεσσαλονίκης από τις 24 Ιανουαρίου έως τις 7 Φεβρουαρίου 2019. Κατά τη διάρκεια της κράτησής του, ανέφερε πως μοιραζόταν ένα κελί με 10-15 άλλους κρατούμενους, το οποίο διέθετε μόνο τρία τιμεντένια κρεβάτια, με αποτέλεσμα πολλοί να κοιμούνται στο δάπεδο. Οι συνθήκες υγιεινής ήταν κακές, τα κελιά δεν καθαρίζονταν, δεν υπήρχε φυσικός φωτισμός ή επαρκής εξαερισμός, και το φαγητό ήταν κακής ποιότητας. Κρατούμενοι με μολυσματικές ασθένειες, όπως ηπατίτιδα, βρίσκονταν στον ίδιο χώρο, προκαλώντας φόβους για μετάδοση ασθενειών (Χειρδάρης, 2022). Ο Τούσιος υποστήριξε ότι οι συνθήκες αυτές συνιστούσαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Ακόμα έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν είχε στη διάθεσή του κάποιο αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα προκειμένου να καταγγείλει τις συνθήκες της κράτησής του και ως εκ τούτου υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13.

Το Δικαστήριο του Στρασβούργου επιδίκασε στον προσφεύγοντα 5.000 ευρώ για ηθική βλάβη, ενώ απέρριψε το αίτημα του προσφεύγοντος για δικαστικά έξοδα και δαπάνες (gonwatch, 2022)

ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ (2020)

Η υπόθεση αυτή αφορούσε έναν πρόσφυγα από τη Συρία, ο οποίος καταγγέλλει ότι υπήρξε θύμα ρατσιστικής βίας από αστυνομικούς κατά τη διάρκεια κράτησής του. Η κακομεταχείριση περιλάμβανε σωματική βία και προσβολές με ρατσιστικό περιεχόμενο, με αποτέλεσμα ο καταγγέλλων να υποστεί σοβαρές σωματικές και ψυχολογικές βλάβες. Το ΕΔΔΑ, εξετάζοντας την υπόθεση, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 3 και του Άρθρου 13. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η αδράνεια της ελληνικής αστυνομίας και η αποτυχία να διερευνηθεί την καταγγελία της κακομεταχείρισης παραβίασαν τα θεμελιώδη δικαιώματα του θύματος (file:///C:/Users/admin/Downloads/PAPADOPOULOS%20v.%20GREECE.pdf)

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΑΝΩΛΑΔΑΣ (2013)

Στη Νέα Μανωλάδα Ηλείας, περίπου 200 μετανάστες εργάτες γης, κυρίως από το Μπαγκλαντές, ζούσαν και εργάζονταν υπό άθλιες συνθήκες, χωρίς βασική πρόσβαση σε καθαρό νερό, ρεύμα και στέγαση. Οι εργάτες εργάζονταν σε καλλιέργειες φράουλας χωρίς να πληρώνονται επί μήνες. Όταν οι εργάτες ζήτησαν τα δεδουλευμένα τους, οι εργοδότες και επιστάτες αντέδρασαν βίαια. Στις 17 Απριλίου 2013, επιστάτες άνοιξαν πυρ εναντίον των μεταναστών, τραυματίζοντας τουλάχιστον 30 άτομα. Το περιστατικό προκάλεσε διεθνή κατακραυγή, καθώς οι τραυματισμένοι εργάτες μεταφέρθηκαν σε νοσοκομεία χωρίς να τους παρασχεθεί άμεση νομική προστασία. Αν και οι δράστες οδηγήθηκαν σε δίκη, οι ποινές που επιβλήθηκαν ήταν εξαιρετικά επιεικείς και δεν αναγνώρισαν την καταναγκαστική εργασία ως σοβαρό έγκλημα. Το 2014, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο της Πάτρας αθώωσε τον ιδιοκτήτη και τους επιστάτες για τις σοβαρότερες κατηγορίες (εμπορία ανθρώπων) και τους καταδίκασε μόνο για μικρότερες παραβάσεις (πρόκληση σωματικών βλαβών και παράνομη οπλοκατοχή). Οι ποινές ήταν εξαιρετικά επιεικείς, καθώς οι κατηγορούμενοι δεν φυλακίστηκαν. Το ΕΔΔΑ καταδίκασε την Ελλάδα το 2017 για παραβίαση του άρθρου 4 της ΕΣΔΑ (απαγόρευση δουλείας και καταναγκαστικής εργασίας). Το ΕΔΔΑ επέβαλε στην Ελλάδα την καταβολή συνολικής αποζημίωσης ύψους 588.000 ευρώ στους εργάτες για ηθική βλάβη και απώλεια εισοδήματος (Ομίλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων, 2024).

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΕΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΥΤΡΟΠΟΥΛΟΣΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ 2005

Στην υπόθεση αυτή, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι οι προσφεύγοντες, μέλη της κοινότητας των Ρομά, υπέστησαν, σε περιστατικό απόπειρας διάρρηξης περιπτέρου που συνελήφθησαν, κακομεταχείριση από αστυνομικούς και ότι οι ελληνικές αρχές δεν διερεύνησαν επαρκώς το περιστατικό. Το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) και του άρθρου 14 (απαγόρευση διακρίσεων) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Συμβούλιο της Ευρώπης και Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2005). Το Δικαστήριο έκρινε απαραίτητη την αποζημίωση των 2 θυμάτων με το ποσό των 10.000 ευρώ για τον

καθένα ως αποζημίωση για ηθική βλάβη, συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί το ποσό αυτό.

Οι καταδίκες της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για αυθαιρεσίες στις περιπτώσεις ρατσιστικών εγκλημάτων και η αποτυχία των αρχών να προστατεύσουν τα θύματα συνιστούν επιτακτική ανάγκη για μεταρρυθμίσεις και για την ενίσχυση της ακεραιότητας των θεσμών που διαχειρίζονται την ποινική δικαιοσύνη και την ασφάλεια.

5. Επιτυχημένες πρακτικές αστυνομικών αρχών για την καταπολέμηση του ρατσισμού

5. 1. Σύγχρονες Πολιτικές Αστυνόμευσης

Η παραδοσιακή μορφή αστυνόμευσης είναι εκείνη που επικεντρώνεται στην καταστολή του εγκλήματος και την αποκατάσταση της τάξης μέσω της αυστηρής εφαρμογής του νόμου. Στη στρατιωτικοποιημένη αστυνόμευση, οι αστυνομικοί συχνά λειτουργούν ως στρατιωτικοί, με έμφαση στην επιβολή της τάξης μέσω της εξουσίας και της καταστολής. Το μοντέλο αυτό συχνά συνδέεται με το άκαμπτο πρότυπο της αστυνομικής βίας και των περιορισμένων αλληλεπιδράσεων με την κοινότητα (Mummolo, 2018).

Η κοινοτική αστυνόμευση αποτελεί μια από τις πιο αναπτυσσόμενες μορφές αστυνόμευσης τα τελευταία χρόνια. Βασίζεται στην ιδέα ότι η αστυνομία και οι πολίτες πρέπει να συνεργάζονται στενά για την πρόληψη του εγκλήματος και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η στρατηγική αυτή προωθεί την πρόληψη του εγκλήματος μέσω της συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και της ενδυνάμωσης των σχέσεων μεταξύ αστυνομίας και κοινού (Gill et al., 2017). Σκοπός είναι η ενίσχυση της εμπιστοσύνης και η μείωση της αντιπάθειας απέναντι στην αστυνομία. Η στρατηγική της αστυνόμευσης κοινότητας επικεντρώνεται σε δύο κύριες αρχές: την πρόληψη του εγκλήματος και τη συνεργασία των πολιτών με τις αστυνομικές αρχές (Bayley, 2001). Η έννοια της συνεργασίας σημαίνει ότι οι αστυνομικοί δεν είναι απλώς επιβολείς του

νόμου, αλλά και συνεργάτες της κοινότητας στην επίλυση προβλημάτων και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Οι στρατηγικές πρόληψης εγκλήματος σε επίπεδο κοινότητας περιλαμβάνουν την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών και της παρακολούθησης από τις τοπικές αρχές (Gill et al., 2017). Η αστυνόμευση κοινότητας μειώνει την εγκληματικότητα και τη βία, ενώ ενδυναμώνει την κοινωνική εμπιστοσύνη. Στην αστυνόμευση κοινότητας, η αστυνομία δεν είναι απομονωμένη από την κοινωνία. Αντίθετα, οι αστυνομικοί λειτουργούν ως μέλη της κοινότητας, που συμμετέχουν στις δραστηριότητες και τις συναντήσεις με τους πολίτες για να εντοπίσουν τις ανησυχίες και τις ανάγκες τους (Modise, 2022). Οι κοινότητες διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην διαμόρφωση της αστυνόμευσης μέσω συνεργασιών και κοινοτικών συναντήσεων.

Ακόμα η αποκέντρωση επιτρέπει στους αστυνομικούς να εστιάζουν στις ανάγκες κάθε τοπικής κοινότητας και να εφαρμόζουν στρατηγικές προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες της περιοχής. Ο Kami (2010) επισημαίνει ότι η αποκέντρωση ενισχύει την υπευθυνότητα και την ευελιξία της αστυνομίας στην επίλυση προβλημάτων.

Η αστυνόμευση κοινότητας έχει θετικά αποτελέσματα σε διάφορους τομείς. Η στρατηγική της αστυνόμευσης κοινότητας μπορεί να συμβάλει στη σημαντική μείωση της εγκληματικότητας και της βίας σε περιοχές που υιοθετούν αυτό το μοντέλο. Με την εμπλοκή των πολιτών στην πρόληψη, τα ποσοστά εγκλημάτων όπως οι κλοπές και οι επιθέσεις μειώνονται. Επίσης οι πολίτες τείνουν να έχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην αστυνομία όταν βλέπουν ότι οι αστυνομικοί είναι προσβάσιμοι και συνεργάζονται μαζί τους για να λύσουν τα προβλήματα της κοινότητας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της συμμετοχής των πολιτών στη διατήρηση της τάξης και της ασφάλειας. Παρά τα οφέλη της, η αστυνόμευση κοινότητας αντιμετωπίζει προκλήσεις που αφορούν περιορισμένους πόρους και ελλιπής συνεχής υποστήριξη από τις τοπικές αρχές αλλά και προσκλήσεις που αφορούν την αντίσταση στην αλλαγή από την πλευρά των αστυνομικών ή των τοπικών κοινοτήτων. Η πολιτική αυτή απαιτεί ένα μεγάλο ποσοστό εκπαίδευσης και ανάπτυξης εμπιστοσύνης (McCarthy et al., 2019).

Η χρήση τεχνολογίας στην αστυνόμευση έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι των σύγχρονων πολιτικών αστυνόμευσης και έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της αστυνόμευσης τις τελευταίες δεκαετίες, καθιστώντας την πιο αποτελεσματική και ικανή να αντιμετωπίσει σύγχρονες απειλές, ενώ ταυτόχρονα εγείρει ζητήματα ιδιωτικότητας και ηθικής. Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) και των μεγάλων δεδομένων (big data) στην αστυνόμευση είναι επαναστατική, καθώς προσφέρει νέα εργαλεία για την πρόληψη και την ανίχνευση εγκλημάτων. Η ανάλυση των μεγάλων δεδομένων και η επεξεργασία τους μέσω τεχνολογιών AI δίνουν τη δυνατότητα στις αστυνομικές αρχές να εντοπίζουν μοτίβα εγκλήματος σε πραγματικό χρόνο. Η αστυνομία χρησιμοποιεί αυτές τις πληροφορίες για να προβλέψει που και πότε μπορεί να συμβεί έγκλημα, βελτιώνοντας την κατανομή πόρων και την άμεση αντίδραση (Ferguson, 2017).

Επίσης χάρη στην τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου μπορούν να εντοπίζονται ύποπτοι ή καταζητούμενοι σε δημόσιους χώρους. Η βιομετρική τεχνολογία προσφέρει ακριβή και αξιόπιστη αναγνώριση ατόμων, ενώ συμβάλλει στην επίλυση εγκλημάτων και την αποτροπή παράνομων δραστηριοτήτων. Σε επίπεδο πρόληψης η χρήση τεχνητής νοημοσύνης για την ανάλυση και την πρόβλεψη εγκληματικών δραστηριοτήτων επιτρέπει στις αρχές να προλαμβάνουν εγκλήματα πριν αυτά συμβούν. Συγκεκριμένα, οι αλγόριθμοι της μηχανικής μάθησης αναλύουν ιστορικά δεδομένα και προβλέπουν με ακρίβεια περιοχές υψηλού κινδύνου εγκληματικής δραστηριότητας (Ferguson, 2017).

Πλήθος βιβλιογραφίας παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής της τεχνολογίας στην αστυνομία. Αρχικά η τεχνολογία επιτρέπει στις αστυνομικές αρχές να ανταποκρίνονται γρηγορότερα σε περιστατικά, ενισχύοντας την αποδοτικότητα των επιτόπιων παρεμβάσεων (Pinney et al, 2025). Επίσης η ανάλυση δεδομένων και η υποστήριξη με τεχνητή νοημοσύνη βοηθά στην πρόβλεψη και στην αναγνώριση εγκλημάτων σε πρώιμο στάδιο, με αποτέλεσμα τη μείωση της εγκληματικότητας μέσω στοχευμένων στρατηγικών (Dekalbab, 2020). Παρ' όλα αυτά τα πλεονεκτήματα θα πρέπει να δοθεί προσοχή σε θέματα ιδιωτικότητας των πολιτών.

Η χρήση τεχνολογιών παρακολούθησης, όπως η αναγνώριση προσώπου και η ανάλυση δεδομένων, έχει προκαλέσει ανησυχίες για την παραβίαση των προσωπικών δικαιωμάτων και της ιδιωτικότητας (Ferguson, 2017). Επίσης οι αλγόριθμοι και τα συστήματα αναγνώρισης δεν είναι τέλεια και ενδέχεται να προκαλέσουν ψευδώς θετικά αποτελέσματα, με αποτέλεσμα τη σύλληψη αθώων (Benedict, 2023). Επίσης οι αλγόριθμοι μπορεί να είναι προκατειλημμένοι προς κάποιες ομάδες, λόγω ανεπαρκούς εκπαίδευσης τους. Αυτό συνεπάγεται τον κίνδυνο οι αλγόριθμοι να ενισχύσουν τις κοινωνικές ανισότητες και να προκαλέσουν διακρίσεις σε ορισμένες κοινότητες, ειδικά εκείνες που είναι ήδη πιο επιρρεπείς σε αστυνομική επιτήρηση (Dekalbab, 2020).

Η προληπτική αστυνόμευση είναι μια στρατηγική που επικεντρώνεται στη μείωση των εγκλημάτων πριν αυτά διαπραχθούν. Αντί για μια αντιδραστική προσέγγιση, η προληπτική αστυνόμευση αναλαμβάνει δράση για να αποτρέψει την εγκληματικότητα μέσω στρατηγικών πρόληψης, όπως το σήμα της παρουσίας της αστυνομίας στις κοινότητες και τη συνεργασία με άλλους κοινωνικούς οργανισμούς (Weistburd and Majmudar, 2018).

5.2 Εκδημοκρατισμός Αστυνομίας

Ο εκδημοκρατισμός της αστυνομίας αναφέρεται στη διαδικασία ενσωμάτωσης δημοκρατικών αξιών, διαφάνειας και λογοδοσίας στις δομές και τις λειτουργίες της αστυνομίας. Στο πλαίσιο του εκδημοκρατισμού, αναζητούνται τρόποι ενίσχυσης της αστυνομικής υπευθυνότητας και της σχέσης της με την κοινωνία, έτσι ώστε η αστυνομία να λειτουργεί όχι μόνο ως δύναμη επιβολής του νόμου, αλλά και ως υπηρεσία που αντανακλά τις αξίες και τα συμφέροντα της κοινωνίας στην οποία δρα (Stageman, 2022).

Ο εκδημοκρατισμός της αστυνομίας περιλαμβάνει τις εξής βασικές αρχές:

- **Λογοδοσία και Διαφάνεια:** Η λογοδοσία είναι μία από τις πιο σημαντικές αξίες που πρέπει να προωθηθούν στην αστυνομία. Στην πρακτική της δημοκρατίας, οι αστυνομικές δυνάμεις πρέπει να είναι υπεύθυνες όχι μόνο στους ανώτερους αξιωματικούς τους, αλλά και στο κοινό (Modise, 2024). Η διαφάνεια αναφέρεται

στη δημόσια παρακολούθηση και έλεγχο των δράσεων της αστυνομίας, έτσι ώστε να αποφεύγονται καταχρήσεις εξουσίας και αυθαίρετες ενέργειες.

- **Συμμετοχή των Πολιτών:** Ο εκδημοκρατισμός προϋποθέτει ενεργή συμμετοχή των πολιτών στην διαμόρφωση της αστυνομικής πολιτικής και δράσης. Οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν ανατροφοδότηση για τις πρακτικές της αστυνομίας, ενώ παράλληλα συμμετέχουν σε διαβουλεύσεις και συναντήσεις με τις αστυνομικές αρχές (Bayley, 2001). Αυτή η συμμετοχή ενισχύει την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία μεταξύ αστυνομίας και κοινού.
- **Δικαιώματα του Ανθρώπου και Αστυνόμευση:** Ο εκδημοκρατισμός της αστυνομίας απαιτεί την εφαρμογή και σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις καθημερινές αστυνομικές δραστηριότητες. Η αστυνομία πρέπει να διασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα εκτελεί τις εντολές του νόμου και αναλαμβάνει δράση για την προάσπιση της δημόσιας τάξης (Shearing & Stenning, 2015).

Η ανάγκη για έναν εκδημοκρατισμένο αστυνομικό οργανισμό γίνεται όλο και πιο επιτακτική. Η αστυνομία πρέπει να αντανakλά τη δημοκρατική κοινωνία στην οποία λειτουργεί, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη συμμετοχή των πολιτών. Η συμμετοχή της κοινότητας στη λήψη αποφάσεων και η ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ των αστυνομικών και των πολιτών είναι κρίσιμη για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την επίτευξη κοινωνικής συνοχής (Shearing & Stenning, 2015).

Η διαδικασία εκδημοκρατισμού της αστυνομίας μπορεί να λάβει διάφορες μορφές όπως ο δημοκρατικός έλεγχος και η επιτήρηση και η ανθρωπιστική αστυνόμευση. Σε πολλές δημοκρατίες, η αστυνομία υπόκειται σε δημοκρατικούς ελέγχους μέσω ανεξάρτητων αρχών, όπως τα συμβούλια αστυνομικής λογοδοσίας, που είναι υπεύθυνα για την επιθεώρηση και αξιολόγηση των πρακτικών της αστυνομίας (Dermot et al., 2020). Αυτά τα σώματα διασφαλίζουν ότι οι αστυνομικές δυνάμεις δεν θα καταχρώνται την εξουσία τους και θα λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους και τις θεμελιώδεις αρχές του κράτους δικαίου. Επίσης ο εκδημοκρατισμός της αστυνομίας

συνδέεται με την εφαρμογή ανθρωπιστικών αρχών και την προώθηση του κοινωνικού κράτους δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι η αστυνομία καλείται να σεβαστεί και να προστατεύσει τα δικαιώματα των πολιτών ενώ επιβάλλει το νόμο, αποφεύγοντας τις καταχρηστικές ή βίαιες πρακτικές.

Σημαντικό είναι επίσης η ενίσχυση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την ευαισθητοποίηση των αστυνομικών σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αντιρατσιστικής πολιτικής. Σύμφωνα με τους Shearing και τον Stenning (2015), η κατάρτιση των αστυνομικών σε αυτές τις δεξιότητες ενισχύει την ικανότητά τους να αναγνωρίζουν τις ανάγκες των πολιτών και να ανταποκρίνονται με δημοκρατικές διαδικασίες. Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις περιλαμβάνουν την ενδυνάμωση των αστυνομικών με γνώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις διαπολιτισμικές δεξιότητες και τις διαδικασίες αποτροπής της βίας. Η εκπαίδευση των αστυνομικών πρέπει να είναι συνεχής και να αντανακλά τις κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις (Police Foundation, 2022).

Όπως υποστηρίζει ο Bayley (2015), ο εκδημοκρατισμός απαιτεί τη δημιουργία ισχυρών μηχανισμών ελέγχου και λογοδοσίας, όπως ανεξάρτητοι φορείς που να αξιολογούν τις πρακτικές της αστυνομίας και να προστατεύουν τα δικαιώματα των πολιτών από αυθαίρετες ενέργειες. Η διαφάνεια και η υπευθυνότητα είναι βασικές αξίες σε αυτήν τη διαδικασία. Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αξιολογούν την απόδοση της αστυνομίας, κάτι που προωθεί την αστυνομική διαφάνεια και ενισχύει τη δημοκρατική νομιμότητα. Οι δημοσκοπήσεις και οι έρευνες κοινής γνώμης είναι εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της κοινής αντίληψης για την αστυνομία και για τον εντοπισμό περιοχών όπου απαιτούνται βελτιώσεις (Modise, 2024). Η ενίσχυση των θεσμών ελέγχου της αστυνομίας είναι κρίσιμη για την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και την πρόληψη κατάχρησης εξουσίας. Οι ανεξάρτητοι φορείς και οι θεσμοί που ελέγχουν την αστυνομία πρέπει να ενισχυθούν, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια και η λογοδοσία της αστυνομίας. Η ταχεία αντίδραση στις καταγγελίες για αστυνομική βία και η δημόσια λογοδοσία είναι θεμελιώδη στοιχεία ενός δημοκρατικού συστήματος αστυνόμευσης (Stageman, 2022). Η αστυνομία πρέπει να έχει

τη στήριξη της κοινότητας για να είναι αποτελεσματική. Η διαφάνεια στις αποφάσεις, η συμμετοχή των πολιτών στις στρατηγικές αστυνόμευσης και η δημοσίευση στατιστικών δεδομένων σχετικά με τις πρακτικές της αστυνομίας ενισχύουν τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και αστυνομίας (Merkle and Holder, 2020). Παρά τις θετικές προοπτικές του εκδημοκρατισμού της αστυνομίας, υπάρχουν αρκετές προκλήσεις και εμπόδια που επηρεάζουν την εφαρμογή του. Σύμφωνα με τους Shearing & Stenning (2015) σε χώρες ή περιοχές με πολιτική αβεβαιότητα ή έντονες κοινωνικές διαμάχες, ο εκδημοκρατισμός της αστυνομίας μπορεί να θεωρηθεί ως απειλή για την πολιτική τάξη ή ως αναγκαία διαδικασία για την αποκατάσταση της τάξης, κάτι που καθιστά τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις πιο δύσκολες. Ο Simonson, (2017) υποστηρίζει πως η μετάβαση σε πιο δημοκρατικά και συμμετοχικά μοντέλα αστυνόμευσης συχνά συναντά αντίσταση, τόσο από την αστυνομία όσο και από την κοινωνία. Οι αστυνομικοί που έχουν εκπαιδευτεί σε πιο αυστηρά και κατασταλτικά μοντέλα μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολία στην εφαρμογή των νέων δημοκρατικών αξιών. Ακόμα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο η ιστορική σχέση μεταξύ αστυνομίας και κοινοτήτων, κυρίως εκείνες που έχουν υποστεί κοινωνική και πολιτική περιθωριοποίηση, δημιουργούν προκλήσεις στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων όπως ο εκδημοκρατισμός (Merkle and Holder, 2020).

5. 3. Προγράμματα Εκπαίδευσης και Ευαισθητοποίησης

Η αστυνομία έχει καταβάλει σημαντική προσπάθεια για να ενισχύσει τις γνώσεις σχετικά με τον ρατσισμό και την ισότητα με την ίδρυση του Σωματείου «Αστυνομική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα», με συντομογραφία «Δ.Α.Δ.Α». Είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που αποτελείται από αστυνομικούς αφοσιωμένους στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την εξάλειψη των διακρίσεων, τη διασφάλιση της τήρησης της έννοιας της ίσης μεταχείρισης και την καταπολέμηση του ρατσισμού. Ο Σύλλογος εδρεύει στην Αθήνα και λειτουργεί από την έδρα του Δήμου Αθηναίων. Κάθε Αστυνομικός, χωρίς διακρίσεις, που επιθυμεί να γίνει μέλος του Σωματείου πρέπει να υποβάλει αίτηση, συνοδευόμενη από κατηγορηματική συμφωνία των απαιτήσεων του

καταστατικού και των Αρχών και των Στόχων του Συνδέσμου (Δράση αστυνομικών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, 2024).

Οι Βασικές Αρχές και Στόχοι του Συνδέσμου είναι η προώθηση και η υποστήριξη της ισότητας και της ίσης μεταχείρισης των αστυνομικών, ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, εθνικής-εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, κατάστασης υγείας, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής θέσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου, παράλληλα με την εξάλειψη των κάθε διάκριση που βασίζεται σε αυτά τα κριτήρια, σε ευθυγράμμιση με τις αρχές που απορρέουν από το ελληνικό Σύνταγμα, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Χάρτη της Θεμελιώδη δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δράση αστυνομικών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, 2024).

Οι στόχοι του Σωματείου επιτυγχάνονται με τη δημοσίευση έντυπου ή ηλεκτρονικού υλικού, τη δημιουργία ιστοσελίδας, τη φιλοξενία δημόσιων εκδηλώσεων και συζητήσεων, τη συγκρότηση συμβουλευτικών ή επιστημονικών επιτροπών έρευνας που ευθυγραμμίζονται με τους στόχους του Σωματείου και τη διοργάνωση ημερίδων, σεμιναρίων, συνεδρίων και ανθρωπιστικών πρωτοβουλιών. Ο Σύλλογος αποτελείται από δύο διακριτά Τμήματα με καθορισμένες δράσεις:

Τμήμα ΛΟΑΤΚΙ Αστυνομικών Δικαιωμάτων με τίτλο «LGBTQI+ POLICE ACTION» και Τμήμα Αστυνομικών Δικαιωμάτων Γυναικών. Το Σωματείο έχει την δυνατότητα να συνηγορεί υπέρ των θυμάτων ενώπιον δικαστηρίου και ενώπιον οποιασδήποτε διοικητικής αρχής ή οργάνου και μπορεί επίσης να προβεί σε συμπληρωματική παρέμβαση σύμφωνα με τα άρθρα 80 επ. ΚΠολΔ και 113 επ. του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (άρθρο 8 παρ. 3 και 4 Ν. 4443/2016 ΦΕΚ Α' 232/09.12.2016) (Δράση αστυνομικών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, 2024).

Πολύ σημαντική επίσης είναι η συνεργασία της αστυνομίας με μη κερδοσκοπικούς φορείς και κρίνεται ιδιαίτερα αποτελεσματική για την αντιμετώπιση του ρατσισμού. Η Ελληνική Αστυνομία συνεργάζεται με την HumanRights360 και το Racist Violence Recording Network (RVRN) σε σταθερή βάση, για την παροχή

εξειδικευμένων εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε αστυνομικούς σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων εγκλημάτων μίσους. Παραδείγματα Δράσεων αποτελούν τα πρόσφατα εργαστήρια για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση περιστατικών μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (HumanRights360, 2022) και τα διαδραστικά σεμινάρια για την ευαισθητοποίηση των αστυνομικών σε θέματα πολιτισμικής διαφορετικότητας (RVRN, 2023). Σύμφωνα με το Racist Violence Recording Network (RVRN, 2023), οι δράσεις αυτές βελτίωσαν τη συνεργασία της αστυνομίας με θύματα ρατσιστικής βίας και αύξησαν την εμπιστοσύνη των τοπικών κοινοτήτων.

Καταρχήν το εγχειρίδιο «Αστυνομία και Ανθρώπινα Δικαιώματα» αναπτύχθηκε το 2019 από την Ελληνική Αστυνομία, με τη συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΜΚΟ όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Διεθνής Αμνηστία. Στόχος ήταν να παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο εκπαίδευσης στους αστυνομικούς για την αντιμετώπιση περιστατικών διακρίσεων και ρατσιστικής βίας (Amnesty International, 2020). Το περιεχόμενο του αποτελείται από ανάλυση περιστατικών ρατσιστικών εγκλημάτων, νομικές κατευθυντήριες γραμμές για την ευρωπαϊκή και ελληνική νομοθεσία (Νόμος 4285/2014 για την καταπολέμηση του ρατσισμού) και οδηγίες για τη διαδικασία καταγραφής και αναφοράς τέτοιων εγκλημάτων. Μέσα από το εγχειρίδιο βελτιώνεται η ικανότητα αναγνώρισης ρατσιστικών κινήτρων και αναπτύσσονται δεξιότητες στην διαχείριση θυμάτων ρατσιστικής βίας. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA, 2021), τα εκπαιδευτικά εγχειρίδια έχουν συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας καταγραφής ρατσιστικών περιστατικών, ενώ παράλληλα ενισχύεται η εμπιστοσύνη των πολιτών στη διαδικασία αναφοράς.

Τον Δεκέμβριο του 2022 είχε πραγματοποιηθεί 2ήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο στο προσωπικό των Γραφείων Καταπολέμησης της Ρατσιστικής Βίας με θέμα «Προστασία Ατόμων με Αναπηρία από Διακρίσεις και Ρατσισμό». Το πρόγραμμα προσπάθησε να εξοπλίσει τους συμμετέχοντες με βελτιωμένες γνώσεις σχετικά με την προστασία των Ατόμων με Αναπηρία από τις διακρίσεις και τον ρατσισμό, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις απαιτήσεις των υπηρεσιών τους. Για την επίτευξη του εκπαιδευτικού σκοπού, ο συμμετείχαν σημαντικά ψυχίατροι,

ψυχολόγοι, άτομα με αναπηρία και εξειδικευμένος αξιωματικός της Ελληνικής Αστυνομίας (Γενικές Ανακοινώσεις Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, 2022).

Τον Ιούνιο του 2022 επίσης είχε υλοποιηθεί το Ευρωπαϊκό Συνέδριο ΛΟΑΤΚΙ Αστυνομικών μελών της EGPA –European LGBT Police Association – EGPA με τίτλο “Building Bridges” και βασικό θέμα τη γεφύρωση των σχέσεων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας με την αστυνομία. Στο συνέδριο παρευρέθηκαν αστυνομικοί τόσο από την Ελλάδα όσο κι από χώρες της Ευρώπης, ως επίσημοι εκπρόσωποι των αστυνομικών αρχών αυτών, εκπρόσωποι της κυβέρνησης και των πολιτικών κομμάτων καθώς και εκπρόσωποι από την πολιτική και φυσική ηγεσία της αστυνομίας, ενώ το συνέδριο στήριξαν οργανώσεις και φορείς, σύμμαχοι στην προσπάθεια αντιμετώπισης του ρατσιστικού φαινομένου με βάση τα χαρακτηριστικά του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου. Παρουσιάστηκαν επιστημονικά θέματα από ειδικούς επιστήμονες και υπήρξε επικοδομητική συζήτηση για τον τρόπο οικοδόμησης από κοινού ενός οράματος συμπερίληψης, ισότητας και προάσπισης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων από την Αστυνομία μέσα στην κοινωνία, προβλήθηκε ένα ενδιαφέρον ντοκιμαντέρ για την εξέλιξη των θεμάτων για ΛΟΑΤΚΙ+ αστυνομικών κατά την τελευταία εικοσαετία στη Γαλλία ενώ το Σάββατο 18 Ιουνίου 2022 οι σύνεδροι συμμετείχαν με μεγάλη επιτυχία στην παρέλαση του Athens Pride στο Σύνταγμα, δίνοντας έτσι ξεχωριστό στίγμα με τη συμμετοχή Αστυνομικών στο Athens Pride 2022 (Δράση αστυνομικών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, 2024).

Επίσης το 2021 πραγματοποιήθηκε μετεκπαιδευτικό πρόγραμμα των Αστυνομικών της Ομάδας ΔΙΑΣ της Άμεσης Δράσης Αττικής που περιλάμβανε μαθήματα ποινικού δικαίου, κανόνες αστυνομικής λειτουργίας και χρήσης όπλων, αλλά και ρατσισμού και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που αφορούν ειδικά δικαιώματα ΛΟΑΤΚΙ και κοινότητες Ρομά, κανόνες συμπεριφοράς σε άτομα με ειδικές ανάγκες, διαχείριση θυμού, διαχείριση βίας και ειδικών θεμάτων ψυχολογίας και επικοινωνίας. Πρόκειται για ένα μέτρο που είχε εξαγγείλει ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη, αμέσως μετά από το αιματηρό επεισόδιο και το θάνατο του νεαρού Ρομά από τις δεκάδες σφαίρες των

αστυνομικών στο Πέραμα, Οι διδάσκοντες αποτελούνταν από καθηγητές Πανεπιστημίου, πτυχιούχους και εξειδικευμένους αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ. Η διαδικασία μάθησης περιλάμβανε και αξιολόγηση γραπτών εξετάσεων όπου οι αποτυχόντες θα έπρεπε να επαναλάβουν ξανά το τεστ. Σημειώνεται ότι ύστερα από κάθε διδακτική ενότητα, όπου θα διδάσκουν, οι εκπαιδευόμενοι. Σημαντικό ήταν το κεφάλαιο «Ανθρώπινα δικαιώματα- Ρατσισμός- Ξενοφοβία- Διεθνής Προστασία», με ενότητες όπως η αξία του ανθρώπου και το δικαίωμα της ζωής, η αρχή της ισότητας, η προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, η απαγόρευση των βασανιστηρίων, η θρησκευτική ελευθερία, η ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, το άσυλο κατοικίας και η προστασία της ιδιοκτησίας, αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου κατά της Ελλάδας και τέλος: Ρατσισμός- ξενοφοβία, δικαιώματα ΛΟΑΤΚΙ και κοινότητες Ρομά (Newsroom, 2021).

Η μετεκπαίδευση περιλάμβανε και θέματα ψυχολογίας, που σχετίζονται κυρίως και το αστυνομικό έργο στο δρόμο, όπως είναι η δυναμική της ομάδας, ο έλεγχος της ομάδας, η διαχείριση του εργασιακού στρες, η διαχείριση του θυμού και της βίας και το μετατραυματικό στρες. Τέλος, το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με μαθήματα που αφορούν στην επαγγελματική αγωγή, κανόνες δεοντολογίας και στοιχεία επικοινωνίας. Σε αυτά έχουν σημαντική θέση οι γενικοί κανόνες επαγγελματικής αγωγής και συμπεριφοράς των αστυνομικών, η συμπεριφορά του αστυνομικού κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του, αλλά και εκτός αυτής, παράγοντες που επηρεάζουν τις σχέσεις αστυνομικού και πολίτη και τρόποι επικοινωνίας, συμπεριφοράς και ελέγχου ατόμων με ειδικές ανάγκες (Newsroom, 2021).

Το Τμήμα Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας Αττικής διοργάνωσε εκδήλωση υπό την αιγίδα του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη – ΥΔΕΑΠ / ΕΔΡΜΑ στις εγκαταστάσεις της πρώην Σχολής Αξιωματικών. Η εκδήλωση έγινε με την υποστήριξη του RVRN – Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, όπου προσκλήθηκαν όλες οι οργανώσεις του. Σκοπός ήταν να ενισχυθεί η επικοινωνία και η συνεργασία με τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών που παίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και την προάσπισή τους από το ρατσισμό και τις διακρίσεις. Το προσωπικό της αρμόδιας Υπηρεσίας ενημέρωσε τους

εκπροσώπους των Οργανώσεων σχετικά με τις διαδικασίες καταγραφής και διερεύνησης καταγγελιών ρατσιστικής βίας, τα δικαιώματα των θυμάτων και τη συνεργασία για την υποστήριξή τους, καθώς και την ανταλλαγή απόψεων για τη βελτίωση της επικοινωνίας και την ενίσχυση της συνεργασίας των φορέων (Αυγουλάς, 2024).

Την εκδήλωση χαιρέτησαν εκπρόσωποι του Υπουργείου και της Διοίκησης της Ελ.Ασ., ενώ ομιλητές ήταν η Εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών αρμόδια για θέματα Ρατσισμού, εκπρόσωπος του Αρχηγείου αρμόδιος για θέματα ρατσισμού, το προσωπικό της αρμόδιας Υπηρεσίας, καθώς και εκπρόσωποι των οργανώσεων. Στη συνέχεια έγινε εκτενής συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τα προβλήματα που επικρατούν στο πεδίο όπως η υποκαταγραφή των περιστατικών, η προστασία των θυμάτων, η έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές, η συνηγορία και ραγδαία αύξηση της ρητορικής μίσους που δημιουργεί το υπόβαθρο αύξησης της Ρατσιστικής βίας, αντιμετώπισης ρατσιστικής βίας της Νορβηγικής Αστυνομίας, που βρίσκονται στη χώρα μας στο πλαίσιο εκπαιδευτικής επίσκεψης και την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Η ανταπόκριση των Οργανώσεων ήταν πολύτιμη για την επιτυχία της εκδήλωσης και την επίτευξη των σκοπών της, αφού συμμετείχαν οι σημαντικότερες οργανώσεις που εργάζονται στο πεδίο(πχ., Generation 2.0, Intersex Greece, Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες κλπ) (Αυγουλάς, 2024).

Ακόμα τον Σεπτέμβριο του 2022 πραγματοποιήθηκε εκπαίδευση των αστυνομικών που στελέχωσαν τα νεοσύστατα γραφεία Ενδοοικογενειακής Βίας με συμμετοχή 181 αστυνομικών. Η εκπαίδευση διήρκεσε 5 ημέρες και χρησιμοποιήθηκε σύγχρονη εξ αποστάσεων εκπαίδευση για τα μέλη που βρίσκοντας εκτός Αττικής. Για την κατάρτιση του προγράμματος συμμετείχαν καθηγητές πανεπιστημίων, εισαγγελικοί λειτουργοί και συνεργάτες και στελέχη δημοσίων και ιδιωτικών φορέων (η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες,, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Άλλη ματιά», η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Κέντρο Μελετών Ασφάλειας και Αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας, ο Οργανισμός κατά των

Ναρκωτικών). η εκπαίδευση κάλυψε θέματα όπως ανθρώπινα δικαιώματα, ιατροδικαστική εξέταση θυμάτων, ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλικά αδικήματα, ανήλικοι, ηλικιωμένοι, LGBTQ+ άτομα, μετανάστες, πρόσφυγες, άτομα με αναπηρία, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αστυνομική αντίδραση, ισότητα φύλων, ψυχολογική κατάσταση των θυμάτων, δικαιώματα ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, τεχνικές επικοινωνίας, ψυχολογική υποστήριξη του αστυνομικού προσωπικού, χαρακτηριστικά και συμπεριφορά δραστών και θυμάτων, χρήση ψυχοδραστικές ουσίες, διαμεσολαβητικός ρόλος της αστυνομίας, προανακριτικός χειρισμός, καθήκοντα ανακριτών, αποστολή της ΕΛ.ΑΣ., θύματα χωρίς νομικά έγγραφα, διοικητική απέλαση, διεθνές νομικό πλαίσιο και χαρακτηριστικά, δικαιώματα και επικοινωνία Ρομά. Κάλυψε επίσης τον ρόλο του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τις αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Άμεσης Δράσης Αττικής (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας-Δελτίο Τύπου, 2022).

Η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επιμένει στις πρωτοβουλίες εκπαίδευσης για τους συνοριοφύλακες και τους αστυνομικούς που συμμετέχουν σε επιτόπιες επιχειρήσεις. Πρόσφατα το έτος 2023 πραγματοποιήθηκαν 2 εκπαιδευτικά σεμινάρια, με παρουσιάσεις από τις ερευνητικές συνεργάτες της ΕΕΔΑ. Η ΕΕΔΑ έχει εφαρμόσει συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την υποδοχή και κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο, που εκτελούνται στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος Rooting for Rights (R4R) που συγχρηματοδοτείται από την ΕΕ (ΕΕΔΑ, Ετήσια έκθεση, 2024).

6. Προτάσεις

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση ρατσιστικών εγκλημάτων και εγκλημάτων μίσους απαιτεί την υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων, τα οποία θα συμβάλουν στη βελτίωση της αστυνομικής πρακτικής, στη διασφάλιση της λογοδοσίας και στην οικοδόμηση

εμπιστοσύνης μεταξύ των αρχών και των τοπικών κοινωνιών. Τα παρακάτω μέτρα περιγράφονται αναλυτικά με παραδείγματα και συγκεκριμένες δράσεις.

Η εκπαίδευση είναι ο ακρογωνιαίος λίθος για την καταπολέμηση του ρατσισμού στο πλαίσιο των αστυνομικών υπηρεσιών. Η ενίσχυση της γνώσης και των δεξιοτήτων των αστυνομικών σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαχείριση εγκλημάτων μίσους μπορεί να βελτιώσει δραστικά την αποτελεσματικότητά τους. Αρχικά θα πρέπει όλοι οι αστυνομικοί να είναι ενήμεροι και εκπαιδευμένοι στα Ανθρώπινα Δικαιώματα με την μελέτη του Εγχειρίδιου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Αστυνομία. Ακόμα θα ήταν πολύ χρήσιμο να γίνει εντατικοποίηση των σεμιναρίων με έμφαση στη συνεργασία αστυνομικών με θύματα μειονοτικών ομάδων. Τα σενάρια προσομοίωσης θεωρούνται ιδιαίτερα αποτελεσματικά στην εκπαίδευση. Ασκήσεις που θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται είναι να δίνεται στους αστυνομικούς μια καταγγελία από θύμα που ανήκει σε εθνοτική μειονότητα, και καλούνται να καταγράψουν τα γεγονότα χωρίς προκαταλήψεις.

Το κράτος επίσης θα πρέπει να διευκολύνει και να προωθεί την συνεργασία της αστυνομίας με οργανισμούς όπως η Human Rights Watch ή η Διεθνής Αμνηστία, οι οποίες παρέχουν πρακτική γνώση σχετικά με την εμπειρία των θυμάτων και τις κοινωνικές προεκτάσεις του ρατσισμού.

Ακόμα η διαφάνεια και η λογοδοσία είναι απαραίτητες για την καταπολέμηση της αυθαιρεσίας και της κατάχρησης εξουσίας από τις αστυνομικές αρχές. Οι ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου αποτελούν ένα αποτελεσματικό μέσο για την προώθηση αυτών των αρχών. Ο πιο ανεξάρτητος και εξωτερικός μηχανισμός ελέγχου είναι ο Συνήγορος του Πολίτη, ενώ η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων και οι Εισαγγελικές Αρχές έχουν τη θεσμική δυνατότητα να επιβάλλουν κυρώσεις. Παρόλα αυτά, υπάρχει συχνά κριτική ότι οι έρευνες δεν προχωρούν γρήγορα ή δεν οδηγούν σε πραγματικές κυρώσεις για αστυνομική αυθαιρεσία με ρατσιστικά κίνητρα. Επίσης το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας είναι μια τέτοια ανεξάρτητη αρχή στην Ελλάδα που όμως ασκεί περισσότερο κοινωνικό παρά θεσμικό έλεγχο στην αστυνομία.

Σύμφωνα με το Ν. 4443/2016 ο ΣτΠ έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει καταγγελίες για ρατσιστικά εγκλήματα ή αστυνομική βία με ρατσιστικά κίνητρα και καταθέτει προτάσεις προς τις αρμόδιες αρχές παρακολουθώντας την εφαρμογή τους. Θεωρούμε πως ο ΣτΠ θα πρέπει να έχει άμεση πρόσβαση σε πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν καταγγελίες για ρατσιστικά εγκλήματα και σε περιπτώσεις όπου η αστυνομία δεν συνεργάζεται με τον ΣτΠ, να προβλέπονται πειθαρχικές ή διοικητικές κυρώσεις. Επίσης ο ΣτΠ θα μπορούσε να αποκτήσει το δικαίωμα να καλεί μάρτυρες ή αστυνομικούς να καταθέσουν για περιστατικά αυθαιρεσίας και σε σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να μπορεί να παραπέμπει υποθέσεις απευθείας στην Εισαγγελία.. Επίσης θα βοηθούσε να ενισχυθούν οι δημόσιες εκστρατείες ενημέρωσης για τα δικαιώματα των πολιτών και τη δυνατότητα προσφυγής στον ΣτΠ (Venice Commission, 2019).

Επίσης θα πρέπει να συζητηθεί εάν είναι ωφέλιμο η ΕΕΔΑ να αποκτήσει περισσότερες εξουσίες για να επιτελέσει αποτελεσματικά τον ρόλο της. Δηλαδή προτείνουμε οι προτάσεις της προς την κυβέρνηση να έχουν δεσμευτικό ρόλο. Επίσης η αύξηση του προϋπολογισμού της θα βοηθούσε ώστε να προσλάβει εξειδικευμένο προσωπικό (νομικούς, εγκληματολόγους, κοινωνικούς επιστήμονες). Επίσης προτείνουμε την τακτική δημοσίευση αναφορών και δεδομένων για περιστατικά ρατσιστικής βίας, ώστε να υπάρχει λογοδοσία.

Ακόμα κρίνονται απαραίτητες οι αλλαγές στο δικαστικό σύστημα αφού έχει κρίσιμο ρόλο στην τιμωρία ρατσιστικών εγκλημάτων, ακόμη και όταν εμπλέκονται αστυνομικοί. Ωστόσο, συχνά παρατηρούνται καθυστερήσεις στις έρευνες και έλλειψη ειδικών μηχανισμών. Ο ορισμός ειδικών εισαγγελέων για υποθέσεις ρατσιστικής βίας και αστυνομικής αυθαιρεσίας, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες της Ε.Ε, θα βοηθούσε την καλύτερη αξιολόγηση των υποθέσεων όπως και η ειδική εκπαίδευση δικαστικών λειτουργών σε θέματα ρατσισμού, διακρίσεων και αστυνομικής βίας. Επιπλέον οι καθυστερήσεις θα μπορούσαν να μειωθούν μέσω της δημιουργίας fast-track διαδικασίας για υποθέσεις ρατσιστικών εγκλημάτων, ώστε να μην καθυστερούν επί χρόνια στα δικαστήρια. Για να ενισχυθεί η ανεξαρτησία θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι δικαστικοί λειτουργοί που χειρίζονται τέτοιες υποθέσεις δεν επηρεάζονται από

πολιτικές ή αστυνομικές πιέσεις και ότι δεν υπάρχουν αθέμιτες παρεμβάσεις σε δίκες που αφορούν την αστυνομία. Επίσης θα πρέπει να γίνεται εκτενής συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) για την ευθυγράμμιση με τις ευρωπαϊκές αποφάσεις και πρακτικές (OSCE, 2024).

Εκτός από τον καλύτερο θεσμικό και κοινωνικό έλεγχο των δράσεων της αστυνομίας κατά τον ρατσισμό θα πρέπει να πραγματοποιηθούν δομικές αλλαγές και εντός της αστυνομίας που να προωθούν το πνεύμα της ισότητας. Η πολυπολιτισμικότητα στις αστυνομικές δυνάμεις είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική επικοινωνία με τις μειονοτικές ομάδες και για τη μείωση των διακρίσεων. Προγράμματα όπως το Diversity Recruitment Initiative (ΗΠΑ) και το Multicultural Liaison Officers Program (Αυστραλία) αποτελούν παραδείγματα προς μίμηση και για την χώρα μας για να επιτευχθεί μείωση των συγκρούσεων μεταξύ αστυνομίας και μειονοτήτων και ενίσχυση της κατανόησης των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων από τους αστυνομικούς.

Η τεχνολογία επίσης είναι ένα εργαλείο για την διευκόλυνση του έργου των αρχών. Μια σχετικά οικονομική και πολύ χρήσιμη επένδυση είναι αυτή των καμερών σώματος στους αστυνομικούς που έγιναν διαδεδομένες περίπου από το 2020 και δίνονται κυρίως στις Μονάδες Αποκατάστασης τάξης και στις Ομάδες Πρόληψης και Καταστολής Εγκλημάτων.

Από τις 6 Δεκεμβρίου 2020, η Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.) έχει εφοδιάσει την αστυνομία με φορητές κάμερες και κάμερες αμαξώματος. Οι πρώτοι είναι τοποθετημένοι σε ένα κοντάρι που κρατάει ένας αστυνομικός της ομάδας, ενώ οι δεύτεροι ενσωματώνονται στη στολή του αξιωματικού. Χρησιμοποιούνται κυρίως σε περιπτώσεις διαμαρτυριών μεγάλης κλίμακας. Η ενεργοποίησή τους γίνεται κατά την κρίση του αρχηγού της αστυνομίας και το συγκεντρωμένο κοινό ενημερώνεται άμεσα για τη λειτουργία τους. Η κάμερα μπορεί να μεταδώσει εικόνες άμεσα στο κέντρο επιχειρήσεων της ΕΛ.ΑΣ.

Παρά τις αρχικές αντιρρήσεις από τις αρχές επιβολής του νόμου, η χρησιμοποίησή τους προέκυψε τελικά από αίτημα της αστυνομίας, καθώς είχε ως

αποτέλεσμα ενισχυμένα αισθήματα ασφάλειας μεταξύ των αξιωματικών κατά την υπηρεσία, αυξημένη λογοδοσία και διαφάνεια και μείωση του επιπέδου ευθύνης τους. Οι σχετικές κάμερες αναμένεται να βελτιώσουν τη διαφάνεια των αστυνομικών δραστηριοτήτων καταγράφοντας περιστατικά στα οποία εμπλέκονται αστυνομικοί. Επιπλέον, αναμένεται ότι θα αποτρέψουν τη βία και τις διακρίσεις που ασκούνται από αστυνομικούς, καθώς και την επιθετική συμπεριφορά των κατοίκων προς την αστυνομία. Οι κάμερες αναμένεται να ενισχύσουν την επιβολή του νόμου και να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στη συμπεριφορά της αστυνομίας.

Η σχετική έρευνα είναι εάν η χρήση των σχετικών καμερών είναι νόμιμη. Εκφράζονται ανησυχίες σχετικά με την πιθανή παραβίαση της ιδιωτικής ζωής, το δικαίωμα συγκέντρωσης, τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων και την πιθανότητα υπερβολικού αστυνομικού ελέγχου.

Μπορεί να υποστηριχθεί ότι επιτρέπεται στην Ελληνική Αστυνομία να χρησιμοποιεί φορητές κάμερες σε εξαιρετικές περιπτώσεις για την πρόληψη και την καταστολή συγκεκριμένων αδικημάτων που ορίζονται ρητά στο ΠΔ 75/2020. Η προσέγγιση ενισχύει ταυτόχρονα την εμπιστοσύνη της Ελληνικής Αστυνομίας και διασφαλίζει τη διαφάνεια, επιβεβαιώνοντας ότι η Ελληνική Αστυνομία δεν κάνει κατάχρηση της εξουσίας της ούτε εμπλέκεται σε παράνομες πράξεις βίας. Κατά συνέπεια, το θέμα δεν αφορά τη συνεχή παρακολούθηση της επιβολής του νόμου και των πολιτών, αλλά την περιορισμένη χρονική και χωρική εποπτεία. Η χρήση καμερών δεν αναιρεί τα δικαιώματα που θεσπίζει ο GDPR. Τα υποκείμενα των δεδομένων διατηρούν τα δικαιώματά τους και, συγκεκριμένα, πρέπει να ειδοποιούνται επαρκώς ότι εισέρχονται σε μια περιοχή που παρακολουθείται. Η δημιουργία μιας μελέτης εκτίμησης επιπτώσεων σχετικά με τους κινδύνους που εγκυμονεί η βιντεοεπιτήρηση για τα δικαιώματα των πολιτών είναι ιδιαίτερα σημαντική (Syntagma Watch, 2021).

7. Συμπεράσματα

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση υπογράμμισε τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως ακρογωνιαίο λίθο των σύγχρονων κοινωνιών, την ιστορική τους εξέλιξη και τις νομικές δομές που τα ρυθμίζουν. Η εξέλιξη της έννοιας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καταδεικνύει ότι προσαρμόζονται συνεχώς στις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές συνθήκες. Το νομικό πλαίσιο έχει ενισχυθεί σημαντικά από διεθνείς συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και από εθνικούς νόμους που έχουν σχεδιαστεί για τη διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών.

Η αστυνομία είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, οι ενέργειές τους πρέπει να τηρούν ένα αυστηρό νομικό πλαίσιο και να συνοδεύονται από επαρκή εποπτεία. Αν και οι αρχές είναι υποχρεωμένες να διατηρούν τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, προκύπτουν περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας, δημιουργώντας ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της αστυνόμευσης και τον χειρισμό ευαίσθητων θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων με ρατσιστικά κίνητρα.

Η ιστορική εξέλιξη του ρατσισμού και των προκαταλήψεων καταδεικνύει ότι πρόκειται για διαρκή προβλήματα που επηρεάζουν την κοινωνία. Ο ρατσισμός, ως κοινωνικοπολιτικό κατασκεύασμα, έχει εκδηλωθεί με διάφορες μορφές σε όλη την ιστορία, επηρεάζοντας κοινωνικά πλαίσια και νομοθετικά μέτρα. Ταυτόχρονα, η αντιμετώπιση των διακρίσεων έχει αναδειχθεί ως πρωταρχικό ζήτημα παγκοσμίως, που χαρακτηρίζεται από την εφαρμογή αυστηρών νόμων και πολιτικών που έχουν σχεδιαστεί για να εγγυώνται την ισότητα και τα δικαιώματα όλων των ατόμων. Έρευνες καταδεικνύουν περιπτώσεις ανεπαρκούς διαχείρισης ρατσιστικών αδικημάτων και περιστατικών αυθαιρέτων από τις αρχές, ιδιαίτερα στην Ελλάδα. Η αναγνώριση και η τεκμηρίωση αυτών των αδικημάτων συχνά γίνονται ανεπαρκώς, εμποδίζοντας έτσι την απονομή της δικαιοσύνης.

Οι σύγχρονες πολιτικές αστυνόμευσης που δίνουν έμφαση στον εκδημοκρατισμό των δυνάμεων ασφαλείας, στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του προσωπικού και

στη θέσπιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατά των διακρίσεων, μπορούν να συντελέσουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού. Σύμφωνα με έρευνα του FRA (2022), ενώ η εκπαίδευση έχει βελτιώσει την ευαισθητοποίηση, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά την αντιμετώπιση των θεσμικών προκαταλήψεων. Τα πρόσφατα προγράμματα εκπαίδευσης για τα ρατσιστικά εγκλήματα στην Ελλάδα αποτελούν σημαντική πρόοδο για την ενίσχυση της ευαισθησίας και της ικανότητας των αστυνομικών να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν εγκλήματα μίσους. Ωστόσο, η μακροπρόθεσμη επιτυχία τους εξαρτάται από τη συνεχή υποστήριξη, την αξιολόγηση και την επέκταση των εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών.

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί σε αυτό το σημείο ότι οι αποτελεσματικές τεχνικές εφαρμογής των σύγχρονων πολιτικών αστυνόμευσης περιλαμβάνουν τη διαφάνεια στα πρωτόκολλα επιβολής του νόμου, τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και τη συνεχή εκπαίδευση του αστυνομικού προσωπικού.

Για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας στην αντιμετώπιση ρατσιστικών εγκλημάτων προτείνουμε την ενίσχυση του νομικού πλαισίου για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταπολέμηση των διακρίσεων, την διαρκή εκπαίδευση των αστυνομικών σχετικά με τον ρατσισμό, τις προκαταλήψεις και τον χειρισμό εγκλημάτων μίσους καθώς επίσης και αυτόνομα συστήματα εποπτείας για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς επιβολής του νόμου και την εγγύηση της λογοδοσίας.

Ακόμα θα πρέπει μέσα από πρωτόκολλα να διασφαλιστεί η καλύτερη τεκμηρίωση της εξέτασης αδικημάτων με ρατσιστικά κίνητρα για τη διευκόλυνση της αποτελεσματικότερης δίωξης και να καθιερωθούν συνεργασίες μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και της κοινωνίας των πολιτών για τον μετριασμό του ρατσισμού και την υπεράσπιση των ίσων δικαιωμάτων. Η εφαρμογή των παραπάνω μέτρων απαιτεί συντονισμό, πολιτική βούληση και διαρκή αξιολόγηση. Τα παραδείγματα από άλλες χώρες δείχνουν ότι τα μέτρα αυτά δεν είναι μόνο εφικτά αλλά και αποτελεσματικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας- Δελτίο Τύπου (2022). 30-09-2022: Με επιτυχία ολοκληρώθηκε η εκπαίδευση του αστυνομικού προσωπικού που θα στελεχώσει τα Γραφεία Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας | Ελληνική Αστυνομία. [online] Astynomia.gr. Available at: <https://www.astynomia.gr/2022/09/30/30-09-2022-me-epitychia-oloklirothike-i-ekpaidefsi-tou-astynomikou-prosopikou-prou-tha-stelechousei-ta-grafeia-antimetopisis-endooikogeneiakis-vias/> [Accessed 4 Feb. 2025].
- Αυγουλάς, Ε. (2024). 'Μαζί ενάντια στο Ρατσισμό'. Δελτία Τύπου [online]. Available at: <https://avgoulas.gr/%CE%BC%CE%B1%CE%B6%CE%AF-%CE%B5%CE%BD%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%81%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C/> [Accessed 4 Feb. 2025].
- Βιδάλη, Σ. (2012) Αστυνομία - Έλεγχος του Εγκλήματος και Ανθρώπινα Δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη
- Γενικές ανακοινώσεις Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας (2022). 13-12-2022: Με επιτυχία ολοκληρώθηκε η εκπαίδευση του αστυνομικού προσωπικού των Γραφείων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας με θέμα 'Προστασία των Ατόμων με Αναπηρία από Διακρίσεις και Ρατσισμό' | Ελληνική Αστυνομία. [online] Astynomia.gr. Available at: <https://www.astynomia.gr/2022/12/13/13-12-2022-me-epitychia-oloklirothike-i-ekpaidefsi-tou-astynomikou-prosopikou-ton-grafeion-antimetopisis-ratsistikis-vias-me-thema-prostasia-ton-atomon-me-anapiria-aro-diakriseis-kai-ratsismo/> [Accessed 4 Feb. 2025].
- Γεωργιάδου, Β., Γιαννάκη, Ν., Κωνσταντινίδης, Γ., Μουμτσάκης, Π., Καρτάλης, Γ., Λώλης, Μ., Τάκου, Ε. (2023). Έρευνα ανίχνευσης των αξιών, των προτύπων συμπεριφοράς και των αναγκών του Έλληνα και της Ελληνίδας Αστυνομικού. Διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/373865235_Ereuna_anichneuses_to_n_axion_ton_protypon_symperiphoras_kai_ton_anankon_tou_Ellena_kai_tes_Ellenidas_Astynomikou/references
- Διαμαντής Ε., (2021) Αστυνομική δράση και προστασία του πολίτη: Θεωρητική και νομολογιακή προσέγγιση, Νομική Βιβλιοθήκη
- Δαλακούρας, Θ., (2021) Η αποδεικτική διαδικασία κατά τον νέο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, Σακκουλάς
- Δουζίνας Κ., Ε., (2000) Το τέλος των ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Παπαζήση

- Δράση αστυνομικών για τα δικαιώματα του ανθρώπου. (2024). Δράση Αστυνομικών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. [online] Available at: <https://policeaction.gr/> [Accessed 4 Feb. 2025].
- ΕΕΔΑ (2024) Ετήσια Έκθεση 2023. https://nchr.gr/images/pdf/aithsies_ektheseis/2023/2023_FINAL.pdf
- Εμμανουηλίδου, Κ. (2016). Ρατσισμός: Η ψυχολογική ανάλυση και ερμηνεία του φαινομένου. [online] Εναλλακτική Δράση. Available at: <https://enallaktikidrasi.com/2016/10/ratsismos-psyxologiki-analysi-ermineia-fainomenou> [Accessed 2 Feb. 2025].
- Ηρακλείδης (2022) ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΟΥΣ (ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ-ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΑΙΩΝΑΣ), Επίκεντρο
- Καμπαγιάννης, Θ. (2021) Η Ελληνική Αστυνομία και το ρατσιστικό έγκλημα μέσα από τη δικογραφία της Χρύσης Αυγής, HumanRights360.
- Καρδαρά, Α. (2017). Αστυνομική εκπαίδευση και προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη – Postmodern. [online] Postmodern.gr. Available at: <https://www.postmodern.gr/2017/10/29/astynomiki-ekpedefsi-ke-prostasia-ton-dikeomaton-tou-politi> [Accessed 2 Feb. 2025].
- Καρράς, Α. (2024) Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας – Συστηματική Ερμηνεία και Μεθοδολογική κατ' άρθρο Ανάπτυξη, Νομική Βιβλιοθήκη
- Λαμπροπούλου Έφη (2023). Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος (2η έκδοση). Εκδόσεις Παπαζήση
- Όμιλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων (2024). Η υπόθεση Chowdury και λοιποί κατά Ελλάδα και το ζήτημα της απαγόρευσης της εμπορίας ανθρώπων και της καταναγκαστικής εργασίας - ΟΜΙΛΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ. [online] Available at: <https://odeth.eu/%CF%85%CF%80%CF%8C%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-chowdury-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BB%CE%BF%CE%B9%CF%80%CE%BF%CE%AF-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82-%CE%BF%CE%B9/> [Accessed 2 Feb. 2025].
- Παπαϊωάννου, Ζ (2003) Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΛΟΦΟΡΙΑ, ΧΡΗΣΗ ΠΥΡΟΒΟΛΩΝ ΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΥΤΑ, Εκδόσεις Σακκουλάς"
- Παπαϊωάννου, Ζ. (2005). Αστυνομικό Δίκαιο, 2η έκδοση. Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Συμβούλιο της Ευρώπης-Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2005) . ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΠΕΚΟΥ ΚΑΙ ΚΟΥΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ

- ΕΛΛΑΔΟΣ (Προσφυγή υπ' αριθ. 15250/02) ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ,
Ανακτήθηκε από:
<https://www.refworld.org/sites/default/files/attachments/4ca4564d2.pdf>"
- Συνήγορος του πολίτη (2019) ΕΘΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ & ΤΗΣ ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, Ετήσια Ειδική Έκθεση, Ανακτήθηκε από: https://old.synigoros.gr/resources/docs/eee_orcat_2019_gr.pdf
 - Συνήγορος του πολίτη (2020) Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας, Ετήσια Έκθεση 2020. Ανακτήθηκε από: https://old.synigoros.gr/resources/docs/240521-ekthesh-emhdipa_-2020_gr.pdf
 - Τσουκαλά, Α. (2024) Η συστημική φύση της αστυνομικής βίας στην Ελλάδα, Εκδόσεις: Τόπος.
 - Χειρδάρης, Β. (2022). Απάνθρωπες συνθήκες κράτησης σε κελί της Διεύθυνσης Ασφάλειας Θεσσαλονίκης με 20 κρατούμενους! [online] ECHRCaseLaw. Available at: <https://www.echrcaselaw.com/apofaseis-edda/kat-arthro/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF-13/apanthropes-sunthikes-kratisis-se-keli-tis-diefthinsis-asfaleias-thessalonikis-me-20-kratoumenous/> [Accessed 24 Jan. 2025].
 - Χρυσόγονος, Χ.Κ (2017) ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, Νομική Βιβλιοθήκη, ISBN13: 9789606222993
 - Amnesty International (2020) Policing the pandemic: Human rights violations in the enforcement of COVID-19 measures in Europe
 - Amnesty International. (2018). Human rights in Greece. [online] Available at: <https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/western-central-and-south-eastern-europe/greece/report-greece/> [Accessed 6 Feb. 2025].
 - Amnesty.gr. (2019). Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. [online] Available at: <https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights> [Accessed 19 Jan. 2025].
 - Astynomia.gr. (2022). Γενικά | Ελληνική Αστυνομία. [online] Available at: <https://www.astynomia.gr/ypiresies-antimetopisis-ratsistikis-vias/genika/> [Accessed 4 Feb. 2025].
 - Back, L. & Solomos, J., (2000). Theories of race and racism. Routledge
 - Balibar, E., & Wallerstein, I. (1991). Race, Nation, Class: Ambiguous Identities. London: Verso.
 - Banton, M. (1998). Racial Theories (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
 - Barker, M. (1981). The New Racism: Conservatives and the Ideology of the Tribe. Junction Books.

- Bayley, D. H. (2001) Democratizing the Police Abroad: What to Do and How to Do It, Issues in International Crime"U.S. Department of Justice Office of Justice Programs
- Bayley, D. H., & Shearing, C. D. (2001). The New Structure of Policing: Description, Conceptualization, and Research Agenda. *Journal of Criminal Justice*.
- Benedict (2023) The Computer Got It Wrong: Facial Recognition Technology and Establishing Probable Cause to Arrest, *Wash. & Lee L. Rev.* 849
- Bleich, E. (2011). The Rise of Hate Speech and Hate Crime Laws in Liberal Democracies. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(6), 917–934. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2011.576195>
- Bleich, E. (2011). What Is Islamophobia and How Much Is There? Theorizing and Measuring an Emerging Comparative Concept. *American Behavioral Scientist*, 55(12), 1581-1600. <https://doi.org/10.1177/0002764211409387>
- Bonilla-Silva, E. (2001). *White Supremacy and Racism in the Post-Civil Rights Era*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- Bonilla-Silva, E. (2018). *Racism without Racists: Color-Blind Racism and the Persistence of Racial Inequality in America* (5th ed.). Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Bourabain, D, Verhaeghe, P.P. (2021) EVERYDAY RACISM IN SOCIAL SCIENCE RESEARCH: A Systematic Review and Future Directions. *Du Bois Review: Social Science Research on Race*, 18(2), 221-250. doi:10.1017/S1742058X21000102
- Brogden, M., & Ellison, G. (2013). *Policing in an Age of Austerity: A Postcolonial Perspective*. Routledge.
- Castles , S. Mark J. Miller & Giuseppe Ammendola (2005) The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World, *American Foreign Policy Interests: The Journal of the National Committee on American Foreign Policy*, 27(6), 537-542, DOI: 10.1080/10803920500434037
- Chakraborti, N., & Garland, J. (Eds.). (2014). *Responding to hate crime: The case for connecting policy and research* (1st ed.). Bristol University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt16d69xh>
- Cole, M. (2017) *Critical Race Theory and Education: A Marxist Response*, Palgrave Macmillan
- "Consilium. (2022). Ο αγώνας της ΕΕ κατά του οργανωμένου εγκλήματος. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eu-fight-against-crime/> [Accessed 4 Feb. 2025].
- Dakalbab, F., Abu Talib, M., Abu Waraga, O., Bou Nassif, A., Abbas, S., & Nasir, Q. (2022). Artificial intelligence & crime prediction: A systematic literature review.

- Social Sciences and Humanities Open, 6(1), Article 100342.
<https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2022.100342>
- Daniels, J. (2009). *Cyber Racism: White Supremacy Online and the New Attack on Civil Rights*. Lanham: Rowman & Littlefield.
 - Delgado, R., & Stefancic, J. (2017). *Critical Race Theory: An Introduction* (3rd ed.). New York: NYU Press.
 - Dennis, R. M. (1995). Social Darwinism, Scientific Racism, and the Metaphysics of Race. *The Journal of Negro Education*, 64(3), 243–252.
<https://doi.org/10.2307/2967206>
 - Dermot P. J. Walsh, Vicky Conway (2011) Police governance and accountability: overview of current issues. *Crime, Law and Social Change*, 55 (2-3), pp.61-86.
[ff10.1007/s10611-011-9269-6](https://doi.org/10.1007/s10611-011-9269-6)."
 - Dirlík A. (2008) Race Talk, Race, and Contemporary Racism. *PMLA/Publications of the Modern Language Association of America*, 123(5):1363-1379.
[doi:10.1632/pmla.2008.123.5.1363](https://doi.org/10.1632/pmla.2008.123.5.1363)
 - Dixon, J., Durrheim, K., & Tredoux, C. (2005). "Beyond the optimal contact strategy: a reality check for the contact hypothesis." *American Psychologist*, 60(7), 697
 - Dixon, T. L., Weeks, K. R., & Smith, M. A. (2019). "Media Constructions of Culture, Race, and Ethnicity." *Oxford Research Encyclopedia of Communication*.
 - ECHR (2025). HUDOC - European Court of Human Rights. [online] Coe.int. Available at: [https://hudoc.chr.coe.int/eng%22itemid%22:\[%22001-240187%22\]](https://hudoc.chr.coe.int/eng%22itemid%22:[%22001-240187%22]) [Accessed 2 Feb. 2025].
 - Emsley, C. (2019). *A Short History of Police and Policing*. Oxford University Press.
 - "Europa.eu. (2022). Texts adopted - Racial justice, non-discrimination and anti-racism in the EU - Thursday, 10 November 2022. [online] Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0389_EN.html [Accessed 6 Feb. 2025].
 - European Union Agency for Fundamental Rights. (2018). *Being black in the EU*. FRA Report.
 - Favell, A. (2001). *Philosophies of Integration: Immigration and the Idea of Citizenship in France and Britain*. New York: Palgrave Macmillan.
 - Feagin, J. R. (2013). *Systemic Racism: A Theory of Oppression*. New York: Routledge.
 - Ferguson, A. G. (2017). *The Rise of Big Data Policing: Surveillance, Race, and the Future of Law Enforcement*. NYU Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1pwtb27>
 - Foucault, M. (1979). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Vintage Books.

- FRA (2022) Ενθάρρυνση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους- Ο ρόλος των αρχών επιβολής του νόμου και άλλων αρχών, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωση. Ανακτήθηκε από: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-hate-crime-reporting_el.pdf?utm_source
- "FRA. (2021). CRIME, SAFETY AND VICTIMS' RIGHTS. Ανακτήθηκε από: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-crime-safety-victims-rights_en.pdf"
- Fredrickson, G. M. (2002). *Racism: A Short History*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Gal., K (2000) *The Council of Europe Framework Convention for the Protection of National Minorities and its Impact on Central and Eastern Europe*, European Centre for Minority Issues, Germany
- Garland, D. (2001). *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. University of Chicago Press.
- Giddens, A. (2003). *Runaway World: How Globalisation is Reshaping Our Lives*. New York: Routledge.
- "Gill, C., Weisburd, D., Telep, C., Vitter, Z., and Bennett, T. (2017) PROTOCOL: Community-oriented policing to reduce crime, disorder, and fear and improve legitimacy and satisfaction with police: a systematic review, *Campbell Systematic Reviews* 13(1):1-30 <https://doi.org/10.1002/CL2.174>
- gonwatch. (2022). Υπόθεση Τούσιος κατά Ελλάδα- Καταδίκη της Ελλάδας για παραβίαση των άρθρων 3 και 13 της ΕΣΔΑ - gonwatch. [online] Available at: <https://gonwatch.gr/finds/ypothesi-toysios-kata-elladas-katadiki-tis-elladas-gia-paraviasi-ton-arthron-3-kai-13-tis-esda/> [Accessed 2 Feb. 2025].
- Hatton and Williamson (2000) *The Age of Mass Migration: Causes and Economic Impact*, *International Migration Review* 76(3), doi:<https://doi.org/10.2307//144294>.
- https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ell
- Human Rights Watch. (2024). *World Report 2025: Rights Trends in Ελλάδα*. [online] Available at: <https://www.hrw.org/el/world-report/2025/country-chapters/greece> [Accessed 24 Jan. 2025].
- HumanRights360 (2022). D6.3- EU-level policy recommendations on supporting multiagency cooperation in countering hate crime, including through
- the use of technologies"
- Iganski, P. (2008). *"Hate crime" and the city* (1st ed.). Bristol University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt9qgq3n>

- Isakjee, A., Davies, T., Jelena Obradović-Wochnik and Karolína Augustová (2020). Liberal Violence and the Racial Borders of the European Union. *Antipode*, [online] 52(6), pp.1751–1773. doi:<https://doi.org/10.1111/anti.12670>.
- Kami, C.S. New Governance and the 'New Paradigm' of Police Accountability: A Democratic Approach to Police Reform (March 11, 2009). *Catholic University Law Review*, Vol. 59, 2010, Wake Forest Univ. Legal Studies Paper No. 1354627, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1354627> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1354627>
- Mann, T.J. Oliver C. Cox and the political economy of racial capitalism. *Dialect Anthropol* 46, 85–102 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10624-021-09646-1>
- Mason, G., Maher, J., McCulloch, J., Pickering, S., Wickes, R., & McKay, C. (2017). *Policing Hate Crime: Understanding Communities and Prejudice* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315696508>
- McCarthy, M.M., Porter, L.E., Townsley, M. and Alpert, G.P. (2019), ""The effect of community-oriented policing on police use of force: does community matter?"" , *Policing: An International Journal*, 42 (4), pp. 556-570 <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-10-2018-0148>
- Merkle and Holder (2020) *Protecting Against Police Brutality and Official Misconduct*, Brennan Center for Justice. Available at: <https://www.brennancenter.org/our-work/research-reports/protecting-against-police-brutality-and-official-misconduct> [Accessed 7 Feb. 2025].
- Miles-Johnson, T., Fay, S., & Wiedlitzka, S. (2021). Policing Minority Communities: How Perception of Engagement and Level of “Awareness” Influence Officer Attitudes toward Practice. *Social Sciences*, 10(2), 70. <https://doi.org/10.3390/socsci10020070>
- Modise G.M (2024) *The Governance of Law Enforcement and Police Operations is Strengthened by Officers' Moral Principles, Corporate Governance, Policy Strategy and Ethics*, *International Journal of Innovative Science and Research Technology* 9(1)
- Modise, G. M. (2022) "The Role, and Functions of Police in A Modern Democratic Dispensation." , *International Journal of Innovative Science and Research Technology (IJISRT)*, 7 1(2), 1267-1275. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7513561>
- Mummolo J. (2018). Militarization fails to enhance police safety or reduce crime but may harm police reputation. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 115(37), 9181–9186. <https://doi.org/10.1073/pnas.1805161115>
- Newsroom (2021). Στα θρανία οι αστυνομικοί της ΔΙΑΣ, ξεκινούν μαθήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ρατσισμού, συμπεριφοράς και διαχείρισης βίας -

- Dnews. [online] Dnews.gr. Available at: <https://www.dnews.gr/eidhseis/ellada/364352/sta-thrania-oi-astynomikoi-tis-dias-ksekinoy-n-mathimata-anthropinon-dikaiomaton-ratsismoy-symperiforas-kai-diaxeirisis-vias> [Accessed 4 Feb. 2025].
- OHCHR. (2021). Expert Mechanism to Advance Racial Justice and Equality in Law Enforcement. [online] Available at: <https://www.ohchr.org/en/hrc-subsiidiaries/expert-mechanism-racial-justice-law-enforcement> [Accessed 6 Feb. 2025].
 - Osce (2018) MANUAL ON JOINT HATE CRIME TRAINING FOR POLICE AND PROSECUTORS
 - OSCE (2019). On Combating Discrimination and Promoting Tolerance. [online] U.S. Mission to the OSCE. Available at: <https://osce.usmission.gov/on-combating-discrimination-and-promoting-tolerance/> [Accessed 6 Feb. 2025].
 - OSCE (2024) Hate Crime Prosecution at the Intersection of Hate Crime and Criminalized ‘Hate Speech’: a Practical Guide
 - OSCE. (2009). Preventing and responding to hate crimes: A resource guide for NGOs in the OSCE region
 - Ozkirimli, U. (2013). Theories of Nationalism: A Critical Introduction. London: Palgrave Macmillan.
 - Paradies, Y., Ben, J., Denson, N., Elias, A., Priest, N., Pieterse, A., Gupta, A., Kelaher, M., & Gee, G. (2015). Racism as a Determinant of Health: A Systematic Review and Meta-Analysis. *PloS one*, 10(9), e0138511. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0138511>
 - Parsons, T. (1951). *The Social System*. Glencoe, IL: Free Press.
 - Perry, B. (2015). *Diversity, Crime, and Justice in Canada*. Oxford University Press.
 - Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
 - PINCUS, F. L. (1996). Discrimination Comes in Many Forms: Individual, Institutional, and Structural. *American Behavioral Scientist*, 40(2), 186-194. <https://doi.org/10.1177/0002764296040002009>
 - Pinney, J., Bentotahewa, V., Tomlinson, M. (2025). Exploring Applications and Implications of Big Data Predictive Analytics in Policing Cyberspace. In: Montasari, R., Jahankhani, H., Masys, A.J. (eds) *Navigating the Intersection of Artificial Intelligence, Security, and Ethical Governance*. Advanced Sciences and Technologies for Security Applications. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-72821-1_1

- "Police Foundation (2022). New landmark report into future of policing proposes most fundamental reform for a generation.
- Reiner, R. (2010). *The Politics of the Police* (4th Edition). Oxford University Press.
- Rosino, M.L. (2019) Algorithms of Oppression: How Search Engines Reinforce Racism, *Social Forces*, Volume 97, Issue 4, June 2019, Pages e1–e3, <https://doi.org/10.1093/sf/soz004>
- RVRN (2023). Annual Report on Racist Violence in Greece. Διαθέσιμο στο:<https://rvrn.org/wp-content/uploads/2024/04/RVRN-2023-report-fnl.pdf>
- Said, E. W. (1978). *Orientalism*. New York: Pantheon Books.
- Sassen, S. (1998). *Globalization and Its Discontents*. New York: The New Press.
- "Simonson (2017) Democratizing Criminal Justice through Contestation and Resistance, *Nw. U. L. Rev.* 1609
- Smith, B.W & Holmes, M.D. (2014). Police Use of Excessive Force in Minority Communities: A Test of the Minority Threat, Place, and Community Accountability Hypotheses. *Social Problems*, 61(1), 83–104. <https://doi.org/10.1525/sp.2013.12056>
- Stageman, D.L. (2022). Enhancing Police Accountability and Legitimacy. In: Jeglic, E., Calkins, C. (eds) *Handbook of Issues in Criminal Justice Reform in the United States*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-77565-0_4
- Stenning, P. & Shearing, C. (2015). Privatisation, Pluralisation and the Globalisation of Policing. *Research Focus*, 3(1): 1-8. , Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2674028> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2674028>
- Syntagma Watch. (2021). Το ζήτημα των καμερών (φορητών και σώματος) που φέρουν οι Μονάδες Αποκαταστάσεως της Τάξεως (Μ.Α.Τ.) της Ελληνικής Αστυνομίας - Syntagma Watch. [online] Available at: https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/to-zitima-twn-kamerwn-foritwn-kai-swmatos-poy-feroun-oi-monades-apokatastaseos-tis-taxis-mat-tis-ellhnikhs-astynomias/#_ftn1 [Accessed 4 Feb. 2025].
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & W. G. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson Hall.
- Triola, A. M., & Chanin, J. (2023). Police culture, transparency and civilian oversight: A case study of the National City Police Department. *International Journal of Police Science & Management*, 25(1), 81-95. <https://doi.org/10.1177/14613557221132490>
- Turda, M., & Balogun, B. (2023). Colonialism, eugenics and ‘race’ in Central and Eastern Europe. *Global Social Challenges Journal*, 2(2), 168-178. Retrieved Feb 4, 2025, from <https://doi.org/10.1332/TQUQ2535>

- Tyler, T. (2017). Procedural Justice and Policing: The Importance of Community Trust. *Annu. Rev. Law Soc. Sci.* 2017. 13:29–53
- Venice Commission. (2010). PRINCIPLES ON THE PROTECTION AN PROMOTION OF THE OMBUDSMAN INSTITUTION (“THE VENICE PRINCIPLES”) Ανακτήθηκε από: https://www.venice.coe.int/files/Publications/Venice_Principles_eng.pdf
- Waddington, D., (2007). The Police and the Public: Theoretical and Practical Issues, *Policing: A Journal of Policy and Practice*, Volume 1, Issue 4, Pages 526–527,
- Walters, Mark; Brown, Rupert; Wiedlitzka, Susann (2016). Preventing hate crime: emerging practices and recommendations for the effective management of criminal justice interventions. University of Sussex. Report. <https://hdl.handle.net/10779/uos.23436158.v1>
- Weisburd, D. and M.K. Majmundar Proactive policing: Effects on crime and communities. (2018). ResearchGate. [online] doi:<https://doi.org/10.17226//24928>.
- Williams, D. R., & Mohammed, S. A. (2009). Discrimination and Racial Disparities in Health: Evidence and Needed Research. *Journal of Behavioral Medicine*, 32(1), 20-47.
- Williams, D.R., Mohammed, S.A. Discrimination and racial disparities in health: evidence and needed research. *J Behav Med* 32, 20–47 (2009). <https://doi.org/10.1007/s10865-008-9185-0>